

Aiškinamasis pranešimas

2000 m. sausio 13 d. Konvencija dėl tarptautinės suaugusiųjų apsaugos

Paul Lagarde

Konvencija ir specialiosios diplomatinio pobūdžio komisijos priimta
rekomendacija

Paskelbė

Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos

Nuolatinis biuras

Churchillplein 6b
2517 JW Den Haag
Nyderlandai

Telefonas +31 70 363 3303

Faksas +31 70 360 4867

E. paštas secretariat@hcch.net

Interneto svetainė www.hcch.net

© Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencija, 2017 m.

Visos teisės saugomos. Be raštiško autorių teisių turėtojo sutikimo draudžiama bet kuriuo būdu ar priemonėmis atgaminti, saugoti paieškos sistemose ar platinti, taip pat kopijuoti ar įrašyti bet kokią šio leidinio informaciją.

Dosniai padedant Europos Komisijos Teisingumo generaliniam direktoratui, profesoriaus Paul Lagarde parengtas ir 2016 m. suredaguotas *2000 m. Hagos konvencijos dėl tarptautinės suaugusiųjų apsaugos* aiškinamasis pranešimas buvo išverstas į visas oficialias Europos Sąjungos kalbas, išskyrus anglų, prancūzų, ispanų ir vokiečių. Redakcijas prancūzų ir anglų kalbomis suredagavo Paul Lagarde ir Nuolatinis biuras, o vertimai į ispanų ir vokiečių kalbas bus suredaguoti artimoje ateityje. Pirminį neredaguoto Aiškinamojo pranešimo vertimą į ispanų kalbą maloniai parūpino Ispanijos užsienio reikalų ministerija, o vertimą į vokiečių kalbą – Vokietijos Federacinės Respublikos Federalinė teisingumo ministerija ir Federalinė užsienio reikalų ministerija. Atkreipkite dėmesį į tai, kad vertimas į vokiečių kalbą nebuvo koordinuojamas tarp Austrijos, Šveicarijos ir Vokietijos valdžios institucijų. Leidinio vertimo į kitas kalbas (išskyrus ispanų) Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos Nuolatinis biuras netikrino.

Oficialias šio leidinio redakcijas anglų ir prancūzų kalbomis galima rasti Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos interneto svetainėje (www.hcch.net).

ISBN 978-92-79-67001-5

Spausdinta Belgijoje

Ižanga

1 Šios brošiūros turinys grindžiamas 1999 m. rugsėjo–spalio mėn. specialiosios diplomatinio pobūdžio komisijos dėl suaugusiųjų apsaugos darbu.

Šiame leidinyje, be toliau pateiktų puslapių, pateikiami su 1999 m. specialiosios diplomatinio pobūdžio komisijos darbu susiję preliminarūs dokumentai, pranešimai ir diskusijų santraukos. Visą leidinį galima užsisakyti iš knygų parduotuvės arba tiesiogiai iš Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos Nuolatinio biuro, Churchillplein, 6b, 2517 JW Haga, Nyderlandai (e. paštas secretariat@hcch.net, faksas +31 70 360 4867).

2 Profesoriaus Paulo Lagarde'o Aiškinamasis pranešimas yra specialiosios diplomatinio pobūdžio komisijos priimtos konvencijos, išdėstytos 1999 m. spalio 2 d. baigiamajame akte, komentaras.

3 Konvenciją pirmą kartą 2000 m. sausio 13 d. pasirašė Nyderlandai, todėl nurodoma ši data.

4 Šioje pataisytoje aiškinamojo pranešimo redakcijoje, 146 punkte, pateikta papildoma informacija dėl atstovavimo įgaliojimų patvirtinimo.

5 Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencija turi savo interneto svetainę (www.hcch.net), kurioje teikiama informacija apie Hagos konferenciją ir Hagos konvencijas.

Haga, 2017 m. balandžio mėn.

Turinys

KONVENCIJA	7
Specialiosios diplomatinio pobūdžio komisijos dėl suaugusiųjų apsaugos priimta rekomendacija	23
PAŽYMĖJIMAS.....	25
SUAUGUSIOJO ASMENS APSAUGOS PRIEMONĖS	28
INFORMACIJA, SUSIJUSI SU SUAUGUSIOJO ASMENS APSAUGOS PRIEMONĖMIS	30
PRANEŠIMAS.....	33

Konvencija

KONVENCIJA DĖL TARPTAUTINĖS SUAUGUSIŲJŲ APSAUGOS

Šią konvenciją pasirašiusios valstybės, atsižvelgdamos į poreikį tarptautiniais atvejais užtikrinti suaugusiųjų, kurie dėl asmeninių gebėjimų sutrikimų arba nepakankamumo negali ginti savo interesų, siekdamos išvengti savo teisės sistemų kolizijos jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo ir suaugusiųjų apsaugos priemonių vykdymo užtikrinimo atžvilgiais, prisimindamos tarptautinio bendradarbiavimo svarbą suaugusiųjų apsaugai, patvirtindamos, kad visų pirma turi būti vadovaujamosi suaugusiojo interesais ir pagarba suaugusiojo orumui bei savarankiškumui, susitarė dėl šių nuostatų:

I SKYRIUS. KONVENCIJOS TAIKymo SRITIS

1 straipsnis

- 1) Ši konvencija taikoma suaugusiųjų, kurie dėl asmeninių gebėjimų sutrikimų arba nepakankamumo negali ginti savo interesų, apsaugai tarptautiniais atvejais.
- 2) Konvencijos tikslai:
 - a) nustatyti, kurios valstybės institucijos turi jurisdikciją imtis suaugusiojo ar jo turto apsaugos priemonių;
 - b) nustatyti, kokią teisę tos institucijos turi taikyti vykdydamos savo jurisdikciją;
 - c) nustatyti, kokia teisė taikytina atstovaujant suaugusiajam;
 - d) numatyti apsaugos priemonių pripažinimo ir vykdymo visose susitariančiose valstybėse tvarką;
 - e) nustatyti susitariančiųjų valstybių institucijų bendradarbiavimo, kurio gali prireikti šios konvencijos tikslams pasiekti, tvarką.

2 straipsnis

- 1) Šioje konvencijoje suaugusiuoju laikomas asmuo nuo 18 metų amžiaus.
- 2) Konvencija taip pat taikoma priemonėms dėl suaugusiojo, kuris jų taikymo momentu dar buvo jaunesnis negu 18 metų.

3 straipsnis

1 straipsnyje nurodytos priemonės visų pirma gali būti taikomos:

- a) nustatant neveiksnumą ir apsaugos režimą;
- b) suaugusiajam nustatant teisminės arba administracinės institucijos apsaugą;
- c) globos, rūpybos ir analogiškomis institucijoms;
- d) paskiriant kiekvieną už suaugusįjį arba jo turtą atsakingą, jam atstovaujantį ar padedantį asmenį arba organizaciją ir nustatant jų funkcijas;
- e) suaugusįjį įkurdinant įstaigoje arba kitoje vietoje, kurioje galima suteikti apsaugą;

- f) suaugusiojo turto administravimui, išsaugojimui arba perleidimui;
- g) leidžiant imtis specialių suaugusiojo ar jo turto apsaugai skirtų intervencinių veiksmų.

4 straipsnis

- 1) Konvencija netaikoma:
 - a) išlaikymo prievolėms;
 - b) santuokos arba panašaus ryšio sudarymui, pripažinimui negaliojančiu ir nutraukimui, taip pat separacijai;
 - c) turto teisiniam režimui santuokos arba panašių santykių atveju;
 - d) turto patikėjimui ar paveldėjimui;
 - e) socialiniam draudimui;
 - f) viešosioms bendro pobūdžio priemonėms sveikatos apsaugos srityje;
 - g) priemonėms, kurių imamasi dėl asmens, tam asmeniui padarius baudžiamųjų nusikaltimų;
 - h) sprendimams dėl teisės į prieglobstį ir imigracijos;
 - i) priemonėms, kurių vienintelė paskirtis yra visuomenės saugumas.
- 2) 1 dalis nedaro poveikio asmens teisei atstovauti suaugusiajam toje dalyje išvardytais atžvilgiais.

II SKYRIUS. JURISDIKCIJA

5 straipsnis

- 1) Susitariančiosios valstybės, kurioje yra nuolatinė suaugusiojo asmens gyvenamoji vieta, teisminės arba administracinės institucijos turi jurisdikciją imtis suaugusiojo ar jo turto apsaugos priemonių.
- 2) Jeigu suaugusiojo asmens nuolatinė gyvenamoji vieta perkeliama į kitą susitariančiąją valstybę, jurisdikciją turi naujos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės institucijos.

6 straipsnis

- 1) Jeigu suaugusieji yra pabėgėliai ir dėl jų valstybėje vykstančių neramumų yra perkelti į kitą šalį, susitariančiosios valstybės, kurios teritorijoje šie suaugusieji atsidūrė juos perkėlus, institucijos turi 5 straipsnio 1 dalyje nurodytą jurisdikciją.
- 2) Prieš tai išdėstytos dalies nuostatos taip pat taikomos suaugusiesiems, kurių nuolatinės gyvenamosios vietos nustatyti neįmanoma.

7 straipsnis

- 1) Išskyrus suaugusiuosius, kurie yra pabėgėliai arba kurie dėl jų valstybėje vykstančių neramumų yra perkelti į kitą šalį, jurisdikciją imtis suaugusiojo ar jo turto apsaugos priemonių turi susitariančiosios valstybės, kurios piliečiai suaugusieji yra, institucijos, jeigu mano, kad gali tiksliau įvertinti suaugusiojo

interesus ir prieš tai pasikonsultavo su jurisdikcija pagal 5 straipsnį arba 6 straipsnio 2 dalį turinčiomis institucijomis.

- 2) Ši jurisdikcija negalioja, jeigu jurisdikcija pagal 5 straipsnį, 6 straipsnio 2 dalį arba 8 straipsnį turinčios institucijos informuoja valstybės, kurios pilietis suaugusysis yra, institucijas, jog ėmėsi pagal aplinkybes reikalingų priemonių ar nusprendė, kad priemonių imtis nereikėtų, arba praneša nagrinėjančios bylą.
- 3) Priemonių, kurių imamasi pagal 1 dalį, galiojimas baigiasi iš karto, kai pagal 5 straipsnį, 6 straipsnio 2 dalį arba 8 straipsnį jurisdikciją turinčios institucijos imasi pagal aplinkybes reikalingų priemonių arba nusprendžia, kad priemonių imtis nereikia. Šios institucijos atitinkamai informuoja institucijas, kurios ėmėsi priemonių pagal 1 dalį.

8 straipsnis

- 1) Jurisdikciją pagal 5 arba 6 straipsnius turinčios susitariančiosios valstybės institucijos, jei mano, kad suaugusiajam tai naudinga, gali savo iniciatyva arba kitos susitariančiosios valstybės institucijos prašymu prašyti, kad suaugusiojo ar jo turto apsaugos priemonių imtųsi vienos iš 2 dalyje nurodytų valstybių institucijos. Prašymas gali būti teikiamas dėl visų arba kai kurių tokios apsaugos aspektų.
- 2) Susitariančiosios valstybės, į kurių institucijas gali būti kreiptasi, kaip numatyta ankstesnėje dalyje, yra:
 - a) valstybė, kurios pilietis yra suaugusysis;
 - b) valstybė, kurioje buvo ankstesnė nuolatinė suaugusiojo gyvenamoji vieta;
 - c) valstybė, kurioje yra suaugusiojo turtas;
 - d) valstybė, kurios institucijas suaugusysis raštu pasirinko, kad jos imtųsi jo ar jo turto apsaugos priemonių;
 - e) valstybė, kurioje yra suaugusiajam artimo asmens, pasirengusio rūpintis jo ar jo turto apsauga, nuolatinė gyvenamoji vieta;
 - f) suaugusiojo turto apsaugos atžvilgiu – valstybė, kurios teritorijoje suaugusysis yra.
- 3) Jeigu pagal ankstesnes dalis pasirinkta institucija nesutinka su savo jurisdikcija, jurisdikciją išsaugo pagal 5 arba 6 straipsnį jurisdikciją turinčios susitariančiosios valstybės institucijos.

9 straipsnis

Susitariančiosios valstybės, kurioje yra suaugusiojo turtas, institucijos turi jurisdikciją imtis to turto apsaugos priemonių tokia apimtimi, kokia tos priemonės yra suderinamos su institucijų, turinčių jurisdikciją pagal 5–8 straipsnius, vykdomomis priemonėmis.

10 straipsnis

- 1) Visais skubos atvejais bet kurios susitariančiosios valstybės, kurios teritorijoje yra suaugusysis ar jam priklausantis turtas, institucijos turi jurisdikciją imtis visų būtinų apsaugos priemonių.

- 2) Priemonės, kurių pagal ankstesnę dalį imamasi dėl susitariančiojoje valstybėje nuolat gyvenančio suaugusiojo, nustoja galioti iš karto, kai institucijos, turinčios jurisdikciją pagal 5–9 straipsnius, imasi pagal aplinkybes reikalingų priemonių.
- 3) Priemonės, kurių imamasi pagal 1 dalį dėl susitariančiojoje valstybėje nuolat gyvenančio suaugusiojo, kiekvienoje susitariančiojoje valstybėje nustoja galioti, kai toje susitariančiojoje valstybėje pripažįstamos priemonės, kurių pagal aplinkybes reikėjo imtis ir kurių ėmėsi kitos valstybės institucijos.
- 4) Jeigu įmanoma, institucijos, kurios ėmėsi priemonių pagal 1 dalį, apie taikytas priemones informuoja susitariančiosios valstybės, kurioje yra nuolatinė suaugusiojo gyvenamoji vieta, institucijas.

11 straipsnis

- 1) Išimties tvarka susitariančiosios valstybės, kurios teritorijoje yra suaugusysis arba jam priklausantis turtas, institucijos turi jurisdikciją imtis laikino pobūdžio tik tos valstybės teritorijoje galiojančių suaugusiojo apsaugos priemonių, jei tokios priemonės yra suderinamos su priemonėmis, kurių jau ėmėsi pagal 5–8 straipsnius turinčios institucijos ir jei prieš tai buvo konsultuotasi su jurisdikciją pagal 5 straipsnį turinčiomis institucijomis.
- 2) Priemonės, kurių pagal ankstesnę dalį buvo imtasi dėl susitariančiojoje valstybėje nuolat gyvenančio suaugusiojo, nustoja galioti, kai pagal 5–8 straipsnius jurisdikciją turinčios institucijos priima sprendimą dėl pagal aplinkybes galinčių prireikti apsaugos priemonių.

12 straipsnis

Vadovaujantis 7 straipsnio 3 dalimi, priemonės, kurių imamasi taikant 5–9 straipsnius, lieka galioti pagal jose nustatytas sąlygas ir tada, kai dėl pasikeitusių aplinkybių išnyksta jurisdikcijos nustatymo pagrindas, ir galioja tol, kol pagal šią konvenciją jurisdikciją turinčios institucijos tų priemonių nepakoreguoja, nepakeičia kitomis ar nenutraukia.

III SKYRIUS. TAIKYTINA TEISĖ

13 straipsnis

- 1) Vykdydamos savo jurisdikciją pagal II skyriaus nuostatas, susitariančiųjų valstybių institucijos taiko savo teisę.
- 2) Tačiau jei suaugusiojo ar jo turto apsaugai to reikia, jos gali išimties tvarka taikyti kitos pagal aplinkybes glaudžiai susijusios valstybės teisę arba į ją atsižvelgti.

14 straipsnis

Kai vienoje susitariančiojoje valstybėje pritaikyta priemonė įgyvendinama kitoje susitariančiojoje valstybėje, įgyvendinant priemonę vadovaujamosi antrosios valstybės teise.

15 straipsnis

- 1) Kai suaugusysis pats negali ginti savo interesų, suaugusiojo pagal sutartį arba vienašaliu aktu suteikti atstovavimo įgaliojimai, jų pakeitimai ir panaikinimas reglamentuojami valstybės, kurioje sudarant sutartį arba aktą buvo suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, teise, nebent atskirai raštu pasirinkta vienos iš kitų 2 dalyje nurodytų valstybių teisė.
- 2) Valstybės, kurių teisę galima pasirinkti:
 - a) valstybė, kurios pilietis yra suaugusysis;
 - b) valstybė, kurioje buvo ankstesnė nuolatinė suaugusiojo gyvenamoji vieta;
 - c) suaugusiojo turto atžvilgiu – valstybė, kurioje yra suaugusiojo turtas.
- 3) Naudojimosi atstovavimo įgaliojimais būdas reglamentuojamas valstybės, kurioje jais naudojamas, teise.

16 straipsnis

Jeigu 15 straipsnyje nurodytais atstovavimo įgaliojimais pakankamai nepasinaudojama, kad būtų garantuota suaugusiojo ar jo turto apsauga, įgaliojimus galima panaikinti arba pakeisti jurisdikciją pagal konvenciją turinčios institucijos priemonėmis. Kai atstovavimo įgaliojimai naikinami arba keičiami, reikėtų, kiek galima, atsižvelgti į 15 straipsnyje nurodytą teisę.

17 straipsnis

- 1) Sandorio, kurį sudarė trečioji šalis ir kitas asmuo, pagal valstybės, kurioje sudarytas sandoris, teisę turintis teisę vykdyti suaugusiojo atstovo funkcijas, galiojimo negalima užginčyti, o trečioji šalis negali būti laikoma atsakinga remiantis vien tuo pagrindu, kad kitas asmuo pagal šio skyriaus nuostatose nurodytą teisę neturėjo teisės vykdyti suaugusiojo atstovo funkcijų, nebent trečioji šalis žinojo arba turėjo žinoti, kad šios funkcijos reglamentuojamos antrąja teise.
- 2) Pirmą dalis taikoma tik tuo atveju, jei sandorį sudarė tos pačios valstybės teritorijoje esantys asmenys.

18 straipsnis

Šio skyriaus nuostatos taikomos ir tada, kai pagal jas pasirenkama ne susitariančiosios valstybės teisė.

19 straipsnis

Šiame skyriuje sąvoka „teisė“ suprantama kaip valstybėje galiojanti teisė, išskyrus teisės pasirinkimo taisykles.

20 straipsnis

Šiuo skyriumi nedraudžiama taikyti valstybės, kurioje suaugusysis turi būti saugomas, teisės nuostatų, jeigu tas nuostatas taikyti privaloma, neatsižvelgiant į tai, kokia teisė būtų taikytina kitu atveju.

21 straipsnis

Atsisakyti taikyti šio skyriaus nuostatose nurodytą teisę galima tik tuo atveju, jei jos taikymas akivaizdžiai prieštarautų viešajai tvarkai.

IV SKYRIUS. PRIPAŽINIMAS IR VYKDYMAS

22 straipsnis

- 1) Vienos susitariančiosios valstybės institucijų taikomos priemonės įstatymų nustatyta tvarka pripažįstamos visose kitose susitariančiose valstybėse.
- 2) Tačiau atsisakyti jas pripažinti galima, jei:
 - a) priemonę taikė institucija, kurios jurisdikcija nebuvo pagrįsta kuriuo nors iš II skyriaus nuostatose nurodytu pagrindu arba jo neatitiko;
 - b) išskyrus skubos atvejus, priemonė buvo taikyta teismo ar administracinio bylos nagrinėjimo metu, suaugusiajam nesuteikus galimybės būti išklausytam ir pažeidžiant pagrindinius prašomosios valstybės proceso teisės principus;
 - c) pripažinimas akivaizdžiai prieštarauja prašomosios valstybės viešajai politikai arba tos valstybės teisės nuostatoms, kurias taikyti privaloma, neatsižvelgiant į tai, kokia teisė būtų taikytina kitu atveju;
 - d) priemonė yra nesuderinama su vélesne priemone, kurios imtasi ne susitariančiojoje valstybėje, kuri jurisdikciją turėtų pagal 5–9 straipsnius, jei vélesnė priemonė atitinka pripažinimo prašomojoje valstybėje reikalavimus;
 - e) nesilaikyta 33 straipsnyje nustatytos procedūros.

23 straipsnis

Nepažeidžiant 22 straipsnio 1 dalies, bet kuris suinteresuotas asmuo gali prašyti susitariančiosios valstybės kompetentingų institucijų priimti sprendimą dėl kitoje susitariančiojoje valstybėje taikytos priemonės pripažinimo arba nepripažinimo. Procedūra reglamentuojama prašomosios valstybės teise.

24 straipsnis

Prašomosios valstybės institucija privalo atsižvelgti į nustatytus faktus, kuriais valstybės, kurioje taikyta priemonė, institucija grindžia savo įgaliojimus.

25 straipsnis

- 1) Jei reikia užtikrinti, kad vienoje susitariančiojoje valstybėje taikomos ir vykdytinos priemonės būtų vykdomos kitoje susitariančiojoje valstybėje, suinteresuotos šalies prašymu, šios priemonės skelbiamos vykdytinomis arba registruojamos vykdymui kitoje valstybėje vadovaujantis tos valstybės teisės aktuose nustatyta tvarka.
- 2) Kiekviena susitariančioji valstybė skelbia apie priemonių vykdytinumą ar registravimą paprasta ir operatyvia tvarka.
- 3) Atsisakyti priemonės skelbti vykdytinomis ar registruoti galima tik dėl vienos iš 22 straipsnio 2 dalyje nurodytų priežasčių.

26 straipsnis

Nepažeidžiant peržiūros, kuri yra būtina taikant ankstesnius straipsnius, pritaikytos priemonės neperžiūrimos iš esmės.

27 straipsnis

Vienoje susitariančiojoje valstybėje taikomų ir vykdytinomis paskelbtų ar vykdymui registruotų priemonių vykdymas kitoje susitariančiojoje valstybėje užtikrinamas taip, lyg priemonių būtų ėmęsi tos valstybės institucijos. Priemonių vykdymas užtikrinamas pagal prašomosios valstybės teisę toje teisėje nustatytu mastu.

V SKYRIUS. BENDRADARBIAVIMAS

28 straipsnis

- 1) Susitariančioji valstybė paskiria pagrindinę instituciją, kuri vykdo šioje konvencijoje tokioms institucijoms nustatytas pareigas.
- 2) Federacinės valstybės, valstybės, kuriose yra daugiau nei viena teisės sistema, arba valstybės, turinčios autonominius teritorinius vienetus, gali paskirti daugiau nei vieną pagrindinę instituciją ir nurodyti jų funkcijų teritorinį ar individualų mastą. Jeigu valstybė paskiria daugiau negu vieną pagrindinę instituciją, ji nurodo, kuriai pagrindinei institucijai galima teikti visą informaciją, skirtą perduoti atitinkamoms tos valstybės pagrindinėms institucijoms.

29 straipsnis

- 1) Pagrindinės institucijos bendradarbiauja viena su kita ir skatina savo valstybių kompetentingų institucijų bendradarbiavimą, kad būtų pasiekti šios konvencijos tikslai.
- 2) Taikydamos šią konvenciją, jos imasi atitinkamų priemonių, siekdamos suteikti informaciją apie savo valstybės suaugusiųjų apsaugos srities įstatymus ir galimas paslaugas.

30 straipsnis

Susitariančiosios valstybės pagrindinė institucija tiesiogiai arba per valstybės institucijas ar kitas įstaigas imasi visų atitinkamų priemonių, kad:

- a) konvencijos taikymo atvejais kompetentingoms institucijoms būtų sudarytos palankesnės sąlygos ryšiams visomis priemonėmis palaikyti;
- b) kitos susitariančiosios valstybės kompetentingos institucijos prašymu būtų suteikta pagalba nustatant suaugusiojo buvimo vietą, kai atrodo, jog suaugusysis gali būti prašomosios valstybės teritorijoje ir jam gali būti reikalinga apsauga.

31 straipsnis

Susitariančiosios valstybės kompetentingos institucijos gali tiesiogiai arba per kitas įstaigas skatinti naudotis tarpininkavimo, taikinimo arba panašiomis priemonėmis, kad šios konvencijos taikymo atvejais būtų darniai susitarta dėl suaugusiojo ar jo turto apsaugos.

32 straipsnis

- 1) Jei ketinama imtis apsaugos priemonės ir jei to reikia atsižvelgiant į suaugusiojo padėtį, pagal konvenciją kompetentingos institucijos gali prašyti bet kurios kitos susitariančiosios valstybės institucijos, kuri turi suaugusiojo apsaugai aktualios informacijos, suteikti tokią informaciją.
- 2) Susitariančioji valstybė gali pareikšti, kad prašymai pagal 1 dalį perduodami jos institucijoms tik per jos pagrindinę instituciją.
- 3) Susitariančiosios valstybės kompetentingos institucijos gali prašyti kitos susitariančiosios valstybės institucijų padėti įgyvendinti pagal šią konvenciją taikomas apsaugos priemones.

33 straipsnis

- 1) Jei pagal 5–8 straipsnius jurisdikciją turinti institucija ketina įkurdinti suaugusįjį įstaigoje arba kitoje vietoje, kur būtų galima suteikti apsaugą, ir jei toks įkurdinimas turi vykti kitoje susitariančiojoje valstybėje, institucija pirmiausia konsultuojasi su tos valstybės pagrindine arba kita kompetentinga institucija. Tuo tikslu ji pateikia ataskaitą dėl suaugusiojo ir kartu nurodo planuojamo įkurdinimo motyvus.
- 2) Prašančioji valstybė negali priimti sprendimo dėl įkurdinimo, jeigu prašomosios valstybės pagrindinė arba kita kompetentinga institucija per pagrįstą laiką tam paprieštarauja.

34 straipsnis

Visais atvejais, kai suaugusiajam gresia didelis pavojus, susitariančiosios valstybės, kurioje imtasi ar ketinama imtis suaugusiojo apsaugos priemonių, kompetentingos institucijos, gavusios informacijos, kad suaugusiojo gyvenamoji vieta perkelta į kitą valstybę arba kad suaugusysis yra kitoje valstybėje, tos kitos valstybės institucijoms praneša apie kilusį pavojų ir apie taikomas ar ketinamas taikyti priemones.

35 straipsnis

Pagal šį skyrių institucija neprašo ir neperduoda jokios informacijos, jei, jos nuomone, tai gali kelti pavojų suaugusiajam ar jo turtui arba didelę grėsmę suaugusiojo šeimos nario laisvei ar gyvybei.

36 straipsnis

- 1) Nepažeidžiant galimybės už suteiktas paslaugas nustatyti pagrįstus mokesčius, susitariančiųjų valstybių pagrindinės institucijos ir kitos valstybės institucijos padengia taikant šio skyriaus nuostatas patirtas išlaidas.
- 2) Bet kuri susitariančioji valstybė gali sudaryti susitarimus dėl mokesčių pasiskirstymo su viena ar keliomis kitomis susitariančiosiomis valstybėmis.

37 straipsnis

Bet kuri susitariančioji valstybė gali sudaryti susitarimus su viena ar keliomis kitomis susitariančiosiomis valstybėmis ir jais patobulinti šio skyriaus nuostatų taikymą jų tarpusavio santykiams. Tokį susitarimą sudariusios valstybės susitarimo kopiją perduoda šios konvencijos depozitarui.

VI SKYRIUS. BENDROSIOS NUOSTATOS

38 straipsnis

- 1) Susitariančiosios valstybės, kurioje imtasi apsaugos priemonės arba patvirtinti atstovavimo įgaliojimai, institucijos gali, gavusios prašymą, pateikti asmeniui, kuriam patikėta saugoti suaugusįjį arba jo turta, pažymą, kurioje būtų nurodyta, kokias funkcijas tas asmuo turi teisę atlikti ir kokie įgaliojimai jam suteikti.
- 2) Jei nėra priešingų įrodymų, laikoma, kad pažymoje nurodytos funkcijos ir įgaliojimai suteikti tam asmeniui nuo pažymos išdavimo datos.
- 3) Pažymoms rengti kiekviena susitariančioji valstybė paskiria kompetentingas institucijas.

39 straipsnis

Pagal šią konvenciją surinkti arba perduoti asmens duomenys naudojami tik tais tikslais, kuriais buvo surinkti arba perduoti.

40 straipsnis

Institucijos, kurioms perduota informacija, užtikrina jos konfidencialumą pagal savo valstybės teisę.

41 straipsnis

Jokiems pagal šią konvenciją persiųstiems ar pristatytiems dokumentams legalizavimas ar panašūs formalumai netaikomi.

42 straipsnis

Kiekviena susitariančioji valstybė gali paskirti institucijas, kurioms teikiami prašymai pagal 8 ir 33 straipsnius.

43 straipsnis

- 1) Ne vėliau kaip šios konvencijos ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo arba prisijungimo prie jos dokumento deponavimo dieną apie 28 ir 42 straipsniuose nurodytą paskyrimą informuojamas Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos Nuolatinis biuras. Nuolatinis biuras informuojamas apie visus jo pakeitimus.
- 2) 32 straipsnio 2 dalyje nurodytas pareiškimas pateikiamas konvencijos depozitarui.

44 straipsnis

Susitariančioji valstybė, kurioje suaugusiojo ir jo turto apsaugai taikomos skirtingos teisės sistemos ar teisės normų rinkiniai, tik tarp tokių skirtingų sistemų ar teisės normų rinkinių kilusios kolizijos atvejais neprivalo taikyti konvencijos normų.

45 straipsnis

Jei skirtinguose valstybės teritoriniuose vienetuose šia konvencija reglamentuojamiems klausimams taikomos dvi ar daugiau teisės sistemos ar teisės normų rinkiniai:

- a) bet kokia nuoroda į nuolatinę gyvenamąją vietą toje valstybėje suprantama kaip nuoroda į įprastinę gyvenamąją vietą teritoriniame vienete;
- b) bet kokia nuoroda į tai, kad suaugusysis yra toje valstybėje, suprantama kaip nuoroda į tai, kad suaugusysis yra teritoriniame vienete;
- c) bet kokia nuoroda į tai, kad suaugusiojo turtas yra toje valstybėje, suprantama kaip nuoroda į tai, kad suaugusiojo turtas yra teritoriniame vienete;
- d) bet kokia nuoroda į valstybę, kurios pilietis yra suaugusysis, suprantama kaip nuoroda į teritorinį vienetą, kuris nurodomas pagal tos valstybės teisės normas, arba, jei atitinkamų normų nėra, – į teritorinį vienetą, su kuriuo suaugusysis yra labiausiai susijęs;
- e) bet kokia nuoroda į valstybę, kurios institucijas suaugusysis pasirinko, suprantama kaip:
 - nuoroda į teritorinį vienetą, jeigu suaugusysis pasirinko to teritorinio vieneto institucijas;
 - nuoroda į teritorinį vienetą, su kuriuo suaugusysis yra labiausiai susijęs, jeigu, pasirinkdamas valstybės institucijas, suaugusysis nenurodė konkretaus tos valstybės teritorinio vieneto;

- f) bet kokia nuoroda į pagal aplinkybes glaudžiai susijusios valstybės teisę suprantama kaip nuoroda į pagal aplinkybes glaudžiai susijusio teritorinio vieneto teisę;
- g) bet kokia nuoroda į valstybės, kurioje imtasi priemonės, teisę arba įgaliojimus suprantama kaip nuoroda į teritoriniame vienete, kuriame imtasi tos priemonės, galiojančią teisę arba procedūrą arba į tokio teritorinio vieneto įgaliojimus;
- h) bet kokia nuoroda į prašomosios valstybės teisę, procedūrą arba įgaliojimus suprantama kaip nuoroda į teritoriniame vienete, kuriame prašoma pripažinimo ar vykdymo užtikrinimo, galiojančią teisę arba procedūrą arba į tokio teritorinio vieneto įgaliojimus;
- i) bet kokia nuoroda į valstybę, kurioje apsaugos priemonė turi būti įgyvendinama, suprantama kaip nuoroda į teritorinį vieneta, kuriame priemonė turi būti įgyvendinama;
- j) bet kokia nuoroda į valstybės organizacijas ar institucijas, išskyrus pagrindines institucijas, suprantama kaip nuoroda į atitinkamame teritoriniame vienete įgaliotas veikti organizacijas ar institucijas;

46 straipsnis

Pagal III skyrių nustatant, kokia teisė taikytina valstybei, kurioje yra du ar daugiau teritorinių vienetų, kurių kiekvienas turi savą teisės sistemą arba teisės normų rinkinį, taikytiną šios konvencijos klausimais, vadovaujamosi tokiomis taisyklėmis:

- a) jei valstybėje galioja taisyklės, kuriose nurodoma, kurio teritorinio vieneto teisė taikytina, taikoma to vieneto teisė;
- b) jei tokių taisyklių nėra, taikoma atitinkamo 45 straipsnyje apibrėžto teritorinio vieneto teisė.

47 straipsnis

Pagal III skyrių nustatant, kokia teisė taikytina valstybei, turinčiai dvi ar daugiau teisės sistemų ar teisės normų rinkinių, taikytinų įvairių kategorijų asmenims šios konvencijos klausimais, vadovaujamosi tokiomis taisyklėmis:

- a) jei valstybėje galioja taisyklės, kuriose nustatoma, kuri teisė taikoma, taikoma ta teisė;
- b) jei tokių taisyklių nėra, taikoma teisės sistema ar teisės normų rinkinys, su kuriuo suaugusysis asmuo yra labiausiai susijęs.

48 straipsnis

Susitariančiosioms valstybėms palaikant ryšius, ši konvencija taikoma vietoj 1905 m. liepos 17 d. Hagoje pasirašytos *Convention concernant l'interdiction et les mesures de protection analogues*.

49 straipsnis

- 1) Ši konvencija nedaro poveikio jokiame kitame tarptautiniame dokumentui, kurio šalys yra susitariančiosios valstybės ir kuriame yra nuostatų šios konvencijos reglamentuojamais klausimais, jei valstybės, to dokumento šalys, nėra paskelbusios priešingai.

- 2) Ši konvencija nedaro poveikio galimybei vienai ar kelioms susitariančiosioms valstybėms sudaryti susitarimus, kuriuose yra nuostatų šios konvencijos reglamentuojamais klausimais, taikomų vienoje iš valstybių susitarimo šalių nuolat gyvenantiems suaugusiesiems.
- 3) Vienos ar kelių susitariančiųjų valstybių šios konvencijos klausimais sudaryti susitarimai nedaro poveikio šios konvencijos nuostatų taikymui tokių valstybių santykiams su kitomis susitariančiosiomis valstybėmis.
- 4) Pirmiau išdėstytos šio straipsnio dalys taip pat taikomos bendriems įstatymams, paremtiems specialiais atitinkamų valstybių regioninio ar kitokio pobūdžio ryšiais.

50 straipsnis

- 1) Ši konvencija taikoma priemonėms tik tada, jei priemonių imamasi valstybėje, kurios atžvilgiu konvencija yra įsigaliojusi.
- 2) Ši konvencija taikoma priemonių, kurių imtasi po konvencijos įsigaliojimo, pripažinimui ir vykdymo užtikrinimui tarp valstybės, kurioje priemonių imtasi, ir prašomosios valstybės.
- 3) Nuo konvencijos įsigaliojimo susitariančiojoje valstybėje dienos ši konvencija taikoma atstovavimo įgaliojimams, kurie suteikti anksčiau 15 straipsnyje išdėstytas sąlygas atitinkančiomis sąlygomis.

51 straipsnis

- 1) Visa informacija, siunčiama susitariančiosios valstybės pagrindinei arba kitai institucijai, rengiama originalo kalba, kartu pateikiant vertimą į kitos valstybės valstybinę kalbą arba vieną iš jos valstybinių kalbų, o jei tai neįmanoma – vertimą į anglų arba prancūzų kalbas.
- 2) Tačiau susitariančioji valstybė, darydama išlygą pagal 56 straipsnį, gali prieštarauti anglų arba prancūzų kalbų, bet ne abiejų kalbų, vartojimui.

52 straipsnis

Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos Generalinis sekretorius reguliariai šaukia specialios komisijos posėdžius šios konvencijos praktiniam veikimui apžvelgti.

VII SKYRIUS. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

53 straipsnis

- 1) Ši konvencija teikiama pasirašyti valstybėms, kurios 1999 m. spalio 2 d. buvo Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos narės.
- 2) Konvencija ratifikuojama, priimama arba patvirtinama ir jos ratifikavimo, priėmimo arba patvirtinimo dokumentai deponuojami Nyderlandų Karalystės užsienio reikalų ministerijai, kuri yra šios konvencijos depozitaras.

54 straipsnis

- 1) Konvencijai įsigaliojus, prie jos pagal 57 straipsnio 1 dalį gali prisijungti bet kuri kita valstybė.
- 2) Prisijungimo dokumentas deponuojamas depozitarui.
- 3) Prisijungimas įsigalioja tik prisijungiančiosios valstybės ir susitariančiųjų valstybių, kurios per šešis mėnesius nuo 59 straipsnio b punkte nurodyto pranešimo gavimo dienos nepareiškė prieštaravimų dėl prisijungimo, santykiams. Prieštaravimą valstybės taip pat gali pareikšti ratifikuodamos, priimdamos ar tvirtindamos konvenciją po prisijungimo. Apie visus prieštaravimus pranešama depozitarui.

55 straipsnis

- 1) Jei valstybė turi du ar daugiau teritorinių vienetų, kuriuose šios konvencijos klausimais taikomos skirtingos teisės sistemos, tokia valstybė pasirašydama, ratifikuodama, priimdama, patvirtindama konvenciją ar prisijungdama prie jos gali pareikšti, kad konvencija galioja visiems jos teritoriniams vienetams arba tik vienam ar keliems iš jų, ir savo pareiškimą gali pakeisti bet kuriuo metu, pateikdama kitą pareiškimą.
- 2) Apie tokį pareiškimą pranešama depozitarui ir jame aiškiai nurodomi teritoriniai vienetai, kuriems konvencija yra taikoma.
- 3) Jeigu valstybė pagal šį straipsnį nepateikia jokio pareiškimo, konvencija turi būti taikoma visiems tos valstybės teritoriniams vienetams.

56 straipsnis

- 1) Bet kuri valstybė ne vėliau kaip ratifikavimo priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo metu ar teikdama pareiškimą pagal 55 straipsnį gali nustatyti 51 straipsnio 2 dalyje numatytą išlygą. Jokių kitų išlygų nustatyti negalima.
- 2) Bet kuri valstybė bet kuriuo metu gali atšaukti savo išlygą. Apie išlygos atšaukimą pranešama depozitarui.
- 3) Išlyga netenka galios pirmąją trečio kalendorinio mėnesio dieną nuo pirmiau išdėstytoje dalyje nurodyto pranešimo dienos.

57 straipsnis

- 1) Konvencija įsigalioja pirmą mėnesio dieną, praėjus trims mėnesiams nuo trečio 53 straipsnyje nurodyto ratifikavimo, priėmimo ar patvirtinimo dokumento deponavimo dienos.
- 2) Paskui konvencija įsigalioja:
 - a) kiekvienai ją vėliau ratifikuojančiai, priimančiai ar tvirtinančiai valstybei – pirmą mėnesio dieną, praėjus trims mėnesiams nuo jos ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo prie jos dokumento deponavimo dienos;

- b) kiekvienai prisijungiančiai valstybei – pirmą mėnesio dieną, praėjus trims mėnesiams nuo 58 straipsnio 3 dalyje nurodyto šešių mėnesių laikotarpio pabaigos;
- c) teritoriniam vienetui, į kurį pagal 55 straipsnį plečiamas šios konvencijos taikymas – pirmą mėnesio dieną, praėjus trims mėnesiams nuo tame straipsnyje nurodyto pranešimo dienos.

58 straipsnis

- 1) Valstybė, šios konvencijos šalis, gali šią konvenciją denonsuoti pateikusi rašytinį pranešimą depozitarui. Denonsavimą galima apriboti tam tikrais teritoriniais vienetais, kuriems ši konvencija yra taikoma.
- 2) Denonsavimas įsigalioja pirmą mėnesio dieną, praėjus dvylikai mėnesių nuo tos dienos, kai depozitaras gavo pranešimą apie jį. Jeigu pranešime nurodomas ilgesnis denonsavimo įsigaliojimo laikotarpis, denonsavimas įsigalioja pasibaigus ilgesniajam laikotarpiui.

59 straipsnis

Depozitaras praneša Hagos privatinės tarptautinės teisės konferencijos valstybėms narėms ir valstybėms, prisijungusioms pagal 54 straipsnį, apie:

- a) kiekvieną 53 straipsnyje nurodytą pasirašymą, ratifikavimą, priėmimą ir patvirtinimą;
- b) kiekvieną 54 straipsnyje nurodytą prisijungimą ir pareikštą prieštaravimą dėl prisijungimo;
- c) šios konvencijos įsigaliojimo pagal 57 straipsnį datą;
- d) 32 straipsnio 2 dalyje ir 55 straipsnyje nurodytus pareiškimus;
- e) 37 straipsnyje nurodytus susitarimus;
- f) 51 straipsnio 2 dalyje nurodytą išlygą bei 56 straipsnio 2 dalyje nurodytus atšaukimus;
- g) visus 58 straipsnyje nurodyto denonsavimo atvejus.

Tai patvirtindami, toliau nurodyti nustatyta tvarka įgalioti asmenys pasirašė šią konvenciją.

Sudaryta 2000 m. sausio 13 d. Hagoje anglų ir prancūzų kalbomis. Abu tekstai yra vienodai autentiški ir vienu egzemplioriumi deponuojami Nyderlandų Karalystės Vyriausybės archyvuose. Patvirtinta kopija diplomatiniais kanalais siunčiama kiekvienai valstybei, Hagos privatinės tarptautinės teisės konferencijos narei.

**Specialiosios diplomatinio pobūdžio komisijos
dėl suaugusiųjų apsaugos priimta rekomendacija**

Specialioji komisija rekomenduoja Konvencijos dėl tarptautinės suaugusiųjų asmenų apsaugos Šalims taikant konvenciją naudotis šiomis standartinėmis formomis.

PAŽYMĖJIMAS

Hagoje [data] pasirašytos
 Konvencijos dėl tarptautinės suaugusiųjų asmenų apsaugos 38 straipsnis

A. - Pasirašiusi institucija:

Valstybė:

Valstija arba provincija (jei taikoma):

Išduodančiosios institucijos pavadinimas:

.....

Adresas:

.....

.....

Telefonas: Faksas: E. paštas:

.....

pažymi, kad:

apsaugos priemonė priimta

atstovavimo įgaliojimo galiojimą patvirtino

[pareigūnas]:

.....

[data]:

B. - Susijęs suaugusysis:

Pavardė:Vardas (-ai):

Gimimo data ir vieta:

Įprastinės gyvenamosios vietos valstybė:

Adresas:

.....

.....

C. - Pažymėjimo turėtojas:

Pavardė:Vardas (-ai):

Gimimo data ir vieta:

Adresas:

.....

.....

Telefonas: Faksas: E. paštas:

.....

D. - Pažymėjimo turėtojo įgaliojimai:**1.** - Pažymėjimo turėtojas veikia kaip:

.....
 pagal šį įstatymą:

2. - Pažymėjimo turėtojui suteikti įgaliojimai:a) yra susiję su suaugusiojo asmeniu ir: yra neriboti apsiriboja šių kategorijų veiksmais:

.....

 apsiriboja šiais veiksmais:

.....

 turi būti gautas leidimas, kurį suteikia:b) yra susiję su suaugusiojo turtu ir: yra neriboti apsiriboja šių kategorijų veiksmais:

.....

 apsiriboja: kilnojamuoju turtu nekilnojamuoju turtu šiuo turtu:

.....

 turi būti gautas leidimas, kurį suteikia:

.....

Pažymėjimo turėtojui suteikti įgaliojimai:

 nustoja galioti [data]: galioja, kol yra iš dalies pakeičiami arba atšaukiami.

E. - Įgaliojimai, kuriuos suaugęs asmuo išlaiko:

a) susiję su jo asmeniu:

.....

b) susiję su jo turtu:

.....

Prie šio pažymėjimo pridedama:

- atitinkamo sprendimo arba atstovavimo įgaliojimo kopija
- išsamus pažymėjimo turėtojo įgaliojimų ir suaugusio asmens išlaikomų įgaliojimų sąrašas :

kalba: prancūzų anglų

Laikoma, kad, nesant priešingų įrodymų, pažymėjime nurodytas vaidmuo ir įgaliojimai yra suteikti tam asmeniui nuo pažymėjimo datos.

Dėl išsamesnės informacijos kreipkitės į išduodančiąją instituciją.

Išduotas [data] [vieta].....

Parašas

Antspaudas

SUAUGUSIOJO ASMENS APSAUGOS PRIEMONĖS

Konvencija dėl tarptautinės suaugusiųjų asmenų apsaugos,
pasirašyta [data] Hagoje

1.-Konvencijos 8 straipsnio 1 dalis

Pasirašiusi institucija:

.....
.....

turi garbės pranešti šiai institucijai:

.....
.....

- kad savo iniciatyva
 kad šios institucijos prašymu:

.....
.....

jį reikalauja priimti apsaugos priemones:

- dėl šio suaugusiojo asmens:

Pavardė:Vardas (-ai):

Gimimo data ir vieta:

Adresas:

.....
.....

- dėl jo turto
 dėl šio turto:

.....

pagal Konvencijos 8 straipsnio 2 dalies

- a, b, c, d, e, f punkta.

Išduota [vieta].....

[data]

Parašas

Antspaudas

2. - Konvencijos 8 straipsnio 3 dalis:

Pasirašiusi institucija:

.....
.....

turi garbės pateikti šį atsakymą į pirmiau nurodytą prašymą:

- ji priima jurisdikciją.
- ji nepriima jurisdikcijos.

Priimta [vieta]

[data]

Parašas

Antspaudas

**INFORMACIJA, SUSIJUSI SU SUAUGUSIOJO ASMENS APSAUGOS
PRIEMONĖMIS**

Konvencija dėl tarptautinės suaugusiųjų asmenų apsaugos,
pasirašyta [data] Hagoje

Pasirašiusi institucija:

.....
.....

turi garbės pranešti:

.....
.....

kad ši institucija:

.....
.....

1. - pagal Konvencijos 7 straipsnį

- ketina priimti apsaugos priemones
 - dėl suaugusiojo asmens (7 str. 1 dalis)
 - dėl suaugusiojo turto (7 str. 1 dalis)
- priėmė apsaugos priemones (7 str. 2 ir 3 dalys)
- nusprendė nesiimti priemonių (7 str. 2 ir 3 dalys)
- nagrinėja bylą dėl suaugusiojo apsaugos (7 str. 2 dalis);

2. - pagal Konvencijos 10 straipsnį

- priėmė skubias priemones (10 str. 1 dalis)
- priėmė apsaugos priemones (10 str. 2 dalis);

3. - pagal Konvencijos 11 straipsnį

- ketina priimti suaugusiojo asmens apsaugos priemones (11 str. 1 dalis)
- priėmė sprendimą dėl šioje situacijoje būtinų apsaugos priemonių (11 str. 2 dalis);

dėl šio suaugusiojo:

Pavardė:Vardas (-ai):

Gimimo data ir vieta:

Adresas:

Pridedama atitinkamų sprendimų kopija:

Taip Ne

Dėl papildomos informacijos kreipkitės į:

- pasirašiusią instituciją
- sprendimą priėmusią instituciją

Priimta [vieta] [data]

Parašas

Antspaudas

Pranešimas

KONVENCIJOS DĖL TARPTAUTINĖS SUAUGUSIŲJŲ APSAUGOS AIŠKINAMASIS PRANEŠIMAS

parengė Paul LAGARDE

Turinys

BENDRAS KONVENCIJOS PAGRINDAS, PAGRINDINĖS KRYPTYS IR STRUKTŪRA	40
<i>Istorinis ryšys</i>	40
Pagrindinės Konvencijos kryptys	41
KOMENTARAI PAGAL KONVENCIJOS STRAIPSNIUS	43
Konvencijos pavadinimas ir preambulė	43
I SKYRIUS. KONVENCIJOS TAIKYMO SRITIS	43
1 straipsnis (Konvencijos tikslai)	43
1 dalis	43
2 dalis	44
<i>a punktas</i>	45
<i>b ir c punktai</i>	45
<i>d ir e punktai</i>	45
2 straipsnis (sąvokos „suaugusysis“ apibrėžtis)	45
3 straipsnis (apsaugos priemonių išvardijimas)	46
<i>a punktas</i>	47
<i>b punktas</i>	47
<i>c punktas</i>	47
<i>d punktas</i>	47
<i>e punktas</i>	48
<i>f punktas</i>	48
<i>g punktas</i>	48
4 straipsnis (Konvencijos taikymo sričiai nepriskiriami klausimai)	48
1 dalis	49
<i>a punktas (išlaikymo pareigos)</i>	49
<i>b punktas (santuoka)</i>	49
<i>c punktas (sutuoktinių turto teisiniai režimai)</i>	50
<i>d punktas (turto patikėjimas ar paveldėjimas)</i>	50
<i>e punktas (socialinė apsauga)</i>	51
<i>f punktas (sveikatos apsauga)</i>	51
<i>g punktas (su nusikalstamomis veikomis susijusios priemonės)</i>	52
<i>h punktas (prieglobstis ir imigracija)</i>	53
<i>i punktas (viešasis saugumas)</i>	53
2 dalis	54

II SKYRIUS. JURISDIKCIJA	55
5 straipsnis (suaugusiojo nuolatinės gyvenamosios vietos institucijų jurisdikcija)	55
1 dalis	55
2 dalis	56
6 straipsnis (suaugusieji, kurie yra pabėgėliai, perkeltieji asmenys arba asmenys, neturintys nuolatinės gyvenamosios vietos)	56
1 dalis	56
2 dalis	57
7 straipsnis (sutampanti antraeilė valstybės, kurios pilietybę turi suaugusysis, institucijų jurisdikcija)	57
1 dalis	57
2 dalis	58
3 dalis	60
8 straipsnis (jurisdikcijos perkėlimas į atitinkamą vietą)	60
1 dalis	60
2 dalis	61
3 dalis	62
9 straipsnis (valstybės, kurioje yra suaugusiojo turtas, institucijų jurisdikcija)	63
10 straipsnis (jurisdikcija skubos atveju)	63
1 dalis	63
2 dalis	64
3 dalis	64
4 dalis	65
11 straipsnis (asmens apsaugos priemonės, kurios yra laikino pobūdžio ir riboto teritorinio poveikio)	66
1 dalis	66
2 dalis	67
12 straipsnis (tolesnis priemonių galiojimas pasikeitus aplinkybėms) ..	67
Baigiamosios pastabos	68
III SKYRIUS. TAIKYTINA TEISĖ	69
13 straipsnis (apsaugos priemonėms taikytina teisė)	69
1 dalis	69
2 dalis	69
14 straipsnis (priemonės įgyvendinimo sąlygos)	70
15 straipsnis (įgaliojimas neveiksnumo atveju)	71
1 dalis	71
2 dalis	72
3 dalis	74
16 straipsnis (įgaliojimų panaikinimas arba pakeitimas)	74
17 straipsnis (trečiųjų šalių apsauga)	75
18 straipsnis (visuotinis kolizinių normų pobūdis)	76
19 straipsnis (renvoi netaikymas)	76
20 straipsnis (imperatyvios teisės normos)	76
21 straipsnis (viešojo tvarka)	77

IV SKYRIUS. PRIPAŽINIMAS IR VYKDYMAS	77
22 straipsnis (priemonių pripažinimas ir atsisakymo pripažinti pagrindai)	77
1 dalis	77
2 dalis	78
<i>a punktas</i>	78
<i>b punktas</i>	78
<i>c punktas</i>	79
<i>d punktas</i>	79
<i>e punktas</i>	79
23 straipsnis (prevenciniai veiksmai dėl pripažinimo arba nepripažinimo)	79
24 straipsnis (nustatyti faktai dėl jurisdikcijos)	80
25 straipsnis (priemonių paskelbimas vykdytinomis)	80
26 straipsnis (draudimas peržiūrėti priemonę iš esmės)	81
27 straipsnis (vykdymas)	81
V SKYRIUS. BENDRADARBIAVIMAS	82
28 straipsnis (centrinės įstaigos paskyrimas)	82
29 straipsnis (bendra pareiga bendradarbiauti)	82
30 straipsnis (susirašinėjimas, lokalizavimas)	82
31 straipsnis (tarpininkavimas)	83
32 straipsnis (prašymai pateikti konkrečią informaciją ir padėti konkretaus suaugusiojo atžvilgiu)	83
1 dalis	83
2 dalis	84
3 dalis	84
33 straipsnis (apgyvendinimas kitos valstybės įstaigoje)	84
34 straipsnis (rimtas pavojus suaugusiajam)	85
35 straipsnis (suaugusiajam pavojų kelianti informacija)	85
36 straipsnis (išlaidos)	85
37 straipsnis (Susitariančiųjų Valstybių susitarimai)	86
VI SKYRIUS. BENDROSIOS NUOSTATOS	86
38 straipsnis (tarptautinis pažymėjimas)	86
39 straipsnis (asmens duomenų apsauga)	88
40 straipsnis (informacijos konfidencialumas)	88
41 straipsnis (atleidimas nuo legalizavimo)	88
42 straipsnis (institucijų paskyrimas)	88
43 straipsnis (pranešimas apie paskyrimus ir pareiškimus)	88
44–47 straipsniai (federalinės nuostatos)	89
44 straipsnis (Konvencijos netaikymas vidaus teisės kolizijoms)	89
45 straipsnis (kolizijos teritorijų atžvilgiu, bendros taisyklės)	89
46 straipsnis (kolizijos teritorijų atžvilgiu, specialios taisyklės dėl taikytinos teisės)	90
47 straipsnis (kolizijos asmenų atžvilgiu, taikytina teisė)	91
48 straipsnis (1905 m. liepos 17 d. konvencijos pakeitimas)	91

49 straipsnis (kolizijos su kitomis konvencijomis)	92
1 dalis	92
2 dalis	92
3 dalis	93
4 dalis	93
50 straipsnis (laikinas Konvencijos taikymas)	93
51 straipsnis (susirašinėjimo kalba)	94
52 straipsnis (Konvencijos stebėseną)	94
VII SKYRIUS. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS	94
53–55 straipsniai (baigiamosios nuostatos)	94

- 1 Konvencijos dėl tarptautinės suaugusiųjų apsaugos ištakos siekia Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos septynioliktojoje sesijoje atstovaujama valstybių 1993 m. gegužės 29 d. priimtą sprendimą

„Į aštuonioliktosios sesijos darbotvarkę įtraukti 1961 m. spalio 5 d. Konvencijos dėl valdžios institucijų įgaliojimų ir taikytinos teisės nepilnamečių apsaugos srityje peržiūrą ir galimą naujosios Konvencijos taikymo srities išplėtimą įtraukiant neveiksnių suaugusiųjų apsaugą“¹.

Konferencijos aštuonioliktojoje sesijoje buvo įgyvendinta pusė šios programos parengus 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvenciją dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje, tačiau išsamesniam suaugusiųjų klausimo nagrinėjimui nepakako laiko. Be to, atkreipus dėmesį, kad Konvencijos dėl suaugusiųjų apsaugos rengimas turėtų būti tęsiamas priėmus 1996 m. spalio 19 d. Konvenciją, ir atsižvelgus į tai, „kad per vieną arba kelis vėlesnius specialiosios komisijos posėdžius greičiausiai bus priimta suaugusiųjų apsaugos konvencija“, šiuo tikslu buvo sukurta specialioji komisija ir nuspręsta, kad „Konvencijos projektas, kurį parengs specialioji diplomatinio pobūdžio komisija, įtraukiamas į baigiamąjį aktą, kuris pateikiamas pasirašyti tokioje komisijoje dalyvaujantiems delegatams“².

- 2 Vadovaudamasis minėtu sprendimu, Konferencijos Nuolatinis biuras įkūrė specialiąją komisiją, kurios darbą parengė Hagoje 1997 m. balandžio 14–16 d. posėdžiavusi Nyderlandų Vyriausybės nuolatinio tarptautinės privatinės teisės kodifikavimo komiteto pirmininko prof. A.V.M. Struycken pirmininkaujama darbo grupė. Ši grupė iš anksto pritarė, kad nedidelis projekto rengimo komitetas, posėdžiavęs Hagoje 1997 m. birželio 13–14 d., parengtų pirminį teksto projektą, kurio pagrindu dirbtų specialioji komisija. Specialioji komisija Hagoje posėdžiavo 1997 m. rugsėjo 3–12 d. Ši komisija parengė konvencijos projektą, kuris kartu su pridėdamu pranešimu³ tapo specialiosios diplomatinės komisijos, Hagoje posėdžiavusios nuo 1999 m. rugsėjo 20 d. iki 1999 m. spalio 2 d., diskusijos pagrindu. Be 30 konferencijos valstybių narių delegatų derybose dalyvavo kitų 6 valstybių, dviejų tarpvyriausybinių organizacijų ir 3 nevyriausybinių organizacijų stebėtojai.

Pirmojo posėdžio pradžioje Jungtinės Karalystės delegatas Eric Clive paskirtas diplomatinės komisijos pirmininku, o Šveicarijos delegatas Andreas Bucher, Jungtinių Amerikos Valstijų delegatė Gloria F. DeHart, Vokietijos delegatas Kurt Siehr, jau ėjęs šias pareigas specialiojoje komisijoje, Argentinos delegatas J. E. Antonio Boggiano ir Kinijos Liaudies Respublikos delegatas J. E. Hua – pirmininko pavaduotojais. Be to, Prancūzijos atstovas P. Lagarde paskirtas pranešėju. Vykstant sesijai buvo sudarytas projekto rengimo komitetas, pirmininkaujamas Vokietijos delegato Kurt Siehr⁴, grupė, kuriai pavesta išnagrinėti federalines nuostatas, pirmininkaujama Ispanijos delegatės Alegría Borrás⁵, ir pavyzdinių formų parengimo grupė, pirmininkaujama Prancūzijos

¹ Septynioliktosios sesijos baigiamasis aktas, B dalis, 1.

² Aštuonioliktosios sesijos baigiamasis aktas, B dalis, 2.

³ Pirminis projektas ir Paul Lagarde pranešimas sudaro 1998 m. birželio mėn. pirminį dokumentą Nr. 2, skirtą specialiajai diplomatinei komisijai.

⁴ Be pirmininko, pranešėjo ir Nuolatinio biuro narių šį komitetą sudarė G. F. DeHart (Jungtinės Valstijos), taip pat A. Bucher (Šveicarija), S. Danielsen (Danija) ir P. Lortie (Kanada), o pastarasis pakeitė specialiojoje komisijoje Kanadai atstovavusią Louise Lussier.

⁵ Šiame komitete buvo ir Jungtinių Valstijų, Kanados, Australijos, Meksikos ir Vokietijos delegacijų atstovų.

delegatės Marie-Odile Baur. Diplomatines komisijos darbai labai naudingi buvo svarbūs preliminarūs dokumentai, kuriuos konferencijos sekretoriatas pateikė 1997 m. specialiosios komisijos ekspertams⁶.

Šis pranešimas susijęs su *Konvencija dėl tarptautinės suaugusiųjų apsaugos*, kurią vienbalsiai priėmė 1999 m. spalio 2 d. plenarinėje sesijoje dalyvaujančios valstybės narės.

BENDRAS KONVENCIJOS PAGRINDAS, PAGRINDINĖS KRYPTYS IR STRUKTŪRA

Istorinis ryšys

- 3 Nors Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos darbas suaugusiųjų apsaugos srityje neprilygsta jos pasiekimams rizikos grupės vaikų apsaugos srityje, jis vis dėlto nėra nereikšmingas ir šiuo klausimu ne kartą buvo išreikštas susirūpinimas. Prieš Pirmąjį pasaulinį karą ketvirtojoje sesijoje buvo priimta 1905 m. liepos 17 d. pasirašyta Konvencija dėl pilietinių teisių atėmimo ir panašių apsaugos priemonių (pranc. *concernant l'interdiction et les mesures de protection analogues*) kuri vis dar galioja tarp Italijos, Lenkijos, Portugalijos ir Rumunijos. Tarpukariu šeštojoje sesijoje (1928 m.) buvo suformuluoti tam tikri pasiūlymai dėl jos papildymo.⁷ Puikus 1967 m. tuometinio Nuolatinio biuro sekretoriaus Bernard Dutoit atliktas tyrimas (7 išnaša) vėl sužadino konferencijos susidomėjimą šia tema, kuri 1979 m. tarp tryliktosios ir keturioliktosios sesijos netgi tapo valstybėms narėms išsiuntineto klausimyno dalyku. Tuo metu iš gautų atsakymų⁸ neatrodė, kad su praktinėmis suaugusiųjų tarptautinės apsaugos problemomis susiduriama itin dažnai, todėl 1980 m. vasario mėn. specialiosios komisijos posėdyje, skirtame tolesnei konferencijos programai nagrinėti, ši tema nebebuvo aptariama.

Nuo tada žmogaus gyvenimo trukmė išsivysčiusiose valstybėse ilgėjo ir atitinkamai didėjo sergamumas su senyvu amžiumi susijusiomis ligomis. Konferencijos generalinis sekretorius atkreipė dėmesį į Ekonominės ir Socialinės Tarybos prognozes, pagal kurias vyresnių nei šešiasdešimties metų asmenų skaičius išaugs nuo 600 mln. 2001 m. iki 1,2 mlrd. 2025 m., o aštuoniasdešimtmečių ir vyresnių asmenų, kurių šiuo metu yra 50 mln., skaičius iki 2025 m. padidės iki 137 mln. Žinant šias problemas, tam tikrose valstybėse buvo visiškai pertvarkytos vidinės suaugusiųjų, kurių asmeniniai gebėjimai yra pablogėję arba nepakankami, apsaugos sistemos⁹. Šiems laikams būdingas

⁶ 1996 m. rugsėjo mėn. Adair Dyer parengtas pranešimas dėl neveiksnių suaugusiųjų apsaugos (aštuonioliktosios sesijos preliminarus dok. Nr. 14); *Les majeurs protégés en droit international privé et la pratique notariale, étude de Mme Mariel Revillard*, skirta darbo grupei; Europos Tarybos neveiksnių ir kitų pažeidžiamų suaugusiųjų specialistų grupės ataskaita, kurią Eric Clive parengė Europos Tarybos prašymu, 1997 m. sausio 21 d.; aštuonioliktosios sesijos pabaigoje pateiktas Šveicarijos delegacijos pasiūlymas, kuriuo 1996 m. spalio 19 d. Konvencijos nuostatos beveik pažodžiui perkeliamos taikyti suaugusiųjų atveju.

⁷ *Actes*, 1928, p. 421, cituojama DUTOIT, La protection des incapables majeurs en droit international privé, *Revue critique de droit international privé*, 1967.465, p. 500–501.

⁸ *Keturioliktosios sesijos aktai ir dokumentai (1980)*, I tomas, *Kiti klausimai*, p. 114–147.

⁹ Žr. visų pirma Vokietijos 1990 m. rugsėjo 12 d. *Betreuungsgesetz*, kuris įsigaliojo 1992 m. sausio 1 d. Graikijos atstovas paminėjo 1996 m. Graikijos įstatymą. Taip pat žr. 1999 m. vasario 26 d. Europos Tarybos rekomendaciją Nr. R(99)4 dėl neįgalių suaugusių asmenų teisinės apsaugos principų.

gyventojų judėjimas, ypač gana didelis artimo pensiniam amžiui žmonių, nusprendusių likusią gyvenimo dalį praleisti švelnesnio klimato sąlygomis, skaičius privertė praktikus, visų pirma notarus, labiau susirūpinti, kad jiems būtų sudaryta galimybė taikyti tarptautinės privatinės teisės normas, kurios nekelia abejonių. Visų pirma, kadangi tokie žmonės disponuoja tam tikru turtu, notarams kilo tarptautinės privatinės teisės problemų, kai yra valdomi arba parduodami šiems asmenims priklausantys daiktai arba tvarkomas jų gautas palikimas.

Tam tikruose naujuose tarptautinės privatinės teisės kodifikavimuose pasirodžiusios specialios normos¹⁰ sudarė sąlygas siekiant tarptautinės darnos numatyti derybas dėl tarptautinės konvencijos dėl tarptautinės privatinės teisės šiuo klausimu. Galimybė atgaivinti šią idėją ir imtis darbo atsirado 1993 m. septynioliktojoje sesijoje priėmus sprendimą patikslinti *1961 m. spalio 5 d. Konvenciją dėl valdžios institucijų įgaliojimų ir taikytinos teisės nepilnamečių apsaugos srityje*. Kadangi problemos yra susijusios, bent jau techniniu lygmeniu, buvo galima pagrįstai kreiptis į vyriausybių ekspertus prašant patikrinti, ar sprendimai, kurie jiems būtų priimtini vaikų apsaugos srityje, atlikus atitinkamus pritaikymus negalėtų būti taikomi suaugusiųjų apsaugai.

Pagrindinės Konvencijos kryptys

- 4 Konvencija atitinka bendrą 1996 m. spalio 19 d. Konvencijos struktūrą ir daugeliu klausimų joje priimti tokie pat sprendimai. Tai nestebina, nes dėl abiejų konvencijų iš esmės derėjosi tie patys vyriausybių ekspertai, kuriems, kaip jau minėta, buvo konkrečiai pavesta išnagrinėti, ar 1996 m. Konvencija patvirtintus sprendimus būtų galima taikyti ir suaugusiųjų apsaugai.

Svarbiausios diskusijos vyko tarp ekspertų, tvirtinančių, kad tarptautinė suaugusiųjų apsauga yra specifinė problema, ir norinčių, kad jų nesaistytų Konvencijos dėl vaikų apsaugos modelis, ir ekspertų, kurie, įsitikinę, kad abi konvencijos papildo viena kitą, manė, kad nuo 1996 m. Konvencijos reikia nukrypti tik išimtiniais atvejais. Aktyviausios diskusijos tarp šių dviejų požiūrių šalininkų vyko dėl institucijų jurisdikcijos. Diplomatinė komisija iš naujo nenagrinėjo kompromiso, kurį šiuo klausimu pasiekė specialioji komisija.

- 5 Kaip ir 1996 m. Konvenciją, šią Konvenciją sudaro septyni skyriai: „Konvencijos taikymo sritis“, „Jurisdikcija“, „Taikytina teisė“, „Pripažinimas ir vykdymas“, „Bendradarbiavimas“, „Bendrosios nuostatos“ ir „Baigiamosios nuostatos“.

I skyriuje (1–4 straipsniai) apibrėžiami Konvencijos tikslai ir asmenys, kuriems ji taikoma, pateikiamas gana išsamus apsaugos priemonių, kurios patenka į Konvencijos taikymo sritį, pavyzdžių sąrašas ir išsamiai nurodyta, kurie klausimai nepriskiriami Konvencijos taikymo sričiai.

II skyriuje „Jurisdikcija“ (5–12 straipsniai) šiek tiek nukrypstama nuo 1996 m. modelio. Šis modelis pasižymi siekiu iš esmės visiškai išvengti skirtingų valstybių institucijų konkurencijos, kai asmeniui ar vaiko turtui taikomos apsaugos priemonės, bei jurisdikciją perduoti valstybės, kurioje yra vaiko

¹⁰ Pavyzdžiui, 1987 m. gruodžio 18 d. Šveicarijos įstatymas, kurio 85 straipsnio 2 dalimi 1961 m. spalio 5 d. Konvencija pagal analogiją taikoma suaugusiems. Taip pat žr. 1991 m. gruodžio 18 d. Kvebeko civilinio kodekso 3085 straipsnį, pagal kurį pilnamečiams taikomą teisinį režimą iš esmės nulemia jų nuolatinės gyvenamosios vietos teisė, ir 1998 m. lapkričio 27 d. Tuniso įstatymo 41 straipsnį, pagal kurį neveiksnaus asmens globai taikoma nacionalinė teisė.

nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijoms. Kai kurie delegatai pageidavo šią sistemą taikyti ir suaugusiesiems, tačiau ši problema buvo ne tokia aktuali šiuo atveju. Nors neabejotinai pageidautina, kad suaugusiojo apsaugą užtikrintų valstybės, kurioje yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijos, reikėtų turėti omenyje ir tai, kad suaugusysis, kitaip nei vaikas, kuris yra tėvų ginčo objektas, daugeliu atveju nėra tas objektas, dėl kurio varžosi apsaugos siekiantys asmenys. Be to, rekomenduojama per daug nekliudyti bet kurio asmens, kuris būtų pasiryžęs priimti tokį įsipareigojimą, gerai valiai. Jeigu toks asmuo negyvena toje pačioje valstybėje kaip suaugusysis, kurį reikia apsaugoti, būtų tikslinga leisti jam kreiptis į institucijas, kurios yra kuo arčiau jo gyvenamosios vietos ir neriboti jo galimybių numatant, kad veiksmų galima imtis tik suaugusiojo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje, kuri gali būti labai toli. Be to, buvo akcentuojama, kad išimtinė valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijų jurisdikcija galėtų kelti grėsmę jo asmens laisvei, ypač tuo atveju, kai jis nėra pasirinkęs šios nuolatinės gyvenamosios vietos. Ši aplinkybė rodo, kad reikėtų leisti sutampančią jurisdikciją, bent jau valstybės, kurios pilietybę turi suaugusysis, institucijų atžvilgiu.

II skyriuje atspindėtas specialiosios komisijos pasiektas kompromisas. Nors 5 straipsnyje išlaikyta valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijų jurisdikcija, 7 straipsnyje numatyta sutampanti, nors ir antraeilė, valstybės, kurios pilietybę turi suaugusysis, institucijų jurisdikcija. Be to, 8 straipsnyje numatyta, kad valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijos, gindamos suaugusiojo interesus, gali kreiptis į kitos valstybės institucijas su prašymu imtis apsaugos priemonių. 9 straipsniu sutampanti antraeilė jurisdikcija suteikiama valstybės, kurioje yra suaugusiojo turtas, institucijoms. 10 ir 11 straipsniai atkartoja Konvencijos dėl vaikų apsaugos 11 ir 12 straipsnius dėl skubos atvejų ir laikinų priemonių, turinčių ribotą teritorinį poveikį.

III skyrius, kuriame aptariama taikytina teisė (13–21 straipsniai), grindžiamas 1996 m. Konvencijos principu, pagal kurį kiekviena apsaugos priemonę taikanti institucija vadovaujasi savo šalies teise (13 straipsnis). Be to, jame nustatyta, kuri teisė taikoma suaugusiojo suteiktiems atstovavimo įgaliojimams, kuriais galima pasinaudoti, kai toks suaugusysis neturi galimybės ginti savo interesų (15 straipsnis).

IV skyriuje (22–27 straipsniai) labai nuosekliai laikomasi 1996 m. Konvencijos modelio ir išsamiai reglamentuojamas apsaugos priemonių, taikomų vienoje Susitariančioje Valstybėje, pripažinimas ir vykdymas kitoje Susitariančiojoje Valstybėje. Aiškiai atskiriamas jų pripažinimas, skelbimas vykdytinomis arba registravimas vykdymui ir faktinis vykdymas.

V skyriuje (28–37 straipsniai) nustatytas Susitariančiųjų Valstybių bendradarbiavimo mechanizmas, kuris taip pat labai panašus į atitinkamą 1996 m. Konvencijos skyrių. Remiantis daugybės kitų Hagos konvencijų pavyzdžiu, šis mechanizmas grindžiamas kiekvienoje Susitariančiojoje Valstybėje įkuriama centrine įstaiga (28 straipsnis), kurios pareigos ir įgaliojimai yra išdėstyti vėlesniuose straipsniuose.

VI skyrių (38–52 straipsniai) sudaro bendrosios nuostatos, turinčios sudaryti sąlygas Konvencijos įgyvendinimui ir stebėsenai bei apsaugoti pagal ją surinktų duomenų ir informacijos konfidencialumą. Be to, jame nustatytas Konvencijos taikymo laikas (50 straipsnis), siekiama išvengti konvencijų kolizijos (48 ir 49 straipsniai) bei perkeliama Konvencijos dėl vaikų apsaugos 46–49 straipsniai, kuriuose numatyta, kaip Konvencija taikoma neunifikuotas teisės sistemas

turinčiose valstybėse (federalinės nuostatos, 44–47 straipsniai).

VII skyrių (53–59 straipsniai) sudaro įprastos nuostatos dėl protokolo, susijusio su Konvencijos pasirašymu, įsigaliojimu, prisijungimu ir denonsavimu.

KOMENTARAI PAGAL KONVENCIJOS STRAIPSNIUS

Konvencijos pavadinimas ir preambulė

- 6 Buvo nutarta, kad pavadinimas „*Konvencija dėl tarptautinės suaugusiųjų apsaugos*“ yra geresnis nei gerokai ilgesnis Konvencijos dėl vaikų apsaugos pavadinimas. Kadangi pavojaus, kad suaugusieji šią Konvenciją painios su ankstesniąja, nekilo, buvo visapusiškai naudinga Konvencijai suteikti trumpą ir išraiškingą pavadinimą, kurį lengva cituoti.
- 7 Gana trumpoje preambulėje pabrėžiama tarptautinio bendradarbiavimo suaugusiųjų apsaugos srityje svarba ir akcentuojama, kad svarbu pirmenybę teikti suaugusiojo interesams bei pagarbai jo orumui ir savarankiškumui. Komisija neslėpė, kad kartais suaugusiojo interesai gali būti nesuderinami su jo savarankiškumu, tačiau abiejų aspektų paminėjimas rodo bandymą išlaikyti jų pusiausvyrą.

Komisija atmetė kai kurių delegacijų pasiūlymą preambulėje nurodyti kitus tarptautinius dokumentus, visų pirma Jungtinių Tautų pilietinių ir politinių teisių bei ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktus. Ši pozicija nereiškia, kad šių dokumentų svarba vertinama nepakankamai. Komisija visada daug dėmesio skyrė pagrindinių suaugusiųjų, kuriems reikalinga apsauga, teisių klausimui, tačiau diskusijose nebuvo aptariamų konkrečių minėtų dokumentų nuostatos.

I SKYRIUS. KONVENCIJOS TAIKYMO SRITIS

1 straipsnis (Konvencijos tikslai)¹¹

1 dalis

- 8 Šioje dalyje, kurios atitiktis 1996 m. Konvencijoje nėra, iš pat pradžių nurodoma, kad Konvencijos tikslas yra tam tikrų suaugusiųjų *apsauga*. Ši apsaugos idėja yra Konvencijos taikymo srities apibrėžimo orientyras ir kriterijus. Kaip matysime nagrinėdami 4 straipsnį, tai reiškia, kad valstybės institucijos taikoma priemonė patenka į Konvencijos taikymo sritį arba ne priklausomai nuo to, ar ji skirta suaugusiųjų apsaugai ar ne.
- 9 1 dalyje apibrėžta, kuriems suaugusiesiems taikoma Konvencija. Suprantama, kad tai yra asmenys, kuriems reikalinga apsauga, tačiau siekdama aiškumo Komisija šioje dalyje sąmoningai vengė teisinių terminų, kaip antai „neveiksni šalis“, kurių reikšmė skiriasi priklausomai nuo nagrinėjamos teisės. Todėl

¹¹ Pavadinimus, kurie po kiekvieno nurodyto straipsnio pateikti kursyvu, įtraukė pranešėjas, kad šią ataskaitą būtų lengviau skaityti, tačiau jų Konvencijos tekste nėra.

nuspręsta, kad geriau pateikti faktinį suaugusiojo, kuriam reikalinga apsauga, apibūdinimą.

Tekste yra du faktiniai elementai. Pirmasis – suaugusiojo „pablogėję arba nepakankami asmeniniai gebėjimai“. Todėl Konvencija netaikoma suaugusiesiems, nukentėjusiems nuo išorės smurto, pavyzdžiui, mušamoms žmonoms. Šių nukentėjusiųjų apsauga priskiriama policijos priemonių bendrąja netechnine prasme, o ne juridinių apsaugos priemonių, sričiai. Suaugusieji, kuriuos siekiama apsaugoti Konvencija, yra dėl fizinės ar psichinės negalios neveiksniūs asmenys, kurių asmeniniai gebėjimai yra „nepakankami“, taip pat asmenys, dažniausia pagyvenę, kurių tie patys gebėjimai yra pablogėję, visų pirma asmenys, sergantys Alzheimerio liga. Komisija sutiko, kad toks pablogėjimas arba nepakankamumas gali būti nuolatinis arba laikinas, nes atsiranda būtinybė taikyti apsaugos priemonę, tačiau nenorėjo to aiškiai įvardyti tekste, kad jis nebūtų bereikalingai sudėtingas.

Buvo iškeltas klausimas, ar šios sąlygos taikomos išlaidumui, kuris pagal kai kuriuos įstatymus gali būti neveiksnumo priežastimi. Komisija laikėsi nuomonės, kad išlaidumas nepatenka į Konvencijos taikymo sritį. Vis dėlto kartu su kitais veiksniais tai gali būti ženklas, kad suaugusiojo asmeniniai gebėjimai yra pablogėję ir yra būtinybė taikyti apsaugos priemonę, kaip tai suprantama pagal Konvenciją.

- 10** Nepakankami arba pablogėję suaugusiojo asmeniniai gebėjimai turi būti tokie, dėl kurių jis nebegalėtų „ginti [savo] interesų“. Antrasis apibrėžties elementas turi būti suprantamas plačiąja prasme. Tekste atsižvelgiama ne tiek į suaugusiojo turtinius interesus, kurių jis dėl savo fizinės ar psichinės būklės negali tinkamai valdyti, kiek į jo asmeninius ir sveikatos interesus. Tai, kad suaugusysis gerokai apleidžia savo giminaičių, už kuriuos yra atsakingas, asmeninius ar turtinius interesus, taip pat gali rodyti pablogėjusius jo asmeninius gebėjimus.

Komisija atmetė Jungtinės Karalystės pasiūlymą aiškiai nustatyti, kad suaugusiojo neveiksnumas gali turėti įtakos jo psichiniams gebėjimams arba gebėjimui bendrauti¹². Teismas neturėtų būti saistomas neveiksnumo pobūdžio, o apsaugos poreikis, atsirandantis dėl tokio neveiksnumo, privalo išlikti pagrindiniu kriterijumi.

Atsižvelgdama į Kinijos, Italijos ir Jungtinės Karalystės delegacijų pasiūlymą (darbinis dok. Nr. 95), Komisija siekė 1 straipsnio tekste nustatyti, kaip buvo nustačiusi preambulėje, kad Konvencija taikoma „tarptautiniu mastu“. Taip bus tada, kai atvejis bus susijęs su daugiau nei viena valstybe. Reikalavimas, kad situacija būtų tarptautinė, neturėtų trukdyti valstybei, kurioje taikomos įvairios teisės sistemos, Konvencijos normas taikyti sprendžiant išimtinai vidinius konfliktus, kaip leidžiama pagal 44 straipsnį (žr. 154 punktą).

2 dalis

- 11** Šioje dalyje apibūdinti Konvencijos tikslai ir ją galima laikyti tam tikru jos turiniu. Ji yra praktiškai identiška atitinkamam 1996 m. Konvencijos straipsniui ir jai reikia tokių pat komentarų.

¹² Darbinis dokumentas Nr. 1, protokolai Nr. 1, 23 punktas [žr. *Specialiosios diplomatinio pobūdžio Komisijos darbas (1999)*, p. 224 (toliau – „SDPK darbas (1999)“].

a punktas

- 12 Konvencijoje nustatyta, kurios valstybės institucijos turi jurisdikciją, tačiau nenustatytos pačios kompetentingos institucijos, kurios gali būti teisminės ar administracinės ir minėtos valstybės teritorijoje gali veikti vienoje ar kitoje vietoje. Dėl jurisdikcijos kolizijų galima būtų pasakyti, kad Konvencija nustatoma ne vidaus, o tarptautinė jurisdikcija.

Iš pirmosios Konvencijos pastraipos yra aišku, kad Konvencijoje numatyta suaugusiojo asmens *ir turto* apsauga. Šis paaiškinimas netgi svarbesnis ne vaiko, o suaugusiojo atžvilgiu, nes silpna suaugusiojo būklė paprastai trunka iki tokio amžiaus, kai šis disponuoja turtu, kurio negalima palikti netvarkomo.

b ir c punktai

- 13 Šiuose dviejuose punktuose pristatomos III skyriaus nuostatos dėl taikomos teisės. Pirmame Konvencijos straipsnyje paminint, kad joje nustatyta suaugusiojo atstovavimui taikoma teisė, nurodoma, kad bus taikoma (13 straipsnis) ne paprasta pripažinimo norma, o kolizinė teisės norma.

d ir e punktai

- 14 Šie du punktai yra aiškūs ir jiems komentarų nereikia. Juose pristatomi Konvencijos IV skyrius „Pripažinimas ir vykdymas“ ir V skyrius „Bendradarbiavimas“.

2 straipsnis (sąvokos „suaugusysis“ apibrėžtis)

- 15 2 straipsnio 1 dalyje suaugusysis apibrėžiamas kaip „asmuo, sulaukęs 18 metų“.

Ši apatinė riba visiškai natūraliai sutampa su Konvencijos dėl vaikų apsaugos taikymo viršutine riba, todėl turėtų būti išvengta problemų atskiriant, kuriems asmenims taikomos šios dvi konvencijos. Pavyzdžiui, nors Susitariančiojoje Valstybėje konkrečios suaugusiųjų asmenų apsaugos priemonės gali būti taikomos nuo 16 metų, kaip yra Škotijoje, kai tokių priemonių ketinama imtis nepilnamečio, kuriam yra 18 metų, atžvilgiu, turėtų būti taikoma ne „Suaugusiųjų apsaugos“, o 1996 m. Konvencija¹³.

2 dalis skirta kiek kitokiam atvejui, kai kompetentingos institucijos, taikydamos 1996 m. Konvenciją, ėmėsi neveiksnaus vaiko apsaugos priemonių, ir joje numatyta, kad šios priemonės galioja ir vaikui sulaukus pilnamečystės¹⁴ arba įsigalios nuo tada, kai vaikas taps pilnamečiu¹⁵. Pagrindinis 2 dalies tikslas – užtikrinti, kad šios priemonės būtų taikomos pagal „Suaugusiųjų apsaugos“ konvenciją, kai tik nepilnamečiui sueis 18 metų. Tai svarbi nuostata. Ji leidžia abi konvencijas taikyti nepertraukiamai. Jeigu ji nebūtų buvusi priimta, nebebūtų galimybės kitose Susitariančiojose Valstybėse pripažinti priemonių, kurios pagal 1996 m. konvenciją nepilnamečiu laikomam vaikui buvo taikomos pagal šią konvenciją, kuri netaikoma vyresniems nei 18 metų asmenims, jų taip pat nebūtų galima pripažinti pagal „Suaugusiųjų“ konvenciją, nes jos buvo taikytos iki sueinant 18 metų. Pagal 2 straipsnio 2 dalį, kai vaikas sulauks 18 metų, šių

¹³ Komisija atmetė Jungtinės Karalystės siūlomą pakeitimą (darbinis dok. Nr. 2), kad šiuo atveju nepilnametis būtų laikomas pilnamečiu, kaip tai suprantama pagal Konvenciją.

¹⁴ Pavyzdžiui, Belgijos civilinio kodekso 487 *bis* straipsnio „*minorité prolongée*“.

¹⁵ Pavyzdžiui, Prancūzijos civilinio kodekso 494 straipsnio 2 dalyje numatytos „*tutelle anticipée*“.

ankstesnių priemonių pripažinimui¹⁶ ir jų įgyvendinimui kitose Susitariančioiose Valstybėse bus taikoma jau naujoji Konvencija ir būtent pagal ją bus nustatoma, kurios kompetentingos institucijos prireikus turėtų panaikinti arba keisti šias priemones.

- 16** Dėl gyvenimo pabaigos gali kilti klausimas, ar naujoji Konvencija gali būti taikoma net ir po saugomo suaugusiojo mirties. Atsakymas iš esmės yra neigiamas. Todėl Konvencija negali būti naudojama siekiant užtikrinti, pavyzdžiui, suaugusiojo atstovavimo po mirties įgaliojimų pripažinimą. Tačiau kai kurios Konvencijos nuostatos gali būti taikomos po mirties, jeigu tai susiję su veiksmais arba priemonėmis, kurių buvo imtasi, kol suaugusysis buvo gyvas, kaip antai laidotuvių organizavimu arba vykdomų sutarčių, pvz., būsto nuomos, nutraukimu.
- 17** Nenukrypstant nuo Konvencijos dėl vaikų apsaugos modelio, naujojoje Konvencijoje nėra nuostatos, kuria būtų numatyti asmenų, kuriems ji bus taikoma, geografiniai apribojimai. Todėl geografinė jos taikymo sritis priklauso nuo kiekvienos nuostatos. Kai pagal vieną jos normų jurisdikcija suteikiama suaugusiojo nuolatinės gyvenamosios vietos institucijoms, ji taikoma visiems suaugusiesiems, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra Susitariančiojoje Valstybėje¹⁷. Kai pagal Konvencijos normą jurisdikcija suteikiama suaugusiojo gyvenamosios vietos institucijoms, ji taikoma visiems suaugusiesiems, kurių gyvenamoji vieta yra Susitariančiojoje Valstybėje. Kai Konvencijos norma nustatoma kolizinė teisės norma, susijusi su suaugusiojo atstovavimu, tokia norma yra, nebent numatyta kitaip, vienintelė kolizinė norma, kaip ir visose naujausiose Hagos konvencijose dėl taikytinos teisės, kuri taikoma visiems suaugusiesiems, neatsižvelgiant į jų pilietybę ar gyvenamąją vietą. (plg. 46, 53 ir 82 punktus).

3 straipsnis (apsaugos priemonių išvardijimas)

- 18** Kaip ir Konvencijos dėl vaikų apsaugos 3 straipsnyje, šiame straipsnyje išvardyti klausimai, kurių atžvilgiu gali būti taikomos suaugusiųjų apsaugos priemonės. Komisija, stengdamasi nenukrypti nuo ankstesnio projekto, kad būtų išvengta argumentų *a contrario*, šį sąrašą, kiek tai buvo būtina, pritaikė suaugusiųjų atvejui.

Kadangi kiekvienos teisės sistemos apsaugos priemonės skiriasi, šiame straipsnyje išvardytos priemonės turi būti suprantamos tik kaip pavyzdžiai. Vis dėlto juo bandoma apimti labai plačią sritį ir kai kurie šių elementų gali sutapti, tačiau tai nėra svarbu, nes jiems visiems taikomos tos pačios taisyklės. Iš dalies beprasmiška, pavyzdžiui, klausiti, ar konkreti institucija, kaip antai Vokietijos *Betreuung*, yra „apsaugos režimas“, kaip tai suprantama pagal *a* punktą, „analogiška institucija“, kaip tai suprantama pagal *c* punktą, arba „speciali intervencija“, kaip tai suprantama pagal *g* punktą, nes ji bet kuriuo atveju laikytina apsaugos priemone, kaip tai suprantama Konvencijoje.

¹⁶ Tai, kad institucijų jurisdikcijos normos šiose dviejose konvencijose nėra vienodos, galėtų reikšti, kad priemonė, kurios kompetentinga institucija ėmėsi pagal 1996 m. Konvenciją (pvz., dėl skyrybų byla nagrinėjančio teismo) ir kuri turėtų būti taikoma net ir vaikui sulaukus pilnametystės, negali būti pripažįstama pagal „Suaugusiųjų“ konvenciją (žr. 119 punktą dėl 22 straipsnio 2 dalies *a* punkto).

¹⁷ Atsižvelgiant į nuolatinę gyvenamąją vietą Susitariančiojoje Valstybėje, kai pagal Konvenciją jurisdikcija suteikiama valstybės, kurios pilietybę turi suaugusysis, institucijoms; žr. 59 punktą dėl 7 straipsnio 1 dalies.

Be to, tam tikros išvardytos priemonės gali būti nežinomos vienoje ar kitoje teisės sistemoje. Tai nereiškia, kad jas gali taikyti kiekviena pagal Konvenciją jurisdikciją turinti institucija; tiesiog tokia institucija gali imtis šių priemonių, jeigu jos numatytos pagal Konvenciją taikytinoje teisėje, ir tokiu atveju jos bus priskiriamos Konvencijos taikymo sričiai.

- 19 Galiausiai reikėtų pažymėti, kad tekstas su suaugusiųjų apsauga susijęs tik tada, kai yra arba buvo poreikis taikyti apsaugos priemones. Konvencijos taikymo sričiai nepriskiriamas asmens, kurio asmeniniai gebėjimai yra pablogėję, bet jam nėra taikoma apsaugos priemonė, įformintų dokumentų galiojimas. Toks galiojimas yra ties veiksmo ir sutikimo riba, o, vertinant pagal juridines kategorijas, ties asmens statuso ir juridinių veiksmų, kurių neketinama reglamentuoti būsimąja Konvencija, riba.

a punktas

- 20 Tam tikrose teisės sistemose, tokių vis dar nemažai, suaugusiojo asmeninių gebėjimų nepakankamumo arba pablogėjimo lygis nulemia jo neveiksmo lygį, o kartu ir apsaugos režimo, kuris jam bus taikomas, rūšį (pripažinimą neveiksniu, globą, rūpybą ir pan.). Pagal Konvenciją sprendimas, kuriuo suaugusysis priskiriamas vienai iš šių kategorijų, laikytinas apsaugos priemone.

Šioje dalyje minimas „apsaugos režimas“ gali būti bendro pobūdžio arba susijęs tik su tam tikrais suaugusiojo veiksmais ar tik viena jo veiklos sritimi, o asmens neveiksmumas gali būti tik dalinis. Nors tekste neveiksmumo panaikinimas nėra aiškiai įvardytas, komisija neabejotinai ketino į Konvenciją įtraukti tokią nuostatą ir Susitariančiąsias Valstybes įpareigoti pripažinti tokį panaikinimą.

b punktas

- 21 Suaugusiojo apsauga nebūtinai reiškia, kad jis turi būti paskelbtas neveiksniu. Suaugusysis gali toliau kontroliuoti savo reikalus, juos tvarkyti nepadedamas trečiosios šalies, tačiau jam gali būti taikoma „teisminės ar administracinės institucijos apsauga“, o tokia institucija, jei būtina, gali, pavyzdžiui, anuliuoti arba užtikrinti tam tikrų ankstesnių suaugusiojo veiksmų anuliavimą. Tai visų pirma yra Prancūzijos „*placement sous sauvegarde de justice*“ instituto objektas¹⁸.

c punktas

- 22 Apsaugos priemonės gali taikyti globos, rūpybos ar kitos analogiškos institucijos. Jos yra susijusios su apsaugos režimais, kurie nustatomi tada, kai suaugusiajam, atsižvelgiant į jo būklę, reikia nuolat atstovauti arba tiesiog jam padėti, prižiūrėti ar konsultuoti pilietinio gyvenimo veiksmų atžvilgiu.

d punktas

- 23 Šio punkto formuluotė labai plati. „Asmeniu ar organizacija, kurie turi rūpintis suaugusiojo asmeniu ar jo turtu, atstovauti ar padėti suaugusiajam,“ gali būti ne tik globėjas, rūpintojas arba *Betreuer*, bet ir tiesiog valdantysis globėjas tais atvejais, kai neišvelgiama būtinybės įforminti visišką globą¹⁹, arba globėjas *ad litem*, paskirtas suaugusiajam atstovauti byloje, kurioje yra kilęs atstovaujamojo ir jo teisėto atstovo interesų konfliktas, ar net slaugos ar senelių namai, kuriems pavesta priimti medicininius sprendimus, kai nėra teisėto atstovo, ir pan.

¹⁸ Prancūzijos civilinio kodekso 491 ir paskesni straipsniai.

¹⁹ Žr., pavyzdžiui, Prancūzijos civilinio kodekso 499 straipsnį.

e punktas

- 24 Formuluoatė „suaugusiojo apgyvendinimas įstaigoje ar kitoje vietoje, kur gali būti suteikta apsauga“ yra labai plati ir gali apimti atvejį, kai tokią priemonę nurodoma taikyti be atitinkamo asmens sutikimo ar net prieš jo valią, taip pat savanorišką apsigyvenimą, kai atitinkamo asmens laisvė nėra suvaržoma. Kai kurios delegacijos pageidavo, kad šis punktas būtų išbrauktas, argumentuodamos, kad apgyvendinimą institucijoje dažnai lemia socialiniai, medicininiai ar net viešosios tvarkos sumetimai, kurie turėtų likti už Konvencijos taikymo srities ribų. Didelė dauguma²⁰ priėmė sprendimą palikti šį punktą, nes apsaugos srityje sunku atskirti viešąją ir privatinę teisę, taip pat buvo siekiama darnumo su Konvencija dėl vaikų apsaugos. Tačiau palikta saugiklių, kurie užtikrina, kad apgyvendinimas institucijoje nebūtų vykdomas prieš valstybės, kurios įstaigoje apgyvendinama, institucijų valią (33 straipsnis, žr. 138 punktą).

f punktas

- 25 Šis punktas turi didelės praktinės svarbos suaugusiesiems. Apsaugos priemonės gali būti taikomos „suaugusiojo turto administravimui, išsaugojimui ar perdavimui“. Ši labai plati formuluoatė apima visus veiksmus su turtu, visų pirma nekilnojamojo turto pardavimą, vertybinių popierių tvarkymą, investicijas, suaugusiojo testamentu paveldimo turto reguliavimą ir tvarkymą.

g punktas

- 26 Šiame punkte numatyta situacija, kai apsaugą sudaro tik „leidimas atlikti tam tikrą intervenciją“, pavyzdžiui, atlikti chirurginę operaciją arba perduoti turtą.
- 27 Komisija iš priemonių sąrašo išbraukė 1996 m. Konvencijos 3 straipsnio *f* punkto priemonę (už asmenį atsakingo asmens globos priežiūra, kurią vykdo valstybės institucija), nes nebuvo pateikta nė vieno konkretaus įtikinamo pavyzdžio, kad ši priemonė naudinga suaugusiesiems.
- 28 Jos buvo klausama, ar apsaugos priemonių sąrašo nereikėtų papildyti nuostata, kad sprendimas nesiimti apsaugos priemonės taip pat turėtų būti laikomas priemone, kaip tai suprantama pagal Konvenciją²¹. Komisija nemanė, kad tokią nuostatą būtų tikslinga įtraukti į Konvencijos tekstą, tačiau pritarė jos pasekmei, tai yra, Susitariančiųjų Valstybių pareigai pripažinti tokį neigiamą sprendimą, kurį priėmė vienos iš jų kompetentinga institucija²².

4 straipsnis (Konvencijos taikymo sričiai nepriskiriami klausimai)

- 29 Šiame straipsnyje išvardyti tam tikri dalykai arba klausimai, kurie nėra įtraukti į Konvencijos taikymo sritį. Kitaip nei pateiktas 3 straipsnyje, kuriame yra prievoksmis „visų pirma“, šis sąrašas yra baigtinis. Bet kuri priemonė, skirta suaugusiojo asmens arba jo turto apsaugai, išskyrus išvardytas 4 straipsnyje, priskiriama Konvencijos taikymo sričiai.

²⁰ Vienuolikai balsavus už, 2 – prieš, 8 susilaikius, žr. protokolą Nr. 1, 66 punktas [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 227].

²¹ Šiuo atžvilgiu žr. Japonijos delegacijos darbinį dokumentą Nr. 84.

²² Žr., pavyzdžiui, 7 straipsnio 3 dalį.

- 30** Reikėtų dar kartą pažymėti, kad priemonė turi būti konkrečiai susijusi su suaugusiojo apsauga, kitaip, neverta nė sakyti, ji nebūtų priskiriama Konvencijos taikymo sričiai. Todėl, pavyzdžiui, natūralu, kad Konvencija netaikoma jokiems klausimams, susijusiems su suaugusiojo pilietybe, arba žalos atlyginimui, kuris suaugusiajam priteisiamas taikant civilinės atsakomybės normas, išskyrus atvejus, kai reikia nustatyti, kuris asmuo yra veiksnus gauti priteistas sumas ir, jei būtina, jomis pasinaudoti. Tuo pat metu atrodytų, kad tai, kas kartais vadinama neveiksnaus suaugusiojo „*capacité délictuelle*“, tai yra jo gebėjimu už savo veiksmus, kuriais padaryta žala, priimti civilinę atsakomybę, neturėtų būti priskiriama Konvencijos taikymo sričiai ir turėtų būti priskiriama atsakomybės kategorijai. Ji nėra susijusi su suaugusiojo, kuris atlieka neteisėtą veiksmą, apsaugos priemonėmis.
- 31** Išimtys, nustatytos 4 straipsnyje, pateisinamos skirtingais argumentais. Kai kurios jų susijusios su tuo, kad atitinkamą klausimą jau reglamentuoja kitos konvencijos, arba tuo, kad šios Konvencijos normos, ypač joje iš esmės nuo *vietos* neatskirta *teisė*, būtų netinkamos. Kitos išimtys, kurios susijusios su viešąja teise, numatytos dėl to, kad atrodė neįmanoma numatyti Susitariančiųjų Valstybių sutartinio jurisdikcijos apribojimo klausimais, susijusiais su esminiais interesais (baudžiamosios teisės, imigracijos srityse).

1 dalis

a punktas (išlaikymo pareigos)

- 32** Dvi 1973 m. spalio 2 d. Hagos konvencijos reglamentuoja išlaikymo pareigoms taikytiną teisę ir dėl jų priimtų sprendimų pripažinimą ir vykdymą. Be to, Briuselio ir Lugano konvencijos tarp Europos Sąjungos ir Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybių reglamentuoja priiimamą jurisdikciją dėl išlaikymo pareigų bei dėl jų priimtų sprendimų pripažinimą ir vykdymą. Todėl šių klausimų įtraukimas į naująją Konvenciją nebūtų turėjęs prasmės arba taptų konvencijų kolizijos priežastimi. Todėl buvo reikalinga išlaikymo pareigų išimtis.

b punktas (santuoka)

- 33** Išimtį dėl santuokos pateisina noras išvengti kolizijos su 1978 m. kovo 14 d. Konvencija dėl santuokų sudarymo ir galiojimo pripažinimo. Pagal šios konvencijos 11 straipsnį Susitariančioji Valstybė gali nepripažinti santuokos teisėtumo, jeigu pagal jos teisę vienas iš sutuoktinių dėl psichinės būklės negalėjo duoti sutikimo. Jeigu į naująją Konvenciją būtų įtraukta santuoka, tokia valstybė privalėtų pripažinti tokios santuokos teisėtumą, jeigu ji buvo sudaryta pagal ją atitinkančią apsaugos priemonę, o tai prieštarautų 1978 m. Konvencijai.

Konvencijoje „analogiški santykiai“ prilyginami santuokai ir todėl nėra priskiriami jos taikymo sričiai. Nors ir nėra įvardyta, šis žodžių junginys turėtų reikšti oficialiai pripažįstamas heteroseksualų arba homoseksualų sąjungos formas, kaip antai Šiaurės šalių ir Nyderlandų teisės aktuose įtvirtintą registruotą partnerystę arba Prancūzijos teisėje vėliau įtvirtintą civilinę sąjungą („*pacte civil de solidarité*“ arba PACS)²³.

- 34** Išimtis apima sąjungos sudarymą, pripažinimą negaliojančia arba nutraukimą ir tik santuokos atveju – gyvenimą skyrium. Todėl Konvencija nebus taikoma atsakant į klausimą, ar dėl psichikos negalios neveiksnius asmuo gali sudaryti santuoką arba atsiradęs ar pavėluotai atskleistas vieno iš sutuoktinių

²³ 1999 m. lapkričio 15 d. įstatymas Nr. 99-944.

neveiksnumas gali būti santuokos pripažinimo negaliojančia arba nutraukimo pagrindu.

- 35** Kita vertus, Konvencija taikoma santuokos ir analogiškų santykių pasekmėms. Komisija atmetė visus pasiūlymus, kuriais buvo siekdama jų neįtraukti. Iš tiesų atrodė, kad į Konvenciją reikėtų įtraukti visas normas, reglamentuojančias partnerių santykius, ypač partnerių atstovavimą vienas kitam, nepriklausomai nuo taikytino sutuoktinių turto teisinio režimo, *kiek jomis siekiama apsaugoti sergantį partnerį*. Priešingu atveju išimtis atsiranda dėl 1 straipsnio 1 dalies. Tad leidimas, dėl kurio partneris gali kreiptis į teismą, kad galėtų atstovauti partneriui, neturinčiam galimybės išreikšti savo norų (Prancūzijos civilinio kodekso 219 straipsnis), yra apsaugos priemonė, kaip tai suprantama pagal Konvenciją, nes jis nukreiptas į sergantį partnerį. Kita vertus, leidimas, dėl kurio sveikas partneris kreipiasi į teismą, kad jis vienas galėtų sudaryti sandorį, kuriam būtų reikalinga jo partnerio pagalba (Prancūzijos civilinio kodekso 217 straipsnis), atitinka sveiko partnerio ir šeimos, bet ne sergančio partnerio, interesus. Todėl jis nepatenka į Konvencijos taikymo sritį, kaip apibrėžta 1 straipsnio 1 dalyje. Šeimos būsto priskyrimo normos taip pat nėra skirtos neveiksnaus partnerio apsaugai, todėl iš esmės nepriskiriamos Konvencijos taikymo sričiai. Tačiau sprendimas, kuriuo teismas šias normas taikytų konkrečiu atveju siekdamas apsaugoti tokį partnerį, turėtų būti laikomas apsaugos priemone, kaip tai suprantama pagal Konvenciją.

c punktas (sutuoktinių turto teisiniai režimai)

- 36** Buvo manoma, kad išimtis dėl sutuoktinių turto teisinių režimų yra savaiame suprantama, nes yra priimta *1978 m. kovo 14 d. Konvencija dėl sutuoktinių turto teisiniu režimui taikytinos teisės*²⁴. Siekiant nuoseklumo, išimtis taikoma ir „bet kuriems analogiškiems santykiams“.

Dėl to, kad į Konvencijos taikymo sritį įtrauktos santuokos pasekmės, bet neįtraukti sutuoktinių turto teisiniai režimai, kils kvalifikavimo problema, su kuria susiduriama teisės sistemose, kuriose šioms dviem kategorijoms taikomi skirtingi siejamieji kriterijai. Tačiau Konvencijos atveju kvalifikavimo problema neturėtų būti didelė, nes partnerių atstovavimą vienas kitam reglamentuojančiomis normomis, kurios yra sutuoktinių turto teisinio režimo dalis, teoriškai siekiama užtikrinti režimo veikimą, o su sergančio partnerio apsauga susijusios normos priskirtinos santuokos pasekmėms.

d punktas (turto patikėjimas ar paveldėjimas)

- 37** Išimtis dėl patikos yra suprantama atsižvelgiant į siekį, kad Konvencija nebūtų kišamasi į nuosavybės sistemas ir į nuosavybės teisių kategorijas platesne prasme. Be to, tarptautinės privatinės teisės klausimai, susiję su patika, jau yra reglamentuojami konkrečioje konvencijoje²⁵.

Išimtis turėtų būti suprantama siaurai ir taikoma tik su patikos veikimu susijusioms normoms. Konkretus pavyzdys – kadangi patikai taikoma išimtis, tuo atveju, kai patikėtinis miršta, o patikos dokumente nėra numatytas jį pakeisiantis asmuo, kai teisminė institucija paskiria kitą patikėtinį, tai negali būti laikoma apsaugos priemone, kuri priskiriama konvencijos taikymo sričiai²⁶. Priešingai,

²⁴ Neatsižvelgiant į tai, kad į šios Konvencijos taikymo sritį neįtrauktas sutuoktinių veiksnumas (1 straipsnio 2 dalies 3 punktas).

²⁵ *1985 m. liepos 1 d. Hagos konvencija dėl patikai taikytinos teisės ir jos pripažinimo*.

²⁶ Patikos konvencijos 8 straipsnio a punkte numatyta, kad patikai taikytinos teisės sričiai priskiriamas

suaugusiojo atstovo, kuris įgaliotas gauti patikos pajamas iš patikėtinio arba suaugusiojo vardu gauti naikinamo patikos fondo turta, paskyrimas priskiriamas Konvencijos taikymo sričiai, nes tai yra suaugusiojo apsaugos priemonė. Be to, Patikos konvencijoje numatyta išimtis, leidžianti imperatyvias teisės normas, kurias nulemia bylos nagrinėjimo vietos kolizinės teisės normos, taikyti nepilnamečių ir neveiksnių asmenų apsaugai²⁷.

- 38** Išimtis, pagal kurią ši Konvencija visiškai netaikoma turto paveldėjimui, taip pat paimta iš Konvencijos dėl vaikų apsaugos, visų pirma siekiant išvengti kolizijos su *1989 m. rugpjūčio 1 d. Hagos konvencija dėl mirusių asmenų palikimo paveldėjimui taikytinos teisės*.

Tai reiškia, kad, pavyzdžiui, jeigu turto paveldėjimą reglamentuojančioje teisėje nustatyta, kad suaugęs paveldėtojas palikimą gali priimti arba jo atsisakyti ar sudaryti paveldėjimo susitarimą tik taikant tam tikras apsaugos priemones, Konvencija šioms apsaugos priemonėms taikoma nebus. Daugių daugiausia galėtų būti pripažinta, kad tuo atveju, kai turto paveldėjimą reglamentuojančioje teisėje numatytas suaugusio paveldėtojo teisėto atstovo įsikišimas, toks atstovas būtų nustatomas taikant Konvencijos normas.

e punktas (socialinė apsauga)

- 39** Socialinės apsaugos išimtį paaiškina tai, kad išmokas moka institucijos, kurių nustatymą nulemia tikslūs siejamieji kriterijai, atsižvelgiant į socialinį draudimą turinčių asmenų darbo vietą arba nuolatinę gyvenamąją vietą ir nebūtinai laikantis Konvencijos normų. Kita vertus, Konvencija taikoma skiriant suaugusiojo atstovą, turintį teisę gauti socialines išmokas, išskyrus tiek, kiek socialinės apsaugos teisės aktuose galėtų būti numatytos konkrečios normos.

Komisija nepritarė Danijos, Suomijos, Norvegijos ir Švedijos delegacijų pasiūlymui išimtį dėl socialinės apsaugos papildyti įtraukiant socialines paslaugas²⁸, tačiau jos ketinimas buvo aiškiai išreikštas – šiame punkte minima socialinės apsaugos sąvoka turi būti suprantama plačiąja prasme ir neapsiribojant tuo, kaip socialinė apsauga suprantama *stricto sensu* kiekvienos Susitariančiosios Valstybės teisėje.

Būtų galima sutikti, kad piniginės išmokos, skirtos lėšų trūkumui kompensuoti, ar net tam tikros nepiniginės socialinės išmokos taip pat turėtų būti neįtrauktos į Konvencijos taikymo sritį. Tai reikštų, kad bet kuri valstybė galėtų nuspręsti savo teritorijoje pagal nacionalines taisykles jas skirti bet kuriam toje teritorijoje esančiam neveiksniam suaugusiajam ir neprivalėtų laikytis Konvencijos normų dėl jurisdikcijos, o kitos Susitariančiosios Valstybės neprivalėtų pripažinti šių sprendimų ir, kai tinka, priimti atsakomybės už jų įgyvendinimą.

f punktas (sveikatos apsauga)

- 40** Konvencija netaikoma ne visumai, kurią sudaro švietimas ir sveikatos apsauga, o tik šiai visumai priskiriamoms viešosioms bendro pobūdžio priemonėms, kaip antai tokioms, kurios numato privalomą skiepimą. Pavyzdžiui, suaugusiojo apgyvendinimas tam tikroje priežiūros įstaigoje arba sprendimas jam atlikti chirurginę operaciją yra sprendimai, kuriems Konvencija yra taikoma.

„patikėtinių paskyrimas, atsistatydinimas ir atleidimas, tinkamumas eiti patikėtinio pareigas ir patikėtinio pareigų perdavimas“.

²⁷ 15 straipsnio a punktas.

²⁸ Darbinis dokumentas Nr. 11, protokolai Nr. 2, 40–49 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 230].

- 41 Komisija šį sprendimą, kurį jau buvo priėmusi specialioji komisija, priėmė tik po labai ilgų derybų, ar tikslinga Konvencijos visiškai netaikyti *medicinos ir sveikatos apsaugos klausimams*. Bandant rasti sprendimą, kuris būtų priimtinas kuo daugiau delegacijų, net buvo sukurta specialioji darbo grupė, kuriai pirmininkavo Australijos delegatas Peter Nygh.

Konvencijos netaikymo medicininiam klausimams šalininkai pateikė tokius argumentus. Jeigu Konvencija šiems klausimams būtų taikoma, kai kurie baiminasi, kad būtų priversti pripažinti, o gal net įgyvendinti, su jų įsitikinimais nesuderinamus individualius medicininio pobūdžio sprendimus, kaip antai priemonės, nurodančias nutraukti neveiksnių asmenų nėštumą arba juos sterilizuoti. Kiti baiminasi galimo medicinos sistemos veikimo sutrikimo, jeigu gydytojai, prieš skirdami gydymo kursą ar atlikdami operaciją, privalėtų, net ir ne skubos atvejais, gauti atitinkamą kitos Susitariančiosios Valstybės kompetentingų institucijų leidimą, kad apsidraustų nuo atsakomybės. Kita vertus, išimties netaikymo priešininkai tvirtino, kad iš Konvencijos pašalinus medicininis klausimus būtų iš esmės nerealizuotas jos siekis ginti ligotus ir pagyvenusius asmenis, o Konvencija būtų taikoma tik suaugusiojo turtui.

Vykstant šioms užsitęsusioms diskusijoms, komisija įvertino išimties alternatyvas, kaip antai galimybę priimti medicininiam klausimams skirtas jurisdikcijos normas, iš kurių radikaliausia numatė, kad sutikimo ir leidimo klausimai šioje srityje priklausytų nuo valstybės, kurioje dirba gydytojas, institucijų ir teisės sistemos.

- 42 Paskutinę svarstymų dieną komisija pagaliau rado visoms delegacijoms priimtina sprendimą²⁹. Ji atmetė visus pasiūlymus Konvencijos visiškai arba iš dalies netaikyti medicininiam ir sveikatos apsaugos klausimams arba jiems taikyti specialiosios jurisdikcijos režimą. Komisija laikėsi nuomonės, kad medicininiai veiksmai, kurie savaime priskiriami medicinos mokslo sričiai ir gydytojų, kurie nėra institucijos, kaip tai suprantama pagal Konvenciją, kompetencijai, nepatenka į Konvencijos taikymo sritį ir tekste tai išdėstyti nebūtina, tačiau teisiniai klausimai, susiję su suaugusiojo, kurio atžvilgiu atliekami šie medicininiai veiksmai, atstovavimu (leidimai arba teisėto ar *ad hoc* atstovo skyrimas), į Konvencijos taikymo sritį patenka ir jiems turi būti taikomos jos bendrosios normos nenumatant jokių išimčių. Tokiu būdu Konvencijoje, išskyrus 4 straipsnio 1 dalies *f punktą*, medicininiai ar sveikatos apsaugos klausimai nėra minimi. Toliau bus nurodytos jurisdikcijos normos, kurios bus dažniausia taikomos medicinos srityje (10 ir 11 straipsniai) nesutrikdant medicinos sistemos veikimo. Be to, 20 straipsnio nuostatos dėl imperatyvių teisės normų ir 22 straipsnio nuostatos, pagal kurias leidžiama nepripažinti viešajai tvarkai arba valstybės, į kurią kreipiamasi, imperatyvioms teisės normoms prieštaraujančios priemonės, išsklaido valstybių, norėjusių Konvencijos netaikyti medicininiam klausimams, susirūpinimą.

g punktas (su nusikalstamomis veikomis susijusios priemonės)

- 43 Konvencija turėtų būti skirta ne baudžiamosioms sankcijoms, o suaugusiųjų apsaugai. Tačiau skiriamąją liniją nubrėžti sunku. Komisija atsisakė minties atskirti represinio pobūdžio ir auklėjamojo pobūdžio priemonės. Jeigu jos būtų atskirtos, būtų iškilę jų kvalifikavimo problemų. Be to, elgesio, už kurį numatyta baudžiamoji atsakomybė (pavyzdžiui, žmogžudystės, išžaginimo, užpuolimo mirtinu ginklu), atveju būtų nepageidautina, kad valstybė, kurioje įvyko pažeidimas, galėtų pasinaudoti savo represine galia pagal bendrąsias normas,

²⁹ Dvidešimties delegacijų pateiktas darbinis dokumentas Nr. 114.

tačiau negalėtų imtis priimtinesne laikomos priemonės, susijusios su apgyvendinimu specializuotoje įstaigoje, ar rinktis medicininį-socialinį sprendimą³⁰, nes Konvencijoje nebūtų numatyta jos jurisdikcija imtis suaugusiojo apsaugos priemonių. Konvencijos netaikymas priemonėms, kurių imamasi asmeniui, kuriam reikalinga apsauga, padarius nusikalstamą veiką, atspindi komisijos norą neriboti Susitariančiųjų Valstybių kompetencijos už tokias nusikalstamas veikas taikyti tokias baudžiamąsias arba auklėjamąsias priemones, kurios joms atrodo tinkamos.

Iš formuluotės „priemonės, taikomos asmeniui padarius nusikalstamą veiką“ matyti, kad Konvencija taikoma tik priemonėms, kurių imamasi asmeniui, kuriam reikalinga apsauga, padarius nusikalstamą veiką, ir kurios taikomos tokiam asmeniui, bet netaikoma priemonėms, kurių imamasi dėl trečiųjų šalių nusikalstamų veikų ir kurios galbūt pateisina tam tikras suaugusiųjų apsaugos priemones.

Vietoje žodžio „suaugusysis“ *g* punkte vartojant žodį „asmuo“ buvo siekiama nustatyti šios Konvencijos ir Konvencijos dėl vaikų apsaugos tęstinumo sąsają. *g* punktas bus taikomas tais atvejais, kai veiką padaro asmuo, kuriam reikalinga apsauga ir kuris vis dar yra nepilnametis, tai yra, jeigu priemonės imamasi po to, kai padariusiam veiką asmeniui sueina 18 metų.

Kad *g* punkte išvardytoms priemonėms būtų taikoma išimtis, reikia ir pakanka, kad veika, padaryta asmens, kuriam reikalinga apsauga, būtų veika, kuri laikoma nusikaltimu pagal baudžiamąją teisę, nesvarbu, koks asmuo ja padarė. Tekste nėra reikalavimo, kad konkrečiu atveju veiką padaręs asmuo būtų patrauktas baudžiamojon atsakomybėn. Jo demencija gali jį apsaugoti nuo tokio persekiojimo.

h punktas (prieglobstis ir imigracija)

- 44** Šiame 4 straipsnio punkte numatyta, kad Konvencija netaikoma „sprendimams dėl prieglobsčio teisės ir dėl imigracijos“, nes šiuos sprendimus valstybės priima naudodamosi savo suvereną galia. Ji netaikoma tik sprendimams dėl šių klausimų, kitaip tariant, prieglobsčio arba leidimo gyventi suteikimo. Kita vertus, Konvencija taikoma suaugusiųjų, prašančių suteikti prieglobstį arba leidimą gyventi, apsaugai ir atstovavimui. Jungtinių Valstijų delegacijos pasiūlymas (darbinis dok. Nr. 12) aiškiai numatyti, kad Konvencija netaikoma sprendimams dėl pilietybės, buvo atsiimtas atkreipus dėmesį, kad ir taip aišku, jog jiems Konvencija netaikoma, nes tokie sprendimai nėra apsaugos priemonės.

i punktas (viešasis saugumas)

- 45** Ši išimtis, kuri nebuvo numatyta nei 1996 m. Konvencijoje, nei specialiosios komisijos pirminiame Konvencijos projekte, visų pirma susijusi su psichikos sutrikimų turinčių suaugusiųjų, kurie kelia grėsmę trečiosioms šalims, laisvės atėmimu.

Kai kurios delegacijos pageidavo, kad Konvencija nebūtų taikoma jokioms prievartinio apgyvendinimo įstaigoje dėl psichikos sutrikimų priemonėms, kad būtų išvengta problemų pripažinimo ir vykdymo etape³¹. Tačiau tokią išimtį buvo sunku derinti su 3 straipsnio *e* punkto priemonių sąraše minima apgyvendinimo

³⁰ Numatyta kai kuriuose naujausiuose teisės aktuose siekiant pedofilijos recidyvo prevencijos.

³¹ Žr. darbinis dokumentas Nr. 4, 11 ir 13 ir beveik vienodą balsų dėl darbinio dokumento Nr. 13 (protokolas Nr. 2, 103 punktas) pasidalijimą [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 234].

įstaigoje priemone, kaip tai suprantama pagal Konvenciją (žr. 24 punktą). Dėl šios priežasties minėtos delegacijos patikslino savo pasiūlymus, kad Konvencija nebūtų taikoma tik pavojingų suaugusiųjų prievartinio apgyvendinimo įstaigoje priemonėms³². Buvo laikomasi nuomonės, kad išimtis taikoma tada, kai asmenį nurodoma apgyvendinti įstaigoje viešojo saugumo interesais, kurie nėra susiję su Konvencijos tikslu, o ne suaugusiojo apsaugos interesais. Tačiau, kadangi psichikos sutrikimą turintis suaugusysis gali kelti grėsmę ir sau, o jam gali būti reikalingas apsauginis apgyvendinimas, manyta, kad kol kas neverta minėti apgyvendinimo įstaigoje ir apsiriboti viešuoju saugumu³³. Galutiniame priimtame tekste išimties taikymo sritis gerokai susiaurinta. Konvencija netaikoma tik „priemonėms, skirtoms išimtinai viešajam saugumui“³⁴. Todėl Konvencija vis tiek taikoma prievartinio apgyvendinimo įstaigoje priemonei, kurią nurodyta taikyti ginant ir viešojo saugumo, ir suaugusiojo interesus.

2 dalis

- 46** Šia dalimi siekiama užtikrinti, kad išimtyt būtų griežtai ribojamos tuo, kas būtina, kitaip tariant, kad išimtyt būtų taikomos klausimams, kuriuos tiesiogiai reglamentuoja atitinkami teisės aktai, ir netaikomos bendro pobūdžio apsaugos priemonėms, kurių reikia imtis, net kai jos susijusios su tokiais klausimais. Todėl 1 dalies *a* punkte numatyta išimtis reiškia, kad Konvencija netaikoma suaugusiojo išlaikymo reikalavimui, tačiau iš 2 dalies akivaizdu, kad Konvencija bus taikoma nustatant asmenį, kuris suaugusiojo vardu dalyvaus nagrinėjant bylą. Panašiai pagal 1 dalies *b* punktą sprendžiant klausimą, ar neveiksniam asmeniui būtinas jo teisėto atstovo leidimas sudaryti santuoką, Konvencija netaikoma, tačiau ji taikoma nustatant teisėtą atstovą, į kurį kreipiamasi tam tikrais atvejais, kai, be kita ko, reikalingas leidimas sudaryti santuoką. Arba, nors pilietybė savaime nepatenka į Konvencijos taikymo sritį ir nėra poreikio dėl jos numatyti aiškios išimties³⁵, todėl Konvencija nėra taikoma atsakant į klausimą, ar neveiksniam asmeniui reikalinga pagalba arba atstovavimas teikiant natūralizacijos prašymą, asmens, įgalioto jam padėti arba atstovauti, skyrimas yra priemonė, kuriai Konvencija yra taikoma. Apskritai 4 straipsnyje numatyti klausimai, kuriems Konvencija netaikoma ir kurie pagal institucijos, į kurią kreipiamasi, tarptautinę privatinę teisę patenka į išimties kategoriją, kaip antai sutuoktinių turto teisiniai režimai ar paveldėjimas, tačiau iškilus su tokiu klausimu susijusiai atstovavimo problemai, pavyzdžiui, siekiant sudaryti vedybų sutartį arba paveldėjimo susitarimą, Konvencija turi būti taikoma.

Pagal 2 dalies formuluotę Konvencijos taikymas išimties priskirtiems klausimams užtikrinamas tik sprendžiant dėl „asmens teisės veikti kaip suaugusiojo atstovas“. O šio atstovo įgaliojimams paprastai taikoma teisė, reglamentuojanti klausimą, kuriam taikoma išimtis. Pavyzdžiui, jeigu pagal teisę, kuri taikytina suaugusiojo gautam paveldėjimui, jo atstovui draudžiama paprasčiausiai priimti gautą paveldėjimą³⁶, tokiam atstovo įgaliojimų apribojimui turi būti taikoma būtent ši teisė, o ne teisė, kuri pagal Konvenciją buvo taikytina skiriant tokį atstovą.

³² Darbinis dokumentas Nr. 60.

³³ Darbinis dokumentas Nr. 52 ir jo priėmimas, protokolai Nr. 8, 58 punktas [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 278].

³⁴ Darbinis dokumentas Nr. 86 ir jo priėmimas, protokolai Nr. 15, 50 punktas [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 325].

³⁵ Žr. 44 punktą [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 325].

³⁶ Žr., pavyzdžiui, Prancūzijos civilinio kodekso 461 straipsnį kartu su 495 straipsniu.

II SKYRIUS. JURISDIKCIJA

- 47 Šis skyrius parengtas suderinus du išsiskyrusius požiūrius, kurių delegacijos laikėsi dirbant specialiajai komisijai.

Pagal pirmąjį požiūrį, siekiant užtikrinti suaugusiojo apsaugą ir nedaugeliui juo rūpintis pasirengusių žmonių galimybę kreiptis į prieinamą instituciją, buvo pageidautina numatyti sutampančios jurisdikcijos sistemą, kurią papildytų nuostatos dėl *lis pendens*, kad būtų išvengta galimos jurisdikcijų kolizijos. Todėl valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijų kompetencija būtų prilyginta valstybės, kurios pilietybę jis turi, institucijų kompetencijai, kurią prirėikus sustiprintų papildoma sąsaja (turto buvimas, suaugusiojo ankstesnės gyvenamosios vietos buvimas, asmenų, pasirengusių juo rūpintis, gyvenamoji vieta), ir galbūt suaugusiojo ankstesnės gyvenamosios vietos institucijų kompetencijai, kurią sustiprintų tie patys elementai. Be to, valstybės, kurioje yra suaugusiojo turtas, institucijos būtų kompetentingos tokio turto atžvilgiu imtis apsaugos priemonių.

Pagal antrąjį požiūrį būtų laikomasi pagrindinio principo, kuris įtvirtintas 1996 m. Konvencijoje, kad jurisdikciją turi valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijos, o jų sutikimas reikalingas suteikiant jurisdikciją bet kuriai kitai institucijai, nesvarbu, ar tai būtų ankstesnės gyvenamosios vietos, valstybės, kurios pilietybę turi suaugusysis, turto buvimo vietos ar giminaičių nuolatinės gyvenamosios vietos institucijos. Be to, buvo siūloma pirmenybę teikti jurisdikcijai, kurią aiškiai pasirenka pats suaugusysis, o jos nepasirinkus – nuolatinės gyvenamosios vietos institucijos jurisdikcijai arba jos sankcionuotai jurisdikcijai.

- 48 Specialiajai komisijai pavyko įveikti šią priešpriešą, o diplomatinė komisija išlaikė bendrą specialiosios komisijos parengto teksto struktūrą. Pagrindinė jurisdikcija suteikiama valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijoms (5 straipsnis), tačiau yra pripažįstama sutampanti, nors ir antraeilė, valstybės, kurios pilietybę turi suaugusysis, institucijų jurisdikcija (7 straipsnis) ir papildomos jurisdikcijos, kurias vis tiek turi patvirtinti valstybės, kurioje yra nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijos (8 straipsnis). Be to, pripažįstama valstybės, kurioje yra suaugusiojo turtas, institucijų jurisdikcija imtis šio turto apsaugos priemonių (9 straipsnis) ir valstybės, kurios teritorijoje yra suaugusysis (10 ir 11 straipsniai) arba suaugusiajam priklausantis turtas (10 straipsnis), jurisdikcija imtis neatidėliotinių priemonių (10 straipsnis) arba laikinų riboto teritorinio poveikio priemonių, skirtų asmens apsaugai (11 straipsnis).

5 straipsnis (suaugusiojo nuolatinės gyvenamosios vietos institucijų jurisdikcija)

1 dalis

- 49 Šioje dalyje pažodžiui atkartojama Vaikų apsaugos konvencijos 5 straipsnio 1 dalis. Dėl pagrindinės Susitariančiosios Valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijų jurisdikcijos sunkumų nekilo ir jai buvo vienbalsiai pritarta. Nuolatinės gyvenamosios vietos apibrėžtis, nors ir turinti svarbių su ja susijusių teisinių pasekmių, pateikta nebuvo ir turėtų išlikti faktine sąvoka. Jeigu vienoje konvencijoje būtų pateikta nuolatinės gyvenamosios vietos kiekybinė arba kokybinė apibrėžtis, kiltų abejonių, kaip šią formuluotę reikėtų aiškinti daugelyje kitų konvencijų, kuriose ji vartojama.

2 dalis

- 50** Ir toliau nenukrypdama nuo Konvencijos dėl vaikų apsaugos, komisija taip pat vieningai pritarė, kad, suaugusiojo nuolatinėi gyvenamajai vietai persikėlus į kitą Susitariančiąją Valstybę, jurisdikcija perleidžiama valstybės, kurioje yra nauja nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijoms. Priemonių, kurių buvo imtasi pirmojoje valstybėje, tolesnio galiojimo klausimą reglamentuoja 12 straipsnis (žr. toliau).

Nuolatinės gyvenamosios vietos pasikeitimas reiškia ir ankstesnės nuolatinės gyvenamosios vietos praradimą, ir naujos nuolatinės gyvenamosios vietos įgijimą. Gali būti, kad šiuos du elementus skiria tam tikras laiko tarpas, tačiau ši nauja nuolatinė gyvenamoji vieta gali būti įsigyjama ir akimirksniu, jeigu darysime paprastą prielaidą, kad atitinkamas suaugusysis buvo perkeltas, kai tai vyko ilgą laiką arba įvyko negrįžtamai. Tada tai bus fakto klausimas, kurį turės įvertinti institucijos, į kurias buvo kreiptasi.

- 51** Komisija iš naujo neaplatinėto tam tikrų klausimų, susijusių su nuolatinės gyvenamosios vietos pasikeitimu, kurie buvo nuodugniai aptarti vykstant deryboms dėl Konvencijos dėl vaikų apsaugos. Tad ji besąlygiškai sutiko su pastarojoje numatytais sprendimais. Todėl, kai suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta persikelia iš vienos valstybės į kitą tuo metu, kai pirmosios nuolatinės gyvenamosios vietos institucijos turi prašymą taikyti apsaugos priemonę, principas *perpetuatio fori* turėtų būti netaikomas, nes nuolatinės gyvenamosios vietos pasikeitimas *ipso facto* jurisdikciją atima iš ankstesnės nuolatinės gyvenamosios vietos institucijų ir jas įpareigoja nustoti ja naudotis³⁷.
- 52** 5 straipsnyje daroma prielaida, kad suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta yra Susitariančiojoje Valstybėje. Jeigu nuolatinė gyvenamoji vieta iš Susitariančiosios Valstybės persikelia į ne Susitariančiąją Valstybę, 5 straipsnis nebetaikomas nuo gyvenamosios vietos pasikeitimo momento ir Susitariančiosios Valstybės, kurioje yra pirmoji nuolatinė gyvenamoji vieta, institucija, į kurią kreiptasi, pagal nacionalinę procesinę teisę gali pagrįstai išlaikyti jurisdikciją, tačiau kitos Susitariančiosios Valstybės pagal Konvenciją neprivalo pripažinti priemonių, kurių gali imtis ši institucija³⁸.

6 straipsnis (suaugusieji, kurie yra pabėgėliai, perkeltieji asmenys arba asmenys, neturintys nuolatinės gyvenamosios vietos)

- 53** Šis straipsnis tiksliai atkuria Konvencijos dėl vaikų apsaugos 6 straipsnį, todėl jam reikia tokių pat komentarų.

1 dalis

- 54** Šioje dalyje nagrinėjamiems suaugusiesiems dažnai, išskyrus skubos atvejus, reikia užtikrinti ilgalaikę apsaugą. Pavyzdžiui, jie gali būti skatinami kreiptis dėl prieglobsčio arba parduoti turta, kurį valdo valstybėje, kurioje tuo metu yra. Todėl būtina užtikrinti jų apsaugą, o įprasta jurisdikcija, kuri pagal Konvenciją suteikiama valstybės, kurioje yra jų nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijoms, šiuo atveju neveikia, nes šie suaugusieji yra *ex hypothesi* nutraukę visus saitus su savo ankstesnės nuolatinės gyvenamosios vietos valstybe, o jų nesaugumas būnant valstybėje, kurioje jie laikinai glaudžiasi, neleidžia manyti, kad jie čia įgijo

³⁷ Žr. Konvencijos dėl vaikų apsaugos aiškinamojo pranešimo 42 punktą.

³⁸ Sprendimas, taikytas Konvencijoje dėl vaikų apsaugos. Žr. minėto pranešimo nuorodas, 30 pastaba.

nuolatinę gyvenamąją vietą. Todėl paprasčiausias sprendimas buvo, kaip ir vaikų atveju, tokiose situacijose bendrą jurisdikciją, kuri paprastai suteikiama valstybės, kurioje yra nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijoms, suteikti valstybės, kurios teritorijoje yra tokie suaugusieji, institucijoms.

2 dalis

- 55** Šioje dalyje išplečiamas 1 dalyje numatytas sprendimas, kuris taikomas ir „suaugusiesiems, kurių nuolatinės gyvenamosios vietos nustatyti negalima“. Tokiu atveju suaugusiojo buvimo vietos teismas turi būtinąją jurisdikciją. Ši jurisdikcija pasibaigs, kai tik bus nustatyta, kad suaugusysis kur nors turi nuolatinę gyvenamąją vietą. Jeigu ši gyvenamoji vieta yra Susitariančiosios Valstybės teritorijoje, jurisdikciją turės šios valstybės institucijos. Jeigu ji yra ne Susitariančiojoje Valstybėje, valstybės, kurios teritorijoje yra šis suaugusysis, institucijos turės tik ribotą jurisdikciją, kuri joms suteikiama pagal 10 ir 11 straipsnius (žr. toliau ir 89 punktą).

Situaciją, kuriai taikomas šis tekstas, reikia rūpestingai skirti nuo 5 straipsnio 2 dalyje numatyto nuolatinės gyvenamosios vietos pasikeitimo. Kai nuolatinė gyvenamoji vieta persikelia iš vienos valstybės į kitą, ankstesnės nuolatinės gyvenamosios vietos institucijos išsaugo jurisdikciją, kol suaugusysis valstybėje, į kurią persikėlė, įgyja nuolatinę gyvenamąją vietą. 6 straipsnio 2 dalis neturėtų būti taikoma pastarosios valstybės institucijoms nedelsiant suteikiant bendrą kompetenciją, nes suaugusysis prarado savo ankstesnę nuolatinę gyvenamąją vietą ir dar neįgijo naujos. Toks klaidingas aiškinimas būtų ypač pavojingas tuo atveju, kai sprendimas dėl suaugusiojo perkėlimo priimamas be jo sutikimo. Taip iš suaugusiojo nuolatinės gyvenamosios vietos, turėtos iki jo perkėlimo, institucijų būtų atimta bet kokia galimybė jį sugrąžinti dėl 7 straipsnio 2 ir 3 dalyse įtvirtintos jurisdikcijos ir priemonių, kurių imasi valstybės, į kurią buvo perkeltas suaugusysis, institucijos, viršenybės. Todėl, norint taikyti 6 straipsnio 2 dalį, reikia priimtino laukimo termino, kad būtų užtikrinta, jog buvo galutinai atsisakyta ankstesnės nuolatinės gyvenamosios vietos, kuri buvo nusistovėjusi.

7 straipsnis (sutampanti antraeilė valstybės, kurios pilietybę turi suaugusysis, institucijų jurisdikcija)

- 56** Šis straipsnis yra pirmasis ir pagrindinis pirmiau apibūdinto kompromiso tarp sutampančių nehierarchinių jurisdikcijų šalininkų ir jurisdikcijų, kurios visiškai priklauso nuo valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijų, šalininkų elementas³⁹. 1 straipsnio dalyje nustatytas sutampančios valstybės, kurios pilietybę turi suaugusysis, institucijų jurisdikcijos principas ir šios jurisdikcijos sąlygos. 2 ir 3 dalyse apibrėžtas jos antraeiliskumas.

1 dalis

- 57** Institucijos, kurioms šia dalimi suteikiama jurisdikcija, yra „Susitariančiosios Valstybės, kurios pilietybę turi suaugusysis“. Iš autentiškuose tekstuose vartojamo nežymimojo artikelio matyti, kad suaugusiajam turint kelias pilietybes jurisdikcija būtų tuo pat metu suteikiama kiekvienos valstybės, kurios pilietybę jis turi, institucijoms.

³⁹ Žr. II skyriaus įvadą.

Pilietybės valstybės (arba vienos iš pilietybės valstybių) jurisdikcija nustatoma nereikalaujant papildomo siejamojo kriterijaus, kaip antai suaugusiojo ankstesnės gyvenamosios vietos, giminaičių gyvenamosios vietos arba turto buvimo, taip pat nereikalaujama prašyti valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijų leidimo. Akivaizdu, kad tai yra sutampančios jurisdikcijos atvejis.

Jurisdikcija yra bendroji kaip ir valstybės, kurioje yra nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijų jurisdikcija ir gali būti taikoma suaugusiojo asmens arba jo turto apsaugos priemonėms.

- 58** Tačiau ši jurisdikcija netaikoma „suaugusiesiems pabėgėliams ir suaugusiesiems, kurie dėl jų pilietybės valstybėje vykstančių neramumų yra tarptautiniu mastu perkeliami“. Iš tiesų suaugusiojo pilietybės valstybės institucijoms nederėtų taikyti apsaugos suaugusiajam, kuris buvo priverstas išvykti iš tos valstybės dėl to, kad buvo persekiojamas ar jam buvo grasinama persekiojimu (pabėgėlių situacija) arba dėl ten vykstančių neramumų. Kai asmuo turi kelias pilietybes, tekstas turi būti aiškinamas taip, kad 7 straipsnyje numatyta jurisdikcija gali naudotis vienos iš suaugusiojo pilietybės valstybių institucijos, išskyrus valstybės, iš kurios jis turėjo išvykti, institucijas.
- 59** Nors tekste nėra aiškiai nurodyta, jis grindžiamas prielaida, kad suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta yra Susitariančiojoje Valstybėje. Jeigu taip nėra, Susitariančioji Valstybė, kurios pilietybę turi suaugusysis, gali nevaržomai pagal savo nacionalinę teisę imtis suaugusiojo apsaugos priemonių. Tačiau, kadangi 7 straipsnyje numatytas reikalavimas pilietybės valstybės institucijoms konsultuotis su valstybės, kurioje yra nuolatinė gyvenamoji vieta ir kuri privalo būti Susitariančioji Valstybė⁴⁰, institucijomis arba jas pakeitusiomis institucijomis, jame nenagrinėjamas atvejis, kai suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta arba jis pats yra (6 straipsnio 1 dalyje numatytoje situacijoje) ne Susitariančiojoje Valstybėje. Šiuo atveju kitoms Susitariančiosioms Valstybėms neprivaloma pripažinti priemonių, kurių ėmėsi suaugusiojo pilietybės valstybės institucijos.
- 60** Be reikalavimo iš anksto konsultuotis su institucijomis, kurios jurisdikciją turi pagal 5 straipsnį arba 6 straipsnio 2 dalį⁴¹, pilietybės valstybės institucijos jurisdikciją gali išlaikyti tik tuo atveju, „jeigu mano, kad joms geriau pavyks įvertinti suaugusiojo interesus“. Atlikdamos šį vertinimą, jos galėtų atsižvelgti į tai, ar yra kitų siejamųjų kriterijų, kaip antai išdėstyti 57 punkte. Ši pozityvi suaugusiojo pilietybės institucijų naudojimosi jurisdikcija sąlyga kartu yra ir lankstus elementas, leidžiantis šioms institucijoms atsisakyti jurisdikcijos, jeigu jos mano, kad valstybės, kurioje yra nuolatinė gyvenamoji vieta, arba bet kurios kitos valstybės institucijoms, į kurias pagal 8 straipsnį (žr. toliau) kreipėsi nuolatinės gyvenamosios vietos institucijos prašydamos pasinaudoti apsaugine jurisdikcija, geriau pavyks įvertinti šiuos interesus.

2 dalis

- 61** Šioje ir tolesnėje dalyje nurodytas valstybės, kurios pilietybę turi suaugusysis, institucijų jurisdikcijos antraeiliskumas.

⁴⁰ 7 straipsnio 1 dalyje minimos institucijos, kurios turi jurisdikciją pagal 5 straipsnį arba 6 straipsnio 2 dalį, taigi yra Susitariančiųjų Valstybių institucijos.

⁴¹ Ši sąlyga jau nustatyta 1961 m. spalio 5 d. Konvencijos dėl valdžios institucijų įgaliojimų ir taikytinos teisės nepilnamečių apsaugos srityje 4 straipsnio 1 dalyje, tačiau buvo retai taikoma, nes nebuvo sukurtas bendradarbiavimo mechanizmas.

Pasinaudoti šia jurisdikcija gali sukliudyti trys aplinkybės: kai kompetentingos institucijos ėmėsi visų reikalingų priemonių pagal 5 straipsnį, 6 straipsnio 2 dalį arba 8 straipsnį⁴², kai jos nusprendė, kad nereikėtų imtis jokių priemonių, arba kai jos nagrinėja bylą. Tokiu atveju pilietybės valstybės institucijos turi atsisakyti jurisdikcijos ir, jeigu į jas buvo kreiptasi pirmiau, net nutraukti bylos nagrinėjimą sužinojusios, kad viena iš minėtų institucijų pradėjo bylos nagrinėjimą.

Konkrečiai dėl šios paskutinės aplinkybės tekste nenurodyta, kad institucijų, kurios turi jurisdikciją pagal 5 straipsnį arba 6 straipsnio 2 dalį, nagrinėjama byla turi „būti iškelta tokiu pat tikslu“ kaip byla, kurią nagrinėja suaugusiojo pilietybės valstybės institucijos. Toks išaiškinimas būtų leidęs pilietybės valstybės institucijoms, gavusioms prašymą apsaugos priemonę taikyti suaugusiojo turtui, išsaugoti jurisdikciją, kai į nuolatinės gyvenamosios vietos institucijas kreipiamasi su prašymu dėl jo asmens. Tačiau šis išaiškinimas buvo atmestas, nes šie du aspektai beveik visada yra susiję ir, pavyzdžiui, leidimo parduoti turtą gali būti prašoma tam, kad suaugusysis turėtų būtiniausių lėšų, o tai jau yra jo asmens interesas.

62 Suaugusiojo pilietybės valstybės institucijų jurisdikcija netaikoma tik tada, kai pagal 5 straipsnį, 6 straipsnio 2 dalį arba 8 straipsnį kompetentinga institucija, kuri pasinaudojo arba naudoja savo jurisdikcija, šias institucijas informuoja apie vieną iš trijų tekste minimų aplinkybių. Joms nepakaktų apie tai žinoti, net ir susipažinus su bylos medžiaga. Ši nacionalinės institucijos pareiga informuoti pranešus apie ketinimą pasinaudoti jurisdikcija yra svarbi, nes užtikrina, kad nacionalinės institucijos naudojimąsi jurisdikcija pateisinančias aplinkybes institucija, kuri paprastai yra kompetentinga, vertins būtent tuo metu, kai nacionalinė institucija ruošis įsikišti. Todėl, pavyzdžiui, nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės institucijų priimti sprendimai, apie kuriuos pilietybės valstybės institucijos tariamai nebuvo oficialiai informuotos, nesukliudys joms pasinaudoti jurisdikcija pagal 7 straipsnio 1 dalį, nes po sprendimų priėmimo situacija galėjo pasikeisti.

63 Komisija, pagal 8 straipsnį suteikdama kompetentingai institucijai⁴³ įgaliojimus blokuoti pilietybės valstybės institucijų jurisdikciją, norėjo pašalinti sutampančios jurisdikcijos, kuria būtų galima naudotis lygiagrečiai ir prieštaraujančiai, riziką. Tais atvejais, kai ši perduota jurisdikcija pagal 8 straipsnį taikoma tik konkrečiam apsaugos aspektui (žr. 66 punktą), galima pagrįstai manyti, kad ją perdavusi institucija neturėtų trukdyti nacionalinei institucijai pasinaudoti jurisdikcija kitų apsaugos aspektų atžvilgiu.

Bet kuriuo atveju, institucija, kuri yra kompetentinga pagal 8 straipsnį, gali informuoti nacionalinę instituciją nesinaudoti jurisdikcija, tik jeigu ji pati buvo informuota apie pastarosios ketinimus. Iš teksto matyti, kad ji tokią informaciją galėjo gauti tik iš institucijos, kuri yra kompetentinga pagal 5 straipsnį arba 6 straipsnio 2 punktą ir kurią pačią informavo pilietybės valstybės institucijos pagal 7 straipsnio 1 punktą.

⁴² Tai, kad 7 straipsnio 2 dalyje neminimos kompetentingos institucijos pagal 6 straipsnio 1 dalį, yra savaime suprantama, nes 6 straipsnio 1 dalyje minimais atvejais (pabėgėlių arba perkeltųjų asmenų) pilietybės valstybės institucijos jurisdikcijos neturi. Ribiniu 58 punkte minimu atveju, kai dvigubą pilietybę turintis asmuo yra priverstas išvykti iš vienos iš savo pilietybės valstybių, pirmenybė toliau bus teikiama valstybės, kurioje jis yra, institucijoms.

⁴³ Kitaip tariant, institucijai, kuriai nuolatinės gyvenamosios vietos (arba buvimo vietos 6 straipsnio atveju) institucija kaip nors perdavė savo jurisdikciją, žr. 65 ir paskesnius punktus.

3 dalis

- 64 Valstybės, kurios pilietybę turi suaugusysis, institucijų jurisdikcijos antraeiliškumas nulemia priemones, kurių jos gali imtis, nes šios priemonės „nustoja galioti, kai tik institucijos, kurios turi jurisdikciją pagal 5 straipsnį, 6 straipsnio 2 dalį arba 8 straipsnį, ėmėsi priemonių, kurių reikalauja konkreiti situacija, arba nusprendė, kad nereikia imtis jokių priemonių“.

Šios ir 2 dalies paralelė sukurta sąmoningai. Kaip ką tik paaiškinta, šios dvi aplinkybės neleidžia nacionalinei institucijai naudotis jurisdikcija (2 dalis). Kai jos atsiranda nacionalinei institucijai pasinaudojus jurisdikcija ir ėmusis apsaugos priemonių, jos šias priemones panaikina (3 dalis). Būtų nepriimtina, jeigu dėl sutampančių jurisdikcijų apsaugos priemonės būtų taikomos netvarkingai arba prieštaringai. Todėl tekste pirmenybė teikiama sprendimams, kuriuos galiausiai priima nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės institucijos, paprastai turinčios jurisdikciją pagal 5 straipsnį, 6 straipsnio 2 dalį arba 8 straipsnį, nesvarbu, ar šie sprendimai yra teigiami dėl apsaugos priemonės taikymo, ar neigiami, t. y. nusprendžiama nesiimti apsaugos priemonės.

Šios ir 2 dalies paralelė nesibaigia – institucijos, kurios yra kompetentingos pagal 5 straipsnį, 6 straipsnio 2 dalį arba 8 straipsnį, turi informuoti pilietybės valstybės institucijas apie priemones, kurių jos ėmėsi, arba sprendimus nesiimti jokių priemonių. Tačiau iš teksto formuluotės nematyti, kad ši informacija, nors ir privaloma, panaikina priemonių, kurių ėmėsi nacionalinė institucija, galiojimą.

8 straipsnis (jurisdikcijos perkėlimas į atitinkamą vietą)

- 65 Įkvėpimo šiam straipsniui semtasi iš šaltinio, panašaus į Konvencijos dėl vaikų apsaugos 8 ir 9 straipsnių įkvėpimo šaltinį, ir tai yra antrasis pirmiau minėto kompromiso tarp dviejų požiūrių į jurisdikcijos problemą elementas. Jame akcentuojama Susitariančiosios Valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijų pirmenybė numatant, kad jos, gindamos suaugusiojo interesus, jo apsaugą gali pavesti kitos Susitariančiosios Valstybės institucijoms.

1 dalis

- 66 Gali būti, kad suaugusiojo nuolatinės gyvenamosios vietos institucijos, kurioms suteikta pagrindinė jurisdikcija (5 straipsnis), ar juo labiau valstybės, kurioje tiesiog yra suaugusysis, kaip yra 6 straipsnyje numatytu atveju, institucijos konkrečiu atveju negalėtų geriausiai įvertinti suaugusiojo interesų. Jeigu, pavyzdžiui, suaugusysis gyventų ne toje valstybėje, kurios pilietybę jis turi ir kurioje jam buvo taikoma ką tik mirusio asmens apsauga, o vienintelio giminaičio, galinčio ateityje užtikrinti jo apsaugą, nuolatinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje, neabejotina, kad šios valstybės institucijos gali geriausiai įvertinti šio giminaičio tinkamumą ir užtikrinti sąlygas, kuriomis turėtų būti taikoma apsauga.

8 straipsnio 1 dalyje, kuriame derinamos dvi Konvencijos dėl vaikų apsaugos 8 ir 9 straipsniuose numatytos procedūros, numatyta, kad Susitariančiosios Valstybės institucijos, kurios turi jurisdikciją pagal 5 straipsnį (nuolatinė gyvenamoji vieta) arba 6 straipsnį (buvimas, pavyzdžiui, pabėgėliai, perkeltieji asmenys arba asmenys, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta nenustatyta), gali savo iniciatyva arba gavusios kitos Susitariančiosios Valstybės prašymą kreiptis su prašymu į Susitariančiosios Valstybės institucijas, kurios, jų manymu, geriausiai

galėtų imtis suaugusiojo apsaugos priemonių⁴⁴.

Šia galimybe prašyti perkelti jurisdikciją pasinaudoti gali Susitariančiosios Valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijos arba, 6 straipsnyje numatytais atvejais, valstybės, kurios teritorijoje yra suaugusysis, institucijos. Tokia formuluotė reiškia, kad galimybe negali pasinaudoti suaugusiojo pilietybės valstybės institucijos. Jos jurisdikcija gali naudotis tiesiogiai, „jeigu mano, kad joms geriau pavyks įvertinti suaugusiojo interesus“ (7 straipsnis), tačiau gali ir susilaikyti, jeigu taip nėra.

Kitos Susitariančiosios Valstybės institucijoms skirtu prašymu siekiama „imtis suaugusiojo asmens arba jo turto apsaugos priemonių“. Tekste taip pat numatyta, kad toks prašymas gali būti susijęs su „visais arba kai kuriais tokios apsaugos aspektais“. Tokiu būdu numatytas tam tikras šio jurisdikcijos perdavimo mechanizmo lankstumas. Pavyzdžiui, valstybei, kurioje yra turtas, skirtame prašyme gali būti nurodyta tik joje esančio turto apsauga.

2 dalis

- 67** Šioje dalyje išvardytos valstybės, į kurių institucijas galima kreiptis ankstesnėje dalyje numatytais sąlygomis, tai yra valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijų prašymu.
- 68** Visų pirma, tekste nurodyta „valstybė, kurios pilietybę turi suaugusysis“. Šiuo atveju jurisdikcija nesidubliuoja su pagrindine suaugusiojo pilietybės valstybės institucijų jurisdikcija, numatyta 7 straipsnyje. Kai taikomas 7 straipsnis, sutampanti jurisdikcija yra antraeilė ir nustoja galioti, jeigu valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijos nusprendžia pasinaudoti savo jurisdikcija. Kai taikomas 8 straipsnis, pilietybės valstybės institucijos gali veikti nevaržomai perduotų įgaliojimų, kuriuos jų prašoma priimti, ribose, nes nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės institucijos jurisdikcijos atsisakė jų naudai. Pabėgėlio arba asmens, kuris ne savo noru buvo perkeltas iš valstybės, kurios pilietybę jis turi, atveju reikia manyti, nors komisija šiuo klausimu nenorėjo pateikti jokio išaiškinimo⁴⁵, kad valstybės, kurioje yra suaugusysis, institucijos, kurios yra kompetentingos pagal 6 straipsnio 1 dalį, jurisdikcijos neperduos suaugusiojo pilietybės valstybės institucijoms, nebent pasikeis aplinkybės.
- 69** Toliau tekste minima „valstybė, kurioje yra suaugusiojo ankstesnė nuolatinė gyvenamoji vieta“. Čia turima omenyje valstybė, kurioje yra ne bet kuri ankstesnė, o paskutinioji nuolatinė gyvenamoji vieta⁴⁶. Valstybės, kurioje šiuo metu yra nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijos visų pirma atsižvelgs į tai, ar šioje paskutiniojoje nuolatinėje gyvenamojoje vietoje suaugusysis gyvena seniai ir ar ten yra jį pažinojusių asmenų.
- 70** Trečia, tekste nurodyta „valstybė, kurioje yra suaugusiojo turtas“. Čia reikia padaryti pastabą, panašią į ankstesnę pastabą dėl suaugusiojo pilietybės valstybės. Valstybės, kurioje yra turtas, institucijų jurisdikcija 9 straipsnyje

⁴⁴ Prancūzijos delegatės M. O. Baur pirmininkaujama darbo grupė parengė pavyzdinę formą, kurią galėtų naudoti prašančioji institucija ir institucija, į kurią kreipiamasi pagal 8 straipsnį (darbinis dok. Nr. 91). Nors komisijos patvirtinta forma nebuvo įtraukta į Konvenciją, Nuolatinis biuras Susitariančiosioms Valstybėms rekomenduos ją naudoti.

⁴⁵ Žr. diskusiją šiuo klausimu, protokolas Nr. 4, 20–36 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 244–245].

⁴⁶ Šiuo atžvilgiu 8 straipsnio 2 dalies b punktas skiriasi nuo 15 straipsnio 2 dalies b punkto, pagal kurį suaugusysis gali pasirinkti, kad neveiksnumo atveju įgaliojimus reglamentuotų „valstybės, kurioje yra suaugusiojo ankstesnė nuolatinė gyvenamoji vieta“ teisė, žr. 102 punktą.

pristatoma kaip pagrindinė, tačiau, kaip matysime toliau, ją riboja priemonės, kurias taiko suaugusiojo nuolatinės gyvenamosios vietos institucijos, ir ji taikoma tik turto apsaugai skirtoms priemonėms, tuo tarpu 8 straipsnyje numatyta valstybės, kurioje yra turtas, jurisdikcija yra tam tikra prasme perduota ir taikoma ne tik tokio turto apsaugos priemonėms.

- 71** Ketvirta, tekste nurodyta „valstybė, kurios institucijoms suaugusysis raštu pavedė imtis jo apsaugai skirtų priemonių“. Čia valios autonomija pasitelkiama siekiant pripažinti ir skatinti neveiksnaus asmens autonomijos poreikį. Tačiau, kadangi reikia atsižvelgti ir į tai, kad tokie asmenys gali lengvai pasiduoti išorės įtakai, buvo nuspręsta šią autonomiją apriboti numatant suaugusiojo nuolatinės gyvenamosios vietos institucijų vykdomą kontrolę⁴⁷.
- 72** Penkta, e punkte nurodyta „valstybė, kurioje yra suaugusiajam artimo asmens, pasirengusio imtis jo apsaugos, nuolatinė gyvenamoji vieta“. Šios valstybės institucijų jurisdikcija yra visiškai suprantama, nes bus taikoma būtent šios valstybės apsauga ir suaugusysis galbūt turės gyventi būtent šioje valstybėje. Be to, šios jurisdikcijos priežiūrą vykdo suaugusiojo nuolatinės gyvenamosios vietos institucijos, kurios atliks *prima facie* įvertinimą, ar atitinkamas asmuo turi tinkamų gebėjimų, kuriuos nustatys nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės institucijos, imtis suaugusiojo apsaugos.

Komisija vietoje tikslesnės formuluotės „*suaugusiojo giminaičiai*“ paliko žodžius „suaugusiajam artimas asmuo“, nes jie apima ir asmenis, kaip antai draugai ar kompanionai, kurie, nors ir nesaistomi šeimos ryšių, yra atsidavę suaugusiajam.

- 73** Galiausiai f punkte nurodyta valstybė, kurios teritorijoje yra suaugusysis, asmens apsaugos atžvilgiu. Vietos, kurioje yra suaugusysis, jurisdikcija iš esmės jau nustatyta 6 straipsnyje, kuris taikomas jame apibūdintose situacijose, ji taip pat galioja 10 straipsnyje numatytais skubos atvejais ir 11 straipsnyje numatytų laikinų ir riboto poveikio priemonių atžvilgiu. 8 straipsnyje numatyta, kad valstybės, kurioje yra suaugusysis, institucijos gali perimti nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės institucijų perduodamą jurisdikciją⁴⁸, kad būtų užtikrinta asmens apsauga, ir tokiai jurisdikcijai taikomi tik šių institucijų prašyme nurodyti apribojimai. Vykstant diskusijai iš pradžių buvo vertinama, kad šis naujas jurisdikcijos perdavimo atvejis priskirtinas tik medicinos sričiai. Dėl jau minėto sprendimo (42 punktą) nenustatyti jokių specialių šios srities taisyklių tokia perdavimo galimybė apskritai egzistuoja suaugusiojo asmens apsaugos atžvilgiu.

3 dalis

- 74** Jurisdikciją perduodančios institucijos negali priversti institucijų, į kurias kreipiasi, priimti jurisdikciją, kurią jų yra prašoma panaudoti. Siekiant, kad neatsirastų apsaugos spragų, 3 dalyje numatyta, kad institucijoms, į kurias kreipiamasi, atsisakius priimti jurisdikciją, ją išlaiko institucijos, kurios jurisdikciją turi pagal 5 arba 6 straipsnį.

⁴⁷ Komisija atmetė Jungtinių Valstijų delegacijos pasiūlymą leisti jurisdikciją perduoti valstybei, kurios teisė reglamentuoja įgaliojimus neveiksnumo atveju, kaip nustatyta 15 straipsnyje. Žr. darbinį dokumentą Nr. 26 ir diskusiją, protokolas Nr. 4, 58–65 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 246–247].

⁴⁸ Šiuo konkrečiu atveju jurisdikciją teoriškai gali perduoti tik institucijos, kurios yra kompetentingos pagal 5 straipsnį.

Tekste nenurodyta, kas laikoma jurisdikcijos nepriėmimu. Tai, žinoma, gali būti oficialus jurisdikcijos atsisakymas, o gal net ilgai negaunamas atsakymas⁴⁹.

9 straipsnis (valstybės, kurioje yra suaugusiojo turtas, institucijų jurisdikcija)

- 75** Poreikis numatyti valstybės, kurioje yra suaugusiojo turtas, institucijų jurisdikciją imtis apsaugos priemonių tokio turto atžvilgiu paaiškinamas tuo, kad, kitaip nei vaikai, suaugusieji, kuriems reikalinga apsauga, paprastai yra turto savininkai. Kai turtas bus ne toje pačioje Susitariančiojoje Valstybėje, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, valstybės, kurioje yra turtas, institucijų jurisdikcija leis imtis tokios apsaugos priemonės, kuri bus pritaikyta šios valstybės teisės reikalavimams ir lengvai įgyvendinama. Pavyzdžiui, jeigu pagal turto vietos teisę teismo leidimas reikalingas parduodant turtą arba, priešingai, priimant paveldėjimą, nuo kurio jis priklauso, ar atliekant žemės registraciją, o nuolatinės gyvenamosios vietos teisėje tokios rūšies leidimas nenumatytas, tokį klausimą tikslingiau pavesti tvarkyti tiesiogiai valstybės, kurioje yra turtas, institucijoms.
- 76** Buvimo vietos valstybės institucijų jurisdikcija imtis atitinkamo turto apsaugos priemonių taikoma tik „tiek, kiek tokios priemonės yra suderinamos su priemonėmis, kurių jau ėmėsi institucijos, turinčios jurisdikciją pagal 5–8 straipsnius“.

Šis apribojimas yra savaimė suprantamas ir juo siekiama išvengti turto apsaugos priemonių, kurių gali imtis vietos institucijos, ir priemonių, kurių ėmėsi bendrąją jurisdikciją skirti apsaugą turinčios institucijos, neatitikimo. Reikėtų pažymėti, kad bendrąją jurisdikciją turinčios institucijos priemonių gali imtis prieš arba po to, kai jų imasi buvimo vietos valstybės institucijos⁵⁰. Jeigu priemonių imamasi vėliau, jos panaikina buvimo vietos institucijų priemones tiek, kiek šios priemonės yra nesuderinamos.

10 straipsnis (jurisdikcija skubos atveju)

- 77** Šiame tekste pažodžiui pakartojamas Konvencijos dėl vaikų apsaugos 11 straipsnio tekstas ir jis buvo priimtas be aptarimo bei papildytas ketvirta straipsnio dalimi.

1 dalis

- 78** Šiuo tekstu kiekvienos Susitariančiosios Valstybės, kurios teritorijoje yra suaugusysis ar jam priklausantis turtas, institucijoms suteikiama jurisdikcija skubos atvejais imtis būtinų apsaugos priemonių.

Skubos atveju laikoma situacija, kai taisomaisiais veiksmais, kurių būtų imtasi tik įprasta 5–9 straipsniuose numatyta tvarka, suaugusiajam arba jo turtui galėtų būti padaryta nepataisoma žala. Todėl skubos atveju nukrypimas nuo įprastos normos pateisinamas ir todėl turėtų būti suprantamas gana siaurai. 10 straipsnis

⁴⁹ 44 punkte minimos formos naudojimas turėtų padėti išvengti nežinomybės dėl numanomo atsisakymo.

⁵⁰ Šis sprendimas atsirado priėmus Jungtinių Valstijų pasiūlymą specialiosios komisijos pirminiame projekte išbraukti prievieksmį „jau“ (priemonės, kurių jau ėmėsi), žr. darbinį dokumentą Nr. 101 ir protokolą Nr. 15, 76–77 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 326].

visų pirma neturi būti naudojamas sprendžiant medicininius klausimus kaip bendras valstybės, kurioje yra suaugusysis, institucijų jurisdikcijos pagrindimas. Buvo pateiktas pavyzdys – neveiksnios merginos nėštumo nutraukimas. Nors tokią operaciją būtina atlikti iki tam tikro termino, paprastai tai nelaikoma tokiu skubos atveju, kuriam taikomas 10 straipsnis. Kai kurios delegacijos pageidavo, kad jurisdikcija šioje srityje būtų suteikiama pagal suaugusiojo buvimo vietą, tačiau tokio pasiūlymo atmetimas⁵¹ negali pateisinti piktnaudžiavimo jurisdikcija skubos atveju.

10 straipsnyje numatyta jurisdikcija sutampa su valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijų jurisdikcija. Ją pateisina būtent skubos atvejai. Jeigu tokia jurisdikcija nebūtų numatyta, vykdant pareigą pateikti prašymą valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijoms gaištamas laikas galėtų kelti pavojų suaugusiojo apsaugai arba interesams. Šia sutampančia jurisdikcija bus pasinaudota, pavyzdžiui, esant būtinybei užtikrinti suaugusiojo, kuris yra toli nuo savo nuolatinės gyvenamosios vietos ir kuriam reikia skubiai atlikti chirurginę operaciją, atstovavimą arba esant poreikiui skubiai parduoti suaugusiajam priklausančias greitai gendančias prekes.

- 79** Valstybės, į kurių institucijas galima kreiptis skubos pagrindu, yra valstybės, kurių teritorijoje yra suaugusysis arba jam priklausantis turtas. Valstybės, kurioje yra suaugusysis, institucijos atveju ši nuostata *ex hypothesi* taikoma ir suaugusiesiems, kurie nėra pabėgėliai ar perkeltieji suaugę asmenys, kaip tai suprantama pagal 6 straipsnio 1 dalį, arba suaugusieji, neturintys nuolatinės gyvenamosios vietos, kaip tai suprantama pagal 6 straipsnio 2 dalį. Šių suaugusiųjų atveju, kai nėra nustatytos ar prieinamos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės, bendrąją jurisdikciją turi jų buvimo vietos institucijos. Čia, priešingai, jurisdikcija pagal buvimo vietą taikoma tik skubos atvejais.

Valstybės, kurios teritorijoje yra suaugusiojo turtas, skubos atvejais turi jurisdikciją, kuri taikoma ne tik šio turto apsaugai. Iš tikrųjų galima įsivaizduoti, kad vienoje šalyje reikia skubiai parduoti suaugusiojo turta, kad jis šalyje, kurioje šiuo metu yra, turėtų lėšų būtiniausiems poreikiams tenkinti (žr. 61 punktą).

2 dalis

- 80** Nors skubumu grindžiama jurisdikcija sutampa su institucijų, kurios paprastai yra kompetentingos pagal Konvenciją, jurisdikcija, ji turi būti antraeilė. Todėl 10 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad, bet tik tuo atveju, kai atitinkamo suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta yra Susitariančiojoje Valstybėje, priemonės, kurių imamasi pagal 1 dalį, „nustoja galioti, kai tik institucijos, kurios turi jurisdikciją pagal 5–9 straipsnius, ėmėsi priemonių, kurių reikalauja konkreti situacija“ (plg. 7 straipsnio 2 dalį). Tuo metu situaciją kontroliuoja institucijos, kurios paprastai turi jurisdikciją, ir nebėra pagrindo toliau taikyti suaugusiojo buvimo vietos valstybės institucijų jurisdikciją arba priemones, kurių jos ėmėsi skubos atveju ir kurios iki to laiko turėjo būti pripažintos visose Susitariančiosiose Valstybėse (plg. 22 straipsnį).

3 dalis

- 81** Šioje dalyje reglamentuojamas tolesnis priemonių, kurių teismas ėmėsi veikdamas pagal skubos jurisdikciją, tačiau darydamas prielaidą, kad atitinkamas suaugusysis Susitariančiojoje Valstybėje neturi nuolatinės gyvenamosios vietos,

⁵¹ Žr. trijų Šiaurės valstybių pasiūlymą (darbinis dok. Nr. 19 ir diskusija, protokolai Nr. 4, 66–100 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 247–249]).

taikymas. Jeigu ne Susitariančiosios Valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, arba kitos valstybės, kurios jurisdikcija gali būti pripažįstama, institucijos ėmėsi priemonių, kurios reikalingos dėl susidariusios padėties, nėra jokio pagrindo toliau taikyti priemonių, kurių teismas ėmėsi veikdamas pagal skubos jurisdikciją.

Ši išvada daroma dėl priežasčių, kurios tinka ir 2 dalyje numatytai situacijai, tačiau šiuo atveju padėtį apsunkina aplinkybė, kad institucija, kuri paprastai turėtų jurisdikciją, yra ne Susitariančiosios Valstybės, ir jai *ex hypothesi* negalima priskirti jurisdikcijos pagal Konvenciją, o jos sprendimai gali būti nepripažįstami Susitariančiosiose Valstybėse. Priemonių, kurių ėmėsi ne Susitariančioji Valstybė, pripažinimas Susitariančiosiose Valstybėse gali priklausyti tik nuo kiekvienos Susitariančiosios Valstybės nacionalinės teisės, todėl priemonių, kurių teismas ėmėsi veikdamas pagal skubos jurisdikciją, galiojimas skirtingose Susitariančiosiose Valstybėse vyks nevienodai ir skirtingu laiku. Kiekvienoje šių valstybių tai įvyks atskirai, „kai tik [jos] pripažįstamos toje Susitariančiojoje Valstybėje“, tai yra, kaip tik ne Susitariančiosios Valstybės priimti sprendimai bus pripažinti kiekvienoje iš Susitariančiųjų Valstybių (ne tik valstybėje, kurios institucija ėmėsi skubos priemonės).

Gali pasirodyti, kad 10 straipsnio 3 dalyje pasakyta tai, kas akivaizdu. Tačiau ji naudinga bet jau tuo, kad pažymima, jog skubos priemonės taikymas Susitariančiojoje Valstybėje nėra kliūtis kitose Susitariančiosiose Valstybėse pripažinti priemones, kurių imtasi ne Susitariančiojoje Valstybėje.

4 dalis

- 82 Šioje dalyje nustatyta 1 dalyje minimų kompetentingų institucijų pareiga apie taikomas priemones informuoti valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijas. Šia nuostata dar kartą pabrėžiama valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, pirmenybė ir ją galima palyginti su 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta valstybės, kurios pilietybę turi suaugusysis, institucijų informavimo pareiga. Tačiau šiuo atveju pareiga informuoti yra gerokai mažesnė. Nustatyta, kad ji atsiranda tik tada, „jeigu įmanoma“, ir tik po to, kai imamasi priemonių. Kadangi *ex hypothesi* tai yra skubos priemonės, tokia pareiga informuoti iš anksto, kaip nustatyta 7 straipsnio 1 dalyje, būtų sunkiai suprantama. Todėl nuolatinės gyvenamosios vietos institucijų informavimas nėra 10 straipsnyje nustatytos jurisdikcijos sąlyga, o informacijos nepateikimas negali būti laikomas pagrindu nepripažinti skubos priemonių.

Kitas skirtumas palyginti su 7 straipsnio 1 dalimi yra tai, kad institucijos, kurios ėmėsi skubos priemonių, apie jas turi informuoti tik valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijas, bet ne institucijos, kurios jurisdikciją galėtų turėti pagal 6 straipsnį. Šis ribojimas yra suprantamas. Jeigu institucija, kuri ėmėsi skubos priemonių, yra valstybės, kurioje yra suaugusysis, ji gali būti painiojama su 6 straipsnyje nustatyta institucija. Jeigu turto apsaugos skubos priemonės ėmėsi valstybės, kurioje yra turtas, institucija, nėra jokio pagrindo reikalauti, kad ji informuotų buvimo vietos valstybės institucijas, nes tokia pareiga nenumatyta 9 straipsnyje, kuris taikomas ne skubos atvejams⁵². Iš tikrųjų 9 straipsnyje nėra nustatyta pareiga informuoti ir valstybę, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, todėl šiuo atžvilgiu pareiga informuoti

⁵² Pareigą informuoti valstybės, kurioje yra suaugusysis, instituciją galima įsivaizduoti tik tada, kai 6 straipsnyje nustatytais atvejais į valstybės, kurioje yra turtas, institucijas išimtinai kreipiamasi prašant imtis suaugusiojo asmens apsaugos priemonių. Komisija nenorėjo jų dar labiau apsunkinti.

skubos atveju yra didesnė nei įprastoje situacijoje.

11 straipsnis (asmens apsaugos priemonės, kurios yra laikino pobūdžio ir riboto teritorinio poveikio)

1 dalis

- 83 Nepriklausomai nuo skubos atvejų, 11 straipsniu kiekvienos Susitariančiosios Valstybės, kurios teritorijoje yra suaugusysis, institucijoms taip pat suteikiama išimtinė sutampanti jurisdikcija imtis jo asmens apsaugos priemonių, kurios yra laikino pobūdžio ir jų teritorinis poveikis apsiriboja tik tos konkrečios valstybės teritorija.

Šio teksto, kuris įkvėptas Konvencijos dėl vaikų apsaugos 12 straipsnio, ištakos siekia ilgas diplomatinės komisijos diskusijas medicininiais klausimais (žr. 41 ir paskesnius punktus dėl 4 straipsnio 1 dalies *f* punkto). Jungtinių Amerikos Valstijų, Suomijos ir Šveicarijos delegacijos⁵³ siūlė šį 12 straipsnį tiesiog perkelti jį pritaikant suaugusiesiems manydamos, kad taip, be kita ko, būtų išspręsti medicininiai klausimai. Šis pasiūlymas buvo atmestas⁵⁴, nes, be kita ko, riboto teritorinio poveikio sąvoka yra beveik nereikšminga medicininuose klausimuose. Vėliau Komisija grįžo prie šio pasiūlymo ir jį patvirtino antruoju svarstymu tekste numatydamą tik priemones, susijusias su medicininu gydymu, bet neminėdamą riboto teritorinio poveikio⁵⁵. Siekiant kompromiso, galutinis tekstas buvo priimtas paskutiniame derybų etape be diskusijų⁵⁶, jame nebeliko nuorodos į medicininį gydymą, tačiau nurodytas ribotas teritorinis poveikis.

- 84 Ši jurisdikcija valstybės, kurioje yra suaugusysis, institucijoms suteikiama tik išimtiniais atvejais. Kitaip nei Konvencijos dėl vaikų apsaugos 12 straipsnyje, kuriame minima ir vaiko turto apsauga, priemonės, kurių galima imtis, susijusios tik su suaugusiojo asmeniu. Atsižvelgiant į minėtas diskusijas būtų galima manyti, kad šios priemonės gali būti taikomos medicininiais tikslais. Tačiau jos gali būti tik laikino pobūdžio ir galioja tik tos konkrečios valstybės teritorijoje. Galima įsivaizduoti situaciją, kai valstybė, kurios teritorijoje laikinai yra jaunas neveiksnus suaugusysis, nusprendžia jį apsaugoti buvimo šioje valstybėje metu atskirdama jį nuo tam tikrų asmenų jo artimiausioje aplinkoje, imasi apgyvendinimo įstaigoje arba laikinos hospitalizacijos priemonės net ir ne skubos atveju. Tačiau šiuo tekstu jurisdikcija nėra suteikiama valstybei, kurioje yra suaugusysis, imtis rimtų ir galutinių medicininų priemonių, kaip antai nutraukti nėštumą, atlikti sterilizaciją ar chirurginę operaciją, kurios metu pašalinamas organas ar amputuojama galūnė.

Šiuo straipsniu suteikiama jurisdikcija vis tiek yra ribota, nes šiuo pagrindu valstybės, kurioje yra suaugusysis, taikomos priemonės negali būti nesuderinamos su priemonėmis, kurių ėmėsi valstybės, kurioje yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijos. Todėl nėra pagrindo baimintis, kad institucijos, kurios turi jurisdikciją pagal 11 straipsnį, tokios valstybės teritorijoje gali vykdyti tam tikrą atskirą suaugusiojo apsaugą, nes joms privaloma laikytis visų

⁵³ Darbinis dokumentas Nr. 15.

⁵⁴ Aštuoniems balsavus už, 6 – prieš, 7 susilaikius, protokolas Nr. 4, 103 punktas [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 249].

⁵⁵ Žr. darbinį dokumentą Nr. 82, diskusijos protokolo Nr. 13, 1–18 punktus [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 310–311] ir po šios diskusijos projekto rengimo komiteto pateiktą tekstą, darbinio dokumento Nr. 88 10 *bis* straipsnis, ir tolesnę diskusiją, protokolo Nr. 15, 78–100 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 326–328].

⁵⁶ Darbinis dokumentas Nr. 114.

priemonių, kurių jau ėmėsi paprastai jurisdikciją turinčios institucijos. Šiuo apribojimu 11 straipsnis skiriasi nuo 10 straipsnio. Valstybės, kurioje yra suaugusysis, jurisdikcija gali panaikinti priemones, kurių jau ėmėsi paprastai jurisdikciją turinčios institucijos, tik skubos atvejais.

Be to, kaip ir 7 straipsniu valstybės, kurios pilietybę turi suaugusysis, institucijoms suteikiamos jurisdikcijos atveju, 11 straipsnyje numatyta jurisdikcija priklauso nuo išankstinio nuolatinės gyvenamosios vietos institucijų informavimo.

2 dalis

- 85** Šioje dalyje žodžiais, kurie nors ir panašūs, tačiau skiriasi nuo 10 straipsnio antros dalies formuluotės, numatyta, kad asmens, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra Susitariančiojoje Valstybėje, atžvilgiu taikomos laikinos priemonės nustoja galioti, kai tik institucijos, kurios turi jurisdikciją pagal 5–8 straipsnius⁵⁷, „priima sprendimą dėl apsaugos priemonių, kurių gali reikalauti konkreiti situacija“. Sakinio pabaiga skiriasi nuo 10 straipsnyje pasirinktos pabaigos. Gali būti, kad paprastai jurisdikciją turinčios institucijos, susipažinusios su situacija, gali nuspręsti, kad nereikia imtis jokių priemonių. Tokiu atveju nėra pagrindo toliau taikyti laikinų priemonių, kurių buvo imtasi pagal 11 straipsnį.

11 straipsnyje nėra atkartota Konvencijos dėl vaikų apsaugos 12 straipsnio dalis, nes akivaizdu, kad tais atvejais, kai suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta yra ne Susitariančiojoje Valstybėje, Susitariančiajai Valstybei, kuri priemonių ėmėsi 11 straipsnio pagrindu, pripažinus (nors Konvencijoje nereikalaujama) nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės taikomas priemones, jos pačios priemonės, kurių imtasi 11 straipsnio pagrindu, toje Susitariančiojoje Valstybėje negaliojotų.

12 straipsnis (tolesnis priemonių galiojimas pasikeitus aplinkybėms)

- 86** Šiuo straipsniu, kuris yra identiškas Konvencijos dėl vaikų apsaugos 14 straipsniui, užtikrinamas tolesnis kompetentingos institucijos taikomų priemonių galiojimas net tada, kai pasikeitus aplinkybėms išnyksta šios institucijos jurisdikcijos pagrindai, tol, kol po tokio pasikeitimo jurisdikciją turinčios institucijos iš dalies ar visiškai jų nepakeitė ar nenutraukė.

Šis tolesnis galiojimas būtinas siekiant užtikrinti tam tikrą suaugusiojo apsaugos nenutrūkstumą. Pavyzdžiui, jeigu globėją paskiria suaugusiojo pirmosios nuolatinės gyvenamosios vietos institucijos, būtina, kad šis globėjas galėtų toliau vykdyti savo funkcijas ir tuo atveju, jeigu suaugusysis pradeda nuolat gyventi kitoje valstybėje. Žinoma, vadovaujantis 5 straipsnio 2 dalimi, šios naujos valstybės institucijos turi jurisdikciją imtis suaugusiojo apsaugos priemonių ir galbūt panaikinti ankstesnes priemones (žr. 20 punktą), tačiau tol, kol jos nesiėmė veiksmų, iki gyvenamosios vietos pasikeitimo taikytos priemonės turėtų galioti toliau, kad būtų užtikrinta nenutrūkstama apsauga.

Šiam rezultatui pasiekti nepakaktų 22 straipsnio 1 dalyje nustatyto principo (žr. 116 punktą), pagal kurį vienos iš Susitariančiųjų Valstybių institucijų taikomos priemonės pagal įstatymus pripažįstamos visose Susitariančiosiose Valstybėse. Iš tiesų galiojančių priemonių pripažinimas yra užtikrinamas 22 straipsniu, tačiau aptariama problema, kuri išsprendžiama 12 straipsniu, iškyla dėl to, kad reikia

⁵⁷ Čia nuoroda į 6 straipsnį nėra tikslinga, nes 6 straipsniu, kaip ir 11 straipsniu, jurisdikcija suteikiama valstybei, kurioje yra suaugusysis.

žinoti, ar priemonės galioja ir po aplinkybių pasikeitimo.

- 87** 12 straipsnis taikomas priemonėms, kurių imamasi taikant 5–9 straipsnius. Jis netaikomas nei priemonėms, kurių imamasi pagal skubos jurisdikciją 10 straipsnio pagrindu ir kurių galiojimą reglamentuoja minėto straipsnio 3 dalis, nei laikinoms suaugusiojo asmens apsaugos priemonėms, kurių imamasi pagal 11 straipsnį. Kita vertus, jis taikomas priemonėms, kurių imasi suaugusiojo pilietybės valstybės institucijos (7 straipsnis), išskyrus 7 straipsnio 3 dalį, kurioje nustatyta, kaip šios priemonės nustoja galioti (žr. 64 punktą).
- 88** Minimas „aplinkybių pasikeitimas“ 5 ir 6 straipsnių atveju bus atitinkamai valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta arba tik suaugusiojo buvimo vieta, pasikeitimas. Remiantis 12 straipsniu, taikomos priemonės galios ir toliau, tačiau nuo pasikeitimo momento jų taikymo sąlygas reglamentuos naujos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė, kaip nustatyta 14 straipsnyje (žr. toliau). „Aplinkybių pasikeitimas“ 7 ir 9 straipsnių atveju bus atitinkamai suaugusiojo pilietybės arba jo turto vietos pasikeitimas. Tekstas bus rečiau taikomas 8 straipsnyje numatytu atveju, nes tam tikrų jame numatytų institucijų jurisdikcija (*b* ir *d* punktai) yra nustatytos trukmės. Tačiau jis galėtų būti taikomas pasikeitus suaugusiojo pilietybei, turto buvimo vietai, suaugusiojo buvimo vietai arba suaugusiojo giminaičių nuolatinėi gyvenamajai vietai.

Užtikrinama, kad priemonės, kurių imtasi, lieka galioti „pagal jose nustatytas sąlygas“. Tokiu būdu atsižvelgiama į tai, kad nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės kompetentinga institucija galėjo imtis priemonių, kurios taikomos tik tol, kol suaugusysis gyvena toje valstybėje. Pavyzdžiui, ji galėjo numatyti, kad pasikeitus gyvenamajai vietai ją būtina deklaruoti naujos gyvenamosios vietos valdžios institucijoms. Tokia pareiga negali būti taikoma už atitinkamos teritorijos ribų, todėl nustos galioti, kai nuolatinė gyvenamoji vieta bus perkelta į kitą valstybę. Be to, jeigu ta pati institucija valstybės socialinei tarnybai pavedė stebėti suaugusįjį, akivaizdu, kad tokia priemonė nebegalios suaugusiojo nuolatinėi gyvenamajai vietai persikėlus į kitą valstybę, nes minėta tarnyba savo įgaliojimais gali naudotis tik valstybės, kuriai priklauso, teritorijoje.

Baigiamosios pastabos

- 89** Išanalizuotos jurisdikcijos normos, kurios nustatytos II skyriuje, sudaro užbaigtą ir uždarą sistemą, kuri kaip neatsiejama visuma taikoma Susitariančiosioms Valstybėms, kai vienos iš jų teritorijoje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta. Tokiu atveju Susitariančiajai Valstybei neleidžiama naudotis jurisdikcija suaugusiojo atžvilgiu, jeigu tokia jurisdikcija nenumatyta Konvencijoje. Toks pats sprendimas taikomas 6 straipsnyje apibūdintais atvejais, kai suaugusysis yra Susitariančiojoje Valstybėje.

Kitais atvejais vien dėl suaugusiojo buvimo vietos taikomi 10 ir 11 straipsniai, tačiau pagal šiuos straipsnius galimi platesni jurisdikcijos pagrindai, kuriais Susitariančiosios Valstybės gali leisti remtis savo institucijoms taikant jų nacionalinę teisę, tačiau su sąlyga, kad tokiu atveju kitos Susitariančiosios Valstybės neprivalo pripažinti šių platesnių jurisdikcijos pagrindų, kurie nepatenka į Konvencijos taikymo sritį. Tas pats, ir netgi labiau, taikoma suaugusiesiems, kurie neturi nuolatinės gyvenamosios vietos Susitariančiojoje Valstybėje ir net nėra vienoje iš jų.

III SKYRIUS. TAIKYTINA TEISĖ

- 90 Nors šis skyrius iš esmės sutampa su atitinkamu Konvencijos dėl vaikų apsaugos skyriumi, visų pirma laikantis principo, kad jurisdikciją vykdanči institucija taiko savo teisę, jame vis dėlto yra du svarbūs skirtumai.

Pirma, suaugusiojo veiksnumas ar net nevaržomas naudojimasis savo teisėmis gali būti apribotas tik taikant apsaugos priemonę. Todėl Konvencijoje nėra nuostatos, atitinkančios 1996 m. Konvencijos nuostatas, pagal kurias nusprendžiama, kuri teisė taikytina pagal įstatymus nustatant arba panaikinant tėvų pareigas. Komisija atmetė Suomijos ir Švedijos delegacijų pasiūlymą suaugusiojo *ex lege* atstovavimui taikyti jo nuolatinės gyvenamosios vietos teisę⁵⁸. Pateiktas toks praktinis pavyzdys – pagal įstatymus vienam sutuoktiniui atstovauja kitas sutuoktinis, kad būtų galima priimti medicininius sprendimus po to, kai pirmasis sutuoktinis po nelaimingo atsitikimo paniro į komą. Todėl Konvencija šio klausimo nereglamentuoja, nors jis patenka į jos taikymo sritį dėl sudarytos santuokos (žr. 35 punktą dėl 4 straipsnio 1 dalies *b* punkto).

Antras skirtumas susijęs su atveju, kai suaugusysis iš anksto pasirūpino apsaugos režimu, kuris turi būti taikomas, kai jis nebegalės ginti savo interesų. Tam tikrose teisės sistemose, pavyzdžiui, Kanados, atsiradęs šis „*mandat d'inaptitude*“ institutas pateisino nuostatos dėl jam taikytinos teisės įtraukimą į Konvenciją (žr. 96 punktą dėl 15 straipsnio).

13 straipsnis (apsaugos priemonėms taikytina teisė)

1 dalis

- 91 Komisija be diskusijų priėmė 1996 m. Konvencijoje įtvirtintą principą, kuris jau įtrauktas į 1961 m. spalio 5 d. nepilnamečių apsaugos konvenciją, pagal kurią „[v]ykdydamos savo jurisdikciją pagal II skyriaus nuostatas, Susitariančiųjų Valstybių institucijos taiko savo teisę“.

Tai palengvins institucijos, kuri prisiėmė jurisdikciją ir taikys teisę, kurią geriausiai išmano, darbą. Be to, kadangi priemonės dažniausia bus vykdomos institucijos, kuri jų ėmėsi, valstybėje, jų vykdymas bus sklandesnis, nes jos atitiks šios valstybės teisės reikalavimus. Vis dėlto, vengiant griežto taikymo, Konvencijoje, kaip ir 1996 m. Konvencijoje, numatytas tam tikras lankstumas nustatant apsaugos priemonei taikytiną teisę. Atitinkama nuostata numatyta 2 dalyje.

2 dalis

- 92 Šioje dalyje nustatyta išlyga dėl išimtinių atvejų, kuri grindžiama ne artumo (glaudžiausio ryšio) principu, bet suaugusiojo interesų apsaugos principu. Pavyzdžiui, jeigu nuolatinės gyvenamosios vietos institucijų (o ne buvimo vietos valstybės institucijų, į kurias galima kreiptis remiantis 9 straipsniu) prašoma leisti parduoti užsienyje esantį suaugusiojo turtą, pageidautina, kad jurisdikciją turinti institucija galėtų taikyti turto buvimo vietos teisę arba į ją atsižvelgti ir suteikti pagal šią teisę numatytą leidimą, net jeigu jurisdikciją turinčios institucijos teisėje

⁵⁸ Darbinis dokumentas Nr. 29, atmetas 10 balsavus už, 3 – prieš, 9 susilaikius, žr. protokolą Nr. 6, 61 punktas [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 264].

nenumatyta, kad tokiu atveju reikalingas leidimas.

14 straipsnis (priemonės įgyvendinimo sąlygos)

- 93 14 straipsnis parengtas sujungus specialiosios komisijos pirminio projekto 12 straipsnio 3 dalį ir 14 straipsnį, kad tie patys principai būtų taikomi dviejose skirtingose situacijose.

Viena situacija yra teisės pasikeitimas; jos aiškiausias pavyzdys yra suaugusiojo nuolatinės gyvenamosios vietos pasikeitimas nuo sprendimo taikyti apsaugos priemonę iki jos įgyvendinimo. Būtent šią situaciją reglamentavo pirminio projekto 12 straipsnio 3 dalis, nors ji ir buvo netinkamai suformuluota⁵⁹. Buvo manoma, kad priemonės įgyvendinimo naujosios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje sąlygas turėtų reglamentuoti tokios valstybės teisė.

Kita situacija platesne prasme susijusi su naudojimosi atstovavimo įgaliojimais, kurie sukuriama apsaugos priemone arba suaugusiajam asmeniškai suteikus įgaliojimą neveiknumo atveju, ne toje valstybėje, pagal kurios teisę jie buvo suteikti. Ši situacija, kelianti nemažai dvejonių⁶⁰, buvo reglamentuojama pirminio projekto 14 straipsniu, kuriame numatyta, kad naudojimosi šiais įgaliojimais tvarka priklauso nuo valstybės, kurioje jais naudojamosi, teisės.

Buvo siekiama, kad abiejose situacijose būtų galima taikyti priemonių įgyvendinimo arba naudojimosi įgaliojimais vietos teisę, tačiau buvo sunku atskirti, kas priskirtina priemonių įgyvendinimo sąlygoms (pasikeitus teisei), o kas – naudojimosi įgaliojimais tvarkai.

- 94 Diplomatines komisijos pasirinktu tekstu siekiama, kad 14 straipsniu būtų reglamentuojamas apsaugos priemonių įgyvendinimas kitoje valstybėje ne ta, kurioje jų buvo imtasi, nesvarbu, ar tokia situacija atsiranda dėl teisės pasikeitimo. Jis netaikomas, kai naudojamosi atstovavimo įgaliojimais, kuriuos asmeniškai suteikia suaugusysis, kaip reglamentuojama 15 straipsnio 3 dalyje (žr. toliau).

14 straipsnyje numatyta, kad priemonių įgyvendinimo sąlygas reglamentuoja Susitariančiosios Valstybės, kurioje įgyvendinama priemonė, teisė. Formuluoant „įgyvendinimo sąlygas“ reikėtų suprasti gana plačiai. Paimkime suaugusiojo globėjo, paskirto jo ankstesnės nuolatinės gyvenamosios vietos šalyje, kuris turi naudotis savo įgaliojimais, kitaip tariant, įgyvendinti apsaugos priemonę, kuria buvo paskirtas, kitoje valstybėje, kurioje gali būti nauja nuolatinė gyvenamoji vieta arba suaugusiojo turimas turtas, kurį reikia parduoti, pavyzdį. Jeigu pagal kitos valstybės teisę veiksmui, kurį turi atlikti globėjas, kaip antai turto pardavimui, reikalingas globos bylų teisėjo leidimas, tai yra „įgyvendinimo sąlyga“, todėl jos būtina laikytis. Kita vertus, gali būti, kad valstybės teisėje, pagal kurią paskirtas globėjas, reikalaujama tokio leidimo, tačiau jis nereikalingas pagal priemonės įgyvendinimo vietos teisę. Dėl šių situacijų paralelės ir šiuo atveju reikėtų taikyti įgyvendinimo vietos teisę. Tačiau leidimo reikalavimas, numatytas pirmosios valstybės teisėje, gali būti vertinamas kaip neatsiejama paties įgaliojimų egzistavimo dalis ir globėjui gali būti pasiūlyta tokį leidimą gauti. Taip visų pirma turėtų būti tokiu atveju, kai globėjas turi 38 straipsnyje minimą pažymėjimą, kuriame nurodyta, kad tam tikrais įgaliojimais galima naudotis tik gavus leidimą.

⁵⁹ Žr. pirminio projekto aiškinamojo pranešimo 86–89 punktus.

⁶⁰ Žr. pirminio projekto aiškinamojo pranešimo 100–102 punktus.

15 straipsnis (įgaliojimas neveiksnumo atveju)

1 dalis

- 95 Šiame straipsnyje numatyta situacija, kai pats suaugusysis iš anksto pasirūpina savo apsauga tuo laikotarpiu, kai jis nebegalės apginti savo interesų. Jis tai daro pasirinktam asmeniui savanoriškai – su šiuo asmeniu sudarydamas susitarimą arba vienašališku aktu – suteikdamas atstovavimo įgaliojimus. Konvencijoje dėl vaikų apsaugos (16 straipsnio 2 dalyje) numatytas tėvų pareigų nustatymas susitarimu arba vienašališku aktu, tačiau pagal sutartį ar aktą pareigas nustato vaiko tėvai arba vienas iš tėvų, o pagal šią Konvenciją įgaliojimus suteikia suaugusysis, kuriam turi būti taikoma apsauga.
- 96 Šioje dalyje numatytai situacijai būdinga tai, kad, viena vertus, atstovavimo įgaliojimais paprastai galima pradėti naudotis tik po to, kai juos suteikęs asmuo nebegali ginti savo interesų, ir, kita vertus, kad jie įsigaliojusių būtinai, bent jau tam tikrose teisės sistemose, kaip antai Kvebeko⁶¹, teisminės institucijos sprendimas dėl neveiksnumo nustatymo. Tokiu būdu gali būti suteikiami įvairiausi įgaliojimai. Jie susiję su suaugusiojo turto valdymu ir jo asmens priežiūra. Dažnai kartu su jais įgaliojimų asmeniui nurodoma, kad nepagydomos ligos atveju nebūtų leidžiama taikyti jokio intensyvaus gydymo kurso. Tokios rūšies įgaliojimų suteikimas, kuris yra gana paplitęs kai kuriose valstybėse, visų pirma Šiaurės Amerikoje, nėra žinomas daugelyje Europos valstybių, įskaitant Prancūziją, kur įgaliojimai nustoja galioti, kai tik pasireiškia neveiksnumas⁶²; todėl šia tema reikalinga kolizinė teisės norma.
- 97 Šis įgaliojimas neveiksnumo atveju yra visiškai kitoks nei įprastas įgaliojimų suteikimas, kai visiškai veiksnus suaugusysis asmeniui paveda rūpintis jo interesais. Toks įgaliojimų suteikimas, kuris įsigalioja iškart ir daugumoje teisės sistemų nutrūksta, kai tik pasireiškia suaugusiojo neveiksnumas arba nustatoma, kad jis negali ginti savo interesų, yra tarptautinės privatinės teisės dalykas, numatytas 1978 m. kovo 14 d. *Hagos konvencijoje dėl atstovavimui taikytinos teisės*, ir, remiantis šia konvencija bei nesant pasirinkimo, jį iš esmės reglamentuoja atstovo komercinės veiklos vykdymo vietos arba nuolatinės gyvenamosios vietos teisė (6 straipsnis) ir būtent ši teisė taikoma nutraukiant atstovo įgaliojimus (8 straipsnio a punktas).

Negalima atmesti ir įprasto įgaliojimų suteikimo, kuris įsigalioja iškart, tačiau suaugusysis aiškiai nurodo, kad įgaliojimai nenutrūksta pasireiškus neveiksnumui, galimybės. Galima būtų sutikti, kad tokį įgaliojimų suteikimą galima padalyti, nes iki neveiksnumo pasireiškimo jam taikoma 1978 m. Konvencija, vėliau – Konvencija dėl suaugusiųjų apsaugos.

- 98 Kita vertus, įgaliojimą neveiksnumo atveju pagal Konvencijos 15 straipsnį reglamentuoja valstybės, kurioje susitarimo arba vienašališko akto sudarymo metu yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, teisė. Kai įgaliojimą (net ir Prancūzijoje) suteikia prancūzas, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra Niujorke, jie yra galiojantys ir lieka galioti, kai toks asmuo vėliau persikelia nuolat gyventi į Prancūziją. Tačiau, kai juos suteikia amerikietis, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra Paryžiuje, jie yra negaliojantys ir neįsigalioja, jeigu šis amerikietis savo

⁶¹ Kanados delegacija specialiajai komisijai pateikė svarbų informacinį dokumentą apie teisinę padėtį šiuo klausimu Kvebeke ir Britų Kolumbijoje.

⁶² Išskyrus, bent jau Prancūzijos teisėje, konkretų atvejį, kai įgaliojimai suteikiami apgyvendinant arba siekiant apgyvendinti įstaigoje „*sous la sauvegarde de justice*“ (Prancūzijos civilinio kodekso 491-3 straipsnis).

nuolatinę gyvenamąją vietą perkelia į Niujorką. Nors tekste nėra nuostatos dėl galiojimo, įgaliojui suteikiama galimybė pasirinkti taikytiną teisę (žr. 2 dalį).

- 99** Taikytinos teisės taikymo sritį sudaro „atstovavimo įgaliojimų egzistavimas, apimtis, keitimas ir panaikinimas“. Palyginti su 1996 m. Konvencija, tekste minima naujovė – įgaliojimų „apimtis“. 1996 m. Konvencijoje išskiriamas tėvų pareigų „nustatymas“⁶³ ir „panaikinimas“, kuriems taikoma valstybės, kurioje įvykių, dėl kurių pradėtas toks nustatymas ar panaikinimas, metu yra vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta, teisė, ir šių pareigų „vykdymas“, kuriam prireikus taikoma valstybės, kurioje yra vaiko nauja nuolatinė gyvenamoji vieta, teisė (16 straipsnio 1 dalis ir 17 straipsnis). Todėl tėvų pareigų apimtį, tai yra veiksmus, kurių pareigų turėtojas gali imtis savarankiškai ar turėdamas leidimą arba negali imtis, priskiriami tėvų pareigų vykdymo kategorijai. Nagrinėjamame straipsnyje numatyta, kad suaugusiojo suteiktų įgaliojimų egzistavimo, apimties ir panaikinimo visumai taikoma valstybės, kurioje susitarimo arba vienašališko akto sudarymo metu yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, teisė; tai yra supaprastinimas, tačiau 3 dalyje minimas įgaliojimų „vykdymo būdas“, o tai yra siauresnė sąvoka nei įgaliojimų „apimtis“, ir numatyta, kad jų atžvilgiu turi būti taikoma valstybės, kurioje jie yra vykdomi, teisė (žr. tolesnės 3 dalies išaiškinimą).
- 100** Valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, teisės ir jo suteiktų įgaliojimų egzistavimo, apimtis ir panaikinimo sąsaja išlieka tik tada, jeigu pats suaugusysis nenurodo kitos juos reglamentuojančios teisės. Kai įgaliojimai suteikiami savanorišku aktu, neginčijamai taikomas teisės pasirinkti taikytiną teisę principas. Daugiausia diskusijų kilo dėl to, ar suaugusiajam reikėtų suteikti visišką laisvę pasirinkti taikytiną teisę ar, kita vertus, nustatyti jo pasirinkimo laisvės ribas ir iš anksto nustatyti, kurią teisę galima pasirinkti. Pastarajam sprendimui pritarė didžioji dauguma komisijos narių⁶⁴ (15 balsavus už, 6 – prieš, 2 susilaikius).
- 101** Galiausiai 1 dalyje numatytas reikalavimas, kad pasirinkta teisė būtų „aiškiai įvardyta raštu“. Akivaizdu, kad šioje Konvencijoje vengiama formuluotės, vartojamos konvencijose dėl sutartims taikytinos teisės, t. y. 1980 m. birželio 19 d. Europos Sąjungos valstybių narių sudarytoje Romos konvencijoje, 1955 m. birželio 15 d. ir 1986 m. gruodžio 22 d. Hagos konvencijose dėl pirkimo-pardavimo sutartims taikytinos teisės ir 1978 m. kovo 14 d. Hagos konvencijoje dėl atstovavimui taikytinos teisės. Šiose konvencijose skirtingais žodžiais daugmaž netiesiogiai, tačiau iš esmės gana aiškiai numatyta taikytina teisė. Tapo akivaizdu, kad dauguma palaiko visišką numanomo pasirinkimo draudimą siekiant išvengti bet kokio neaiškumo dėl įgaliojimams, kurie *ex hypothesi* bus vykdomi tada, kai juos suteikęs suaugusysis nebegalės ginti savo interesų, taikytinos teisės.

2 dalis

- 102** Šioje dalyje tėra išvardijama, kurią teisę gali rinktis suaugusysis. Komisija patvirtino pirminiame projekte išdėstyta pozicija, kad turi būti pateiktas baigtinis sąrašas, nesudarant teismui galimybės atlikti vertinimą⁶⁵. Galima pasirinkti viena

⁶³ Kuris šioje Konvencijoje atitinka įgaliojimų „egzistavimą“, ir skirtingi terminai vartojami todėl, kad 1996 m. Konvencijoje reglamentuojamos *ex lege* tėvų pareigos, o pirminiame projekte minimi įgaliojimai, kurie gali egzistuoti tik pačiam suaugusiajam išreiškus savo valią.

⁶⁴ Nyderlandų pasiūlymas numatyti neribotą pasirinkimo laisvę buvo atmestas 13 balsavus už, 5 – prieš, 3 susilaikius (darbinis dok. Nr. 35 ir protokolas Nr. 6, 22 punktą [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 261]).

⁶⁵ Specialioji komisija nedidele balsų dauguma atmetė laisvo pasirinkimo formulę, kaip antai galimybę pasirinkti valstybės, su kuria suaugusysis turi glaudų ryšį, teisę, o diplomatinė komisija tokio pobūdžio

iš šių teisės sistemų: valstybės, kurios pilietybę turi suaugusysis, teisę⁶⁶, valstybės, kurioje yra ankstesnė suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, teisę⁶⁷ ir valstybės, kurioje yra suaugusiojo turtas, teisę, bet tik tokio turto atžvilgiu⁶⁸. Komisija atmetė pasiūlymus, kuriais taikytinos teisės sąrašą buvo siekiama papildyti valstybės, kurios teritorijoje suaugusysis ketina turėti nuolatinę gyvenamąją vietą, teisę⁶⁹ ir valstybės, kurioje yra suaugusiojo giminaičio, pasirengusio užtikrinti jo apsaugą, nuolatinė gyvenamoji vieta⁷⁰.

- 103** Tekstą reikėtų aiškinti taip, kad juo suaugusiajam netiesiogiai leidžiama rinktis iš kelių teisės sistemų, kurios reglamentuos įgaliojimų suteikimą neveiksnumo atveju, padalijant jo elementus taip, kad kiekvienam būtų taikoma skirtinga teisė. Specialioji komisija aiškiai pritarė šiai „*dépeçage*“ galimybei, kuri atrodė ypač tinkama tuo atveju, kai suaugusiojo turimas turtas yra skirtingose valstybėse. Tačiau specialioji komisija manė, kad nėra būtina parengti aiškios nuostatos šiuo klausimu. Diplomatinė komisija šio klausimo iš naujo neaptarė, todėl laikytina, kad jam buvo pritarta.

Nors suaugusiojo galimybė įgaliojimų suteikimui kaip visumai taikyti kelių valstybių teisę – arba alternatyviai (pirmenybę teikiant galiojimui), arba kumuliatyviai (galiojimas ir tai, ar tenkinami visų nurodytų teisės sistemų reikalavimai) – aptarta nebuvo, neatrodo, kad ji būtų draudžiama.

- 104** Suaugusiajam suteikta teisė pasirinkti įgaliojimui neveiksnumo atveju taikytiną teisę kelia problemų, nes daugelyje teisės sistemų tokios rūšies įgaliojimas yra nepripažįstamas arba uždraustas. Komisija atmetė Šiaurės šalių delegacijų pasiūlymą, kad 2 dalis, kitaip tariant, teisė pasirinkti taikytiną teisę, būtų taikoma tik tais atvejais, kai įgaliojimas neveiksnumo atveju pripažįstamas valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, teisėje⁷¹. Šios delegacijos pageidavo, kad valstybės, kuriose šis institutas nepripažįstamas, nebūtų įpareigosios jį įtraukti į savo teisę pro galines duris. Tačiau diskusija parodė, kad toks ribojimas per daug varžytų valios autonomiją ir tai, kaip suaugusysis norėtų pasirengti savo neveiksnumui. Visų pirma atrodė, kad valstybė, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, neturėjo jokio teisėto intereso neleisti, kad užsienyje, pavyzdžiui, valstybėje, kurioje yra turtas, būtų vykdomi atstovavimo įgaliojimai, susiję su įgaliojimu neveiksnumo atveju.
- 105** Be to, komisija, nepriimdama jokio sprendimo, aptarė atvejį, kai įgaliojimas neveiksnumo atveju yra nepripažįstamas (arba draudžiamas) pagal suaugusiojo pasirinktą teisę (o ne jo nuolatinės gyvenamosios vietos teisę).

Specialioji komisija atmetė pasiūlymą, įkvėptą 1985 m. liepos 1 d. Hagos konvencijos dėl patikai taikytinos teisės ir jos pripažinimo⁷² 5 straipsnio, kuriuo

pasiūlymų negavo.

⁶⁶ Todėl, kai asmuo turi kelias pilietybes, vienos iš valstybių nacionalinė teisė.

⁶⁷ Ir ne tik paskutiniosios nuolatinės gyvenamosios vietos, nors 8 straipsnio 2 dalies b punkte jurisdikcijos perdavimo atvejais nustatyta kitaip (69 punktas). Komisija atmetė tokį Šiaurės šalių delegacijų pasiūlymą 11 narių balsavus už, 7 – prieš, 5 susilaikius (darbinis dok. Nr. 28 ir protokolai Nr. 6, 22 punktas [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 261]).

⁶⁸ Žr. darbinį dokumentą Nr. 28, kuris buvo priimtas šiuo klausimu 20 balsavus už, 1 – prieš, 2 susilaikius, žr. protokolą Nr. 6, 36 punktas [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 262].

⁶⁹ Darbinis dokumentas Nr. 41, kurį jo autorius atsiėmė.

⁷⁰ Darbinis dokumentas Nr. 44, kurį jo autorius atsiėmė.

⁷¹ Darbinis dokumentas Nr. 28, atmetas 13 balsavus už, 5 – prieš, 4 susilaikius, žr. protokolą Nr. 6, 54 punktas [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 263].

⁷² 1985 m. liepos 1 d. Konvencijos dėl patikai ir jos pripažinimo taikytinos teisės 5 straipsnis: „Konvencija netaikoma, jeigu II skyriuje nurodytoje teisėje nėra numatytas patikos institutas arba atitinkamos kategorijos patika“. Patikos konvencijoje šią nuostatą paaikškina patikos galiojimo pirmenybės principas, kuris aiškiai nustatytas 6 straipsnio 2 dalyje. 1 dalyje numatyta, kad patikėtojas

2 dalis (kitaip tariant, teisė pasirinkti) pripažįstama netaikytina tada, kai tokios įgaliojimo kategorijos numatytoje teisėje nėra. Priėmus šį pasiūlymą, šiuo atveju reikėtų grįžti prie valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, teisės, kaip numatyta 1 dalyje. Daugiau pasiūlymų diplomatinei komisijai pateikta nebuvo. Išvada, pateikta pranešime dėl pirminio projekto (99 punktas) tebegalioja, t. y. suaugusiojo suteikti įgaliojimai laikomi negaliojančiais ir apsaugos priemonę turi skirti kompetentinga institucija.

3 dalis

- 106** Šioje dalyje numatyta, kad įgaliojimų, suteiktų įgaliojimu neveiksnumo atveju, vykdymo būdą nustato valstybės, kurioje jie vykdomi, teisė. Ją reikėtų lyginti su 14 straipsniu, pagal kurią vienos Susitariančiosios Valstybės kompetentingos institucijos taikomų apsaugos priemonių įgyvendinimo sąlygas reglamentuoja valstybės, kurioje jos įgyvendinamos, teisė (žr. 94 punktą). Todėl vietos, kurioje vykdomi įgaliojimai, teisės taikymo sritis įgaliojimų, kuriuos suteikė pats suaugusysis, atveju, yra siauresnė nei įgaliojimų, kurie vykdomi pagal apsaugos priemonę, atveju. Kai kurios delegacijos baiminosi, kad daugiau ar mažiau skrupulų turintys užsienio įgaliotiniai gali pasinaudoti savo įgaliojimais pagal vietos teisę leisdami atlikti suaugusiojo kraujo perpylimą ar organų transplantaciją. Atmetusi šias abejones, kurias vėliau išsklaidys reikalavimas nepažeisti vietos, kurioje vykdomi įsipareigojimai, viešosios tvarkos, komisija surengė oficialų balsavimą ir nusprendė⁷³, kad vietos, kurioje vykdomi suaugusiojo suteikti įgaliojimai, teisė bus taikoma tik „vykdymo būdui“ ir tuo pačiu balsavimu nusprendė jos netaikyti šių įgaliojimų „vykdymui“. Kita vertus, ji nusprendė, kad teisė turi būti „taikoma“, o ne į ją tik atsižvelgiama, kaip buvo nustatyta pirminiame projekte.
- 107** Kaip minėta 99 punkte (15 straipsnio 1 dalis), įgaliojimų vykdymo būdo idėja yra siauresnė nei įgaliojimų „apimties“. Ją turėtų sudaryti tik punktų išvardijimas (vok. *Art und Weise*). Nors diskutuojant jie nebuvo aiškiai įvardyti, galima pateikti tokių pavyzdžių – įgaliojimų egzistavimo ir apimties patikrinimas taikant vietos procedūrą, akto, kuriuo jie suteikti, deponavimas arba leidimo išdavimo procedūra, kai leidimas reikalingas pagal įgaliojimą neveiksnumo atveju.

16 straipsnis (įgaliojimų panaikinimas arba pakeitimas)

- 108** Šiame straipsnyje, kuris iš dalies atitinka Konvencijos dėl vaikų apsaugos 18 straipsnį, numatyta institucijų, turinčių jurisdikciją pagal Konvenciją, galimybė panaikinti arba pakeisti⁷⁴ suaugusiojo suteiktus įgaliojimus remiantis 15 straipsniu.

Pasirinkta formuluoote, kuri yra sudėtingesnė nei numatyta pirminiame projekte, siekiama suderinti suaugusiojo pageidavimų, išreikštų tada, kai jis dar galėjo

gali pasirinkti patikai taikytiną teisę, o 2 dalyje teigiama, kad: „Jeigu teisėje, pasirinktoje remiantis ankstesne dalimi, nenumatytas patikos institutas arba atitinkamos kategorijos patika, pasirinkta teisė nėra tinkama ir vietoje jos taikoma 7 straipsnyje nurodyta teisė“. Taigi 6 straipsniu dvigubai padidinama patikos galiojimo tikimybė (pasirinkta teisė arba, jeigu jos nėra, objektyviai taikytina teisė), o 5 straipsniu numatoma trečia galimybė – taikyti Konvencijoje nenumatytą teisę, kuri nurodyta institucijos, į kurią buvo kreiptasi, teisėje. Jeigu šios nuostatos būtų perkeltos į Konvenciją dėl suaugusiųjų apsaugos, būtų reikėję išsamesnių diskusijų, ar pirmenybę reikėtų teikti įgaliojimui neveiksnumo atveju.

⁷³ Vienuolikai balsavus už, 7 – prieš, 4 susilaikius, žr. protokolą Nr. 6, 82 punktas [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 265].

⁷⁴ Pavyzdžiui, tokį pakeitimą gali sudaryti nustatyta įgalioto asmens priežiūra.

ginti savo interesus, paisymą ir poreikį ginti suaugusįjį, kai jo būklė pablogėja ir reikia vykdyti šiuos įgaliojimus.

Siekdamos atsižvelgti į suaugusiojo pageidavimus, kai kurios delegacijos ragino išbraukti šį straipsnį ir suaugusiųjų suteiktų įgaliojimų pakeitimui arba panaikinimui taikyti įgaliojimo teisę, nustatytą 15 straipsnyje. Kita vertus, siekdamos užtikrinti neatidėliotiną suaugusiojo apsaugą, kitos delegacijos siekė institucijoms, turinčioms jurisdikciją pagal Konvenciją, pavesti šių įgaliojimų panaikinimo arba pakeitimo funkciją remiantis 15 straipsnyje nustatyta teise, kuri paprastai taikoma apsaugos priemonėms.

16 straipsnyje pateiktas šių dviejų požiūrio suderinimo rezultatas⁷⁵. Pirma, jame nustatyta, kada bus keičiami arba panaikinami įgaliojimai, suteikti suaugusiojo įgaliojimu – tik „tada, kai jie nėra vykdomi tokiu būdu, kurio pakanka suaugusiojo asmens arba jo turto apsaugai užtikrinti“. Taip išvengiama pavojaus, kad suaugusiojo nuolatinės gyvenamosios vietos institucijos pagal jų teisę suteikiamą apsaugą galėtų pakeisti suaugusiojo pageidaujama apsauga. Jos visų pirma turės nustatyti, kad įgaliojimas asmuo šiuos įgaliojimus vykdo prastai arba netinkamai. Antra, kad šiuos įgaliojimus būtų galima panaikinti arba pakeisti, kompetentingų institucijų prašoma, kiek tai įmanoma, atsižvelgti į 15 straipsnyje nustatytą teisę, kitaip tariant, įgaliojimą neveiksnumo atveju reglamentuojančią teisę, kurią galėjo pasirinkti suaugusysis. Ši nuostata buvo ypač reikalinga tais atvejais, kai kompetentingos institucijos teisėje nepripažįstamas įgaliojimas neveiksnumo atveju.

17 straipsnis (trečiųjų šalių apsauga)

109 17 straipsnis yra tiesiogiai įkvėptas Konvencijos dėl vaikų apsaugos 19 straipsnio ir juo siekiama apsaugoti trečiąjį asmenį, kuris sąžiningai veikdamas turėjo reikalų su „kitu asmeniu, kuris pagal valstybės, kurioje buvo sudarytas sandoris, teisę turėtų teisę veikti kaip teisėtas suaugusiojo atstovas“. Sandoris lieka galioti, o trečioji šalis yra apsaugota nuo bet kokios atsakomybės, atsirandančios dėl šios klaidos, „nebent trečioji šalis žinojo ar turėjo žinoti, kad tokį vaidmenį reglamentuoja [pagal šio straipsnio nuostatas nustatyta teisė]“. Todėl reikalaujama, kad trečioji šalis veiktų sąžiningai ir laikytųsi rūpestingumo pareigos⁷⁶.

Be to, tekstas taikomas ir tada, kai atstovo vaidmuo buvo suteiktas pagal apsaugos priemonę, ir paties suaugusiojo savanorišku aktu.

Sandorius, kurių galiojimo negalima ginčyti remiantis suaugusiojo tariamo atstovo teisės veikti trūkumu ir kurių atžvilgiu gali neatsirasti trečiosios šalies atsakomybė, reikia suprasti labai plačiai. Tai gali būti ir veiksmai, susiję su turtu, kaip antai bankininkui perduodant lėšas suaugusiojo tariamam atstovui, medicininiai veiksmai, kaip antai chirurginė operacija ar gydymas, atliekamas šokio tariamo atstovo prašymu⁷⁷.

⁷⁵ Juos iliustruoja balsavimas dėl pasiūlymų Nr. 50 ir 55, kuriuose atspindėti du skirtingi požiūriai. Žr. protokolą Nr. 7, 103 punktas [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 272]. Per antrąjį svarstymą pateiktas pasiūlymais buvo bandoma pareikšti abejones dėl šio suderinimo siūlant žodį „atsižvelgti“ keisti dalyviu „įgyvendinama“ (darbinis dok. Nr. 93) arba išbraukiant antrą 16 straipsnio sakinį (darbinis dok. Nr. 94). Visi buvo atmesti (žr. protokolą Nr. 16, 21 punktas [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 330]).

⁷⁶ Žr. Konvencijos dėl vaikų apsaugos aiškinamajame pranešime pateiktus paaiškinimus, 111–114 punktai.

⁷⁷ Specialioji komisija pritarė šiai nuomonei. Diplomatinei komisijai 17 straipsnio neaptarė iš naujo, išskyrus vieną neesminį klausimą dėl jo rengimo (protokolas Nr. 7, 17–23 punktai [žr. „SDPK darbas

- 110** Tekstas taikomas tik tuo atveju, kai trečioji šalis turėjo reikalą su tariamu atstovu. Jis netaikomas, jeigu trečioji šalis turėjo reikalą su pačiu suaugusiuoju neatsižvelgdama į tai, ar iš suaugusiojo nebuvo atimta teisė tvarkyti savo reikalus. Šią spragą galima paaiškinti tuo, kad šiai situacijai taikomas *1980 m. birželio 19 d. Romos konvencijos dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės*, kurios šalimis yra Europos Sąjungos valstybės narės, 11 straipsnis ir buvo patartina vengti galimos konvencijų kolizijos⁷⁸. Todėl šią situaciją valstybėse, kurios yra konvencijos šalys, reglamentuos Romos konvencijos 11 straipsnis, o kitose valstybėse – jų nacionalinė teisė.

18 straipsnis (visuotinis kolizinių normų pobūdis)

- 111** Šis straipsnis yra įprasta Hagos konvencijų dėl kolizinių normų dalis. Tačiau jis nėra taikomas, kai Konvencijoje, pavyzdžiui, 14 straipsnyje, aiškiai įvardyta Susitariančiosios Valstybės teisė.

19 straipsnis (renvoi netaikymas)

- 112** Šiame straipsnyje, kuris taip pat yra įprastas Hagos konvencijose dėl kolizinių normų, nustatytas *renvoi* netaikymo principas.

Kitaip nei Konvencijos dėl vaikų apsaugos 21 straipsnyje, jame nenumatytas teisės sistemų pasirinkimo kolizijos reglamentavimas. Ši norma buvo pateisinama tais atvejais, kai šioje Konvencijoje numatytos tėvų pareigos kilo iš pačios teisės. Todėl buvo pagrįstai vengiama situacijos, kai dėl taikomos Konvencijos kolizinės normos ir *renvoi* netaikymo galėtų kilti pavojus darniam tėvų pareigų reguliavimui, kurį užtikrina ne Susitariančiųjų Valstybių kolizinių normų, kurios labiausiai tinkamos konkrečioje situacijoje, taikymas. Toks atsargumas suaugusiųjų apsaugos atveju nebuvo reikalingas, nes Konvencijoje nėra nustatyta jokių kolizinių normų, susijusių su suaugusiojo atstovavimu *ex lege* (plg. 90 punktą).

20 straipsnis (imperatyvios teisės normos)

- 113** Išimtis dėl valstybės, kurioje turi būti saugomas suaugusysis⁷⁹, imperatyvių teisės normų buvo numatyta turint omenyje medicinos sritį. Visų pirma, tai buvo suaugusiajam suteiktos galimybės pasirinkti atstovavimo įgaliojimams taikomą teisę atsvara. Nyderlandų delegacija pateikė Olandijos teisės pavyzdį, kurį laiko imperatyviomis teisės normomis, numatančiomis konkrečias suaugusiojo atstovavimo mediciniais klausimais formas ir kuriomis nukrypstama nuo bendrųjų globos ir rūpybos teisės normų. Todėl pacientą guldant į psichiatrijos ligoninę arba pagyvenusių žmonių kliniką jam atstovauja sutuoktinis, net jeigu toks pacientas turi globėją ar rūpintoją. Toje pačioje teisėje numatyta, kad bet kokiam laisvės atėmimui būtina gauti leidimą. Numatydama išimtį dėl

(1999)", p. 267]).

⁷⁸ Romos konvencijos 11 straipsnis: „*Sutartyje, sudarytoje toje pačioje valstybėje esančių asmenų, fizinis asmuo, kuris pagal tos valstybės teisę būtų veiksnus, gali remtis savo neveiknumu pagal kitos valstybės teisę, tik jei sudarant sutartį kita sutarties šalis žinojo apie tokį neveiknumą arba jei apie jį nežinojo dėl neatsargumo*“.

⁷⁹ Nors prancūziška formuluotė „*lois de police*“ nėra vartojama, tekste pasirinktas perfravimas („nuostatų <...>, jeigu šios nuostatos turi būti taikomos imperatyviai neatsižvelgiant į tai, kokia teisė turėtų būti taikoma“) labai tiksliai atitinka jos apibrėžtį. Kai kurios delegacijos atkreipė dėmesį, kad šią formuluotę sunku išversti.

imperatyvių teisės normų, komisija siekė sudaryti galimybę valstybėms, nustačiusioms tokias normas, jas taikyti savo teritorijoje, net jeigu suaugusiajam apsauga nustatyta pagal kitokią teisę. Nors sesijos pabaigoje komisija, laikydama minėto bendro sprendimo (42 punktą), nuorodą į medicinos sritį išbraukė, 20 straipsnis bus dažnai taikomas medicininiais klausimais ir turėtų padėti sureguliuoti didžiąją dalį šios srities problemų, su kuriomis susiduriama vykstant deryboms.

Viena delegacija pageidavo, kad kiekviena Susitariančioji Valstybė parengtų teisės normų, kurias laiko imperatyviomis, sąrašą, kad kitos Susitariančiosios Valstybės esant galimybei galėtų jų laikytis, kai imasi apsaugos priemonių, kurios priskiriamos jų jurisdikcijai ir turi būti įgyvendinamos kitoje valstybėje. Šis pasiūlymas buvo atmestas dėl jo įgyvendinimo problemų.

21 straipsnis (viešoji tvarka)

114 Šiame straipsnyje atkartota įprasta Hagos konvencijų nuostata dėl viešosios tvarkos išimties. Pirminio projekto reikalavimas atsižvelgti į suaugusiojo interesus buvo išbrauktas. Buvo pažymėta, kad reikalavimas atsižvelgti į vaiko interesus numatytas Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje, tačiau panašaus tarptautinės viešosios teisės dokumento suaugusiųjų atžvilgiu nėra⁸⁰.

IV SKYRIUS. PRIPAŽINIMAS IR VYKDYMAS

115 Šis skyrius labai panašus į atitinkamą Konvencijos dėl vaikų apsaugos skyrių⁸¹. Jame lygiai taip pat išskiriamas priemonių pripažinimas (22–24 straipsniai), jų paskelbimas vykdytinomis bei registravimas vykdymui (25–26 straipsniai) ir galiausiai vykdymas (27 straipsnis).

22 straipsnis (priemonių pripažinimas ir atsisakymo pripažinti pagrindai)

1 dalis

116 Šioje dalyje nustatytas priemonių, kurių imtasi kitoje Susitariančiojoje Valstybėje, pripažinimo pagal kiekvienos Susitariančiosios Valstybės įstatymus principas⁸². Pripažinimo objektas – priemonė, egzistuojanti Susitariančiojoje Valstybėje, kurioje jos buvo imtasi, įskaitant atvejus, susijusius su veiksnio, kuris buvo atimtas iš suaugusiojo, atkūrimu. Taip pat turi būti pripažįstami atstovavimo įgaliojimai, kuriuos suteikia priemonė arba valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, priežiūros institucija.

Pripažinimas pagal įstatymus reiškia, kad tokiam pripažinimui nereikės pradėti jokio proceso tol, kol asmuo, kuris suinteresuotas tokia priemone, nesiims veiksmų dėl jos vykdymo. Vieną iš nepripažinimo pagrindų, išvardytą 2 dalyje,

⁸⁰ Žr. diskusiją šiuo klausimu ir pastabą protokole Nr. 7, 74–89 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 270 ir 271].

⁸¹ Todėl šiame pranešime pakartojamos tam tikros pranešimo dėl 1996 m. Konvencijos, dalys. Tas pats pasakytina apie kitą skyrių.

⁸² Priemonių, kurių ėmėsi ne Susitariančiosios Valstybės institucijos pripažinimą Susitariančiojoje Valstybėje reglamentuoja kiekvienos Susitariančiosios Valstybės nacionalinė teisė.

turi nurodyti, pavyzdžiui, vykstant bylos nagrinėjimui, šalis, kurios atžvilgiu turi būti taikoma priemonė. Tačiau Konvencijoje numatyta prevencinė procedūra, kuri gali būti taikoma tik priemonės pripažinimo arba nepripažinimo atžvilgiu (žr. 23 straipsnio paaiškinimą).

- 117** Kad priemonę būtų galima pripažinti, ji, be abejo, turi būti įrodyta. Paprastai įrodoma pateikus rašytinį kilmės institucijos parengtą dokumentą, kuriame nurodytas šios institucijos priimtas sprendimas. Tačiau gali būti, kad skubos atvejais priemonės imamasi telefonu, o byloje tiesiog daromas įrašas ranka. Siekiant išvengti biurokratinių kliūčių, Konvencijoje nenumatyta, kad pripažinimui būtina pateikti dokumentą, kuriame yra kilmės institucijos data ir parašas. Todėl priemonei pripažinti reikalingas įrodymas gali būti, pavyzdžiui, pranešimas telefaksu arba elektroniniu paštu.

2 dalis

- 118** 2 dalyje išvardyti galimi atsisakymo pripažinti pagrindai. Tai yra vieninteliai pagrindai, kuriais gali remtis valstybė, į kurią kreipiamasi, atsisakydama pripažinti priemonę. Institucija, į kuria kreipiamasi, neturi teisės peržiūrėti kilmės institucijos taikytos teisės. Be to, reikėtų pažymėti, kad 2 dalyje numatyta teisė, bet ne pareiga atsisakyti pripažinti priemonę.

a punktas

- 119** Priemonė gali būti nepripažįstama, jeigu ją taikė institucija, kurios jurisdikcija nebuvo pagrįsta arba neatitiko kurio nors iš II skyriuje nurodytų pagrindų. Reikalavimą, kad kilmės institucijos jurisdikcija atitiktų Konvencijos II skyrių, paaiškina palyginimas su Konvencijos 2 straipsnio 2 dalimi. Konvencija taikoma priemonėms, kurių imtasi, kol suaugusysis dar buvo nepilnametis, ir tikriausiai pagal jurisdikcijos, kuri nenumatyta Konvencijoje, normas. Jeigu šios jurisdikcijos normos neatitinka Konvencijos normų, tokios priemonės gali būti nepripažįstamos. Jeigu priemonės, susijusios su asmeniu, kuris tuo metu buvo nepilnametis, buvo imtasi pagal 1996 m. Konvenciją, ji gali būti nepripažįstama, jeigu jurisdikcijos norma, pagal kurią jos imtasi, yra numatyta 1996 m. Konvencijoje (kaip antai 10 straipsnyje nustatyta skyrybų jurisdikcija), bet jos nėra Konvencijoje dėl suaugusiųjų apsaugos (*p/g.* 15 punkto 16 išnaša).

Iš *a* punkto galima daryti prielaidą, kad prašomoji institucija, sprenddama dėl priemonės pripažinimo, gali patikrinti kilmės institucijos jurisdikciją. Tačiau, atlikdama vertinimą, ji privalo atsižvelgti į nustatytus faktus, kurių pagrindu kilmės institucija naudojo jurisdikciją (žr. 24 straipsnio paaiškinimą).

b punktas

- 120** Priemonė gali būti nepripažįstama, jeigu, išskyrus skubos atvejus, ją nuspręsta taikyti teismo ar administracinio bylos nagrinėjimo metu, nesuteikus suaugusiajam galimybės būti išklaustam ir pažeidžiant pagrindinius prašymą pateikusios valstybės bylos nagrinėjimo principus. Šis atsisakymo pagrindas nereiškia, kad suaugusysis turi būti išklausomas kiekvienu atveju. Gali būti, kad toks posėdis neatitinka jo interesų, tačiau suaugusieji turi būti išklausomi tik išimtiniais atvejais. Tokiu atveju nėra svarbu, ar priemonę nusprendžiama taikyti teismo ar administracinio bylos nagrinėjimo metu. Tai laikytina specialia procesinės viešosios tvarkos nuostata. Ji netaikoma skubos atvejais, kai procedūrinius tinkamo teisinio proceso reikalavimus reikia aiškinti lanksčiau.

c punktas

- 121** Tekste nustatyta, kad atsisakymo pripažinti pagrindu gali būti aiškus nesuderinamumas su prašomosios valstybės viešąja tvarka. Siekiant šio straipsnio ir 20 straipsnio simetrijos, tekste taip pat numatytas nesuderinamumas su imperatyviomis prašomosios valstybės teisės normomis⁸³.

d punktas

- 122** Šiame punkte, kurio tekstas panašus į Briuselio ir Lugano konvencijų 27 straipsnio 5 dalies tekstą⁸⁴, numatyta galima priemonė, kurią prašoma pripažinti ir kurios buvo imtasi kitoje Susitariančiojoje Valstybėje, ir kitos priemonės, kurios vėliau buvo imtasi ne Susitariančiojoje Valstybėje, kuri būtų turėjusi jurisdikciją pagal Konvencijos 5–9 straipsnius, ir kuri atitinka pripažinimo reikalavimus prašomojoje valstybėje, kolizija. Tokiu atveju, jeigu šios dvi priemonės yra nesuderinamos, pirmenybė bus teikiama antrajai naujesnei priemonei, kurios ėmėsi institucija, esanti arčiau suaugusiojo ir galinti geriau įvertinti suaugusiojo interesus.

Kadangi pirmenybė teikiama vėliau ne Susitariančiojoje Valstybėje priimtai priemonei, galima daryti prielaidą, kad pastaroji valstybė turėjo jurisdikciją pagal Konvencijos 5–9 straipsnius. Todėl šioje Konvencijoje numatytas platesnis pagrindas nei Konvencijoje dėl vaikų apsaugos, kurioje jis taikomas tik priemonėms, kurių institucija imasi ne Susitariančiojoje Valstybėje, kurioje yra vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta.

e punktas

- 123** Paskutinis atsisakymo pripažinti pagrindas yra susijęs su 33 straipsniu (žr. toliau), kuriame numatyta privaloma konsultavimosi procedūra prieš priimant suaugusiojo apgyvendinimo kitos Susitariančiosios Valstybės įstaigoje priemonę. 22 straipsnio 2 dalies *e* punktu užtikrinama, kad valstybė, kurioje turėtų būti vykdoma apgyvendinimo įstaigoje priemonė, nesusedurtų su *fait accompli*, ir jai suteikiama teisė nepripažinti priemonės, jeigu nebuvo laikomasi konsultavimosi procedūros.

23 straipsnis (prevenciniai veiksmai dėl pripažinimo arba nepripažinimo)

- 124** Kadangi pripažinimas vyksta pagal įstatymus, sprendimas dėl galimo ginčo, ar yra pagrindas priemonės nepripažinti, gali būti priimtas tik tada, kai priemonė pradedama įgyvendinti valstybėje. Sprendimas gali būti pavėluotas ir bet kuris suinteresuotas asmuo gali turėti teisėtą interesą nelaukdamas išsklaidyti bet kokias abejones dėl tokio nepripažinimo pagrindo egzistavimo.

⁸³ Buvo delegatų, pastebėjusių, kad toks papildymas neturi prasmės ir kad pripažinimo etape viešosios tvarkos išimties pakanka, kad būtų pasiektas norimas rezultatas, ypač atsisakant pripažinti medicininę priemonę, kuri neatitinka imperatyvių prašomosios valstybės teisės normų (žr. diskusiją protokole Nr. 7, 126–142 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 273 ir 274]).

⁸⁴ Jie skiriasi tuo, kad minėtose konvencijose pirmenybė teikiama sprendimui, kuris priimtas *anksčiau* ne Susitariančiojoje Valstybėje, ir atitinka jos pripažinimui prašomojoje valstybėje būtinus reikalavimus, nes pirmojo sprendimo *res judicata* statusas neleidžia pripažinti vėlesnio sprendimo, kuris yra nesuderinamas. Tačiau šioje Konvencijoje pirmenybė teikiama priemonei, kuri priimta *vėliau* ne Susitariančiojoje Valstybėje, nes pagal 10 straipsnio 2 dalį, 11 straipsnio 2 dalį ir 12 straipsnį taikomas priemonės visada gali iš dalies arba visiškai pakeisti institucija, turinti jurisdikciją pagal Konvenciją.

Tekste nustatyta, kad prevenciniai veiksmai gali būti taikomi tik *priemonių* pripažinimo arba nepripažinimo atžvilgiu. Galimybė tokių veiksmų imtis siekiant sprendimo dėl, pavyzdžiui, įgaliojimo neveiksnumo atveju galiojimo ar negaliojimo nenumatyta.

Konvencijoje numatyta, kad tokių prevencinių veiksmų tvarką nustato prašomosios valstybės teisė. Ši tvarka nebūtinai modeliuojama pagal procedūrą, kuri taikoma prašant priimti sprendimą dėl vykdytinumo, ir Konvencijoje, kitaip nei vykdytinumo skelbimo atžvilgiu, nenumatyta, kad procedūra turi būti „paprasčia ir greita“ (25 straipsnio 2 dalis). Iš tiesų tarptautinėje konvencijoje numatyta vykdytinumo skelbimo procedūra, kuria siekiama užtikrinti laisvą sprendimų judėjimą, turi būti greita ir dažnai yra neskundžiama jos pirmajame etape⁸⁵. Kita vertus, iškart po prevencinės procedūros dažnai kyla ginčai, ar priemonė atitinka tarptautines normas, ir, kai imamas veiksmų dėl priemonės nepripažinimo, paralyžiuojamas laisvas jos judėjimas. Logiška manyti, kad toks ginčas turėtų būti nagrinėjamas teismo posėdyje, todėl sprendimui priimti reikėtų gerokai daugiau laiko nei taikant pagreintą vykdytinumo skelbimo procedūrą.

24 straipsnis (nustatyti faktai dėl jurisdikcijos)

125 Kaip nurodyta paaiškinant 22 straipsnio 2 dalies *a* punktą (žr. 119 punktą), prašomosios valstybės institucija privalo atsižvelgti į kilmės institucijos nustatytus faktus, kuriais paremta jos jurisdikcija. Jeigu, pavyzdžiui, kilmės institucija sprendimą priėmė veikdama kaip valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucija, prašomosios valstybės institucija negalės peržiūrėti faktų, kurių pagrindu kilmės institucija nustatė, kur yra nuolatinė gyvenamoji vieta. Kai jurisdikcija nustatyta kilmės institucijai atlikus preliminarų suaugusiojo interesų įvertinimą⁸⁶, prašomosios valstybės institucija irgi privalo atsižvelgti į tokį įvertinimą. Ši norma nustatyta kitose konvencijose⁸⁷.

25 straipsnis (priemonių paskelbimas vykdytinomis)

126 Šiame straipsnyje numatytas atvejis, kai vienoje Susitariančiojoje Valstybėje taikomos ir joje vykdytinoms priemonės turi būti vykdomos kitoje Susitariančiojoje Valstybėje. Jeigu taip nėra, priemonė gali būti įgyvendinama tiesiog remiantis 22 straipsniu, kitaip tariant, ją pripažinus. Pavyzdžiui, Susitariančiojoje Valstybėje taikoma priemonė teisėtam atstovui suteikti įgaliojimai, nesant priemonės nepripažinimo pagrindų, leis šiam atstovui kitoje Susitariančiojoje Valstybėje suaugusiojo vardu sudaryti sandorius dėl suaugusiojo asmens ar turto apsaugos. Tačiau, jeigu priemonė turi būti vykdoma, pavyzdžiui, esant priverstiniam turto pardavimui, norint ją vykdyti antrojoje valstybėje turi būti paskelbta, kad priemonė gali būti vykdoma arba, vadovaujantis kai kuriose valstybėse taikytina tvarka, priemonė turi būti įregistruota.

25 straipsnio 1 dalyje ši būtinybė primenama pažymint, kad prašomojoje valstybėje bus pradėta „suinteresuotos šalies prašymu <...> vadovaujantis procedūra, nustatyta [prašančiosios] valstybės teisėje“. Sąvoka „*requête*“ neturėtų būti suprantama tikslia procedūrine prasme pagal Prancūzijos teisės terminiją, t. y. kaip pradinis *ex parte* proceso etapas, kai į teismą kreipiamasi

⁸⁵ Žr. prašymų teikimo tvarką, nustatytą Briuselio ir Lugano konvencijų 31 ir paskesniuose straipsniuose.
⁸⁶ Žr. 7 straipsnio 1 dalį, 8 straipsnio 1 dalį ir 13 straipsnio 2 dalį.

⁸⁷ Žr. 1973 m. spalio 2 d. Hagos konvencijos dėl sprendimų dėl išlaikymo pareigų pripažinimo ir vykdymo 9 straipsnį, Briuselio ir Lugano konvencijų 28 straipsnio 2 dalį.

tiesiogiai, nes šiame tekste minint prašomosios valstybės teisėje nustatytą procedūrą nebuvo siekiama, kitaip nei Briuselio konvencijoje, užimti poziciją dėl taikomos procedūros.

2 dalyje numatyta, kad prašomoji valstybė taikys „paprastą ir greitą procedūrą“, paliekant valstybei visišką laisvę pasirinkti, kaip to pasiekti, ir nenustatant jokio termino. Todėl tai yra *lex imperfecta*.

3 dalyje, kaip ir Briuselio konvencijos 34 straipsnio 2 dalyje, nustatyta, kad atsisakyti priemonės skelbti vykdytinomis ar registruoti galima tik dėl vienos iš priežasčių, nurodytų 22 straipsnio 2 dalyje.

26 straipsnis (draudimas peržiūrėti priemonę iš esmės)

127 Draudimas peržiūrėti priemonę iš esmės yra standartinė konvencijų dėl sprendimų pripažinimo ir vykdymo sąlyga. Ji susijusi su pripažinimu, taip pat vykdytinumo skelbimu arba registracija.

27 straipsnis (vykdymas)

128 Šiame straipsnyje, kuris irgi identiškas Konvencijos dėl vaikų apsaugos 28 straipsniui, nustatytas principas, kad priemonės, kurių imamasi vienoje Susitariančiojoje Valstybėje ir kurios paskelbtos vykdytinomis kitoje Susitariančiojoje Valstybėje, „vykdomos pastarojoje valstybėje, tarsi jų būtų imtasi tos valstybės institucijų“. Galima sakyti, kad tai yra priemonės natūralizacija Susitariančiojoje Valstybėje, kurioje ji turi būti vykdoma. Todėl prašomosios valstybės institucijos galės atidėti užsienyje nustatytos apgyvendinimo įstaigoje priemonės vykdymą tais atvejais, kai turėtų teisę atidėti savo valstybėje nustatytą priemonę, pavyzdžiui, jeigu suaugusysis nesutinka, kad jam būtų taikoma tokia priemonė.

Šį sprendimą patvirtina antras straipsnio sakinytis, kuriame nurodyta, kad vykdymas atliekamas „pagal prašomosios valstybės teisę ir tokiu mastu, kurį nustato ši teisė“.

Pavyzdžiui, jeigu valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucija vietos socialinėms įstaigoms pavedė vykdyti globėjo priežiūrą, o vėliau suaugusysis perkeliamas į kitą Susitariančiąją Valstybę, pirmojoje valstybėje priimto sprendimo vykdymas antrojoje valstybėje bus galimas tik tada, jeigu antrosios valstybės institucijos pagal savo teisę gali atlikti priežiūros užduotį, kuri buvo pavesta pirmosios valstybės socialinėms įstaigoms. Priešingu atveju antrosios valstybės institucijos, pasikonsultavusios, jeigu įmanoma, su pirmosios valstybės institucijomis, turėtų pritaikyti pirmojoje valstybėje nustatytą priemonę arba ją iš dalies pakeisti, kaip numatyta 5 straipsnio 2 dalyje.

Specialiajai komisijai buvo pareikšta nuogaštavimų dėl šios nuostatos taikymo suaugusiesiems. Buvo minima rizika, kad taikant valstybės nustatytus apribojimus gali būti pažeistos pilietinės laisvės. Be to, buvo buginėjama dėl šios nuostatos finansinių padarinių, jeigu dėl jos valstybė, kurioje yra suaugusysis, būtų priversta prisiimti atsakomybę už hospitalizacijos arba apgyvendinimo įstaigoje vykdančios kitos valstybės institucijos nustatytas priemones išlaidas. Šios baimės buvo išsklaidytos pažymėjus, kad 27 straipsnis taikomas tik vykdančios privatinės teisės priemonę.

V SKYRIUS. BENDRADARBIAVIMAS

129 Šis skyrius taip pat labai panašus į atitinkamą Konvencijos dėl vaikų apsaugos skyrių. Taigi Konvencijoje numatyta, kad kiekvienoje Susitariančiojoje Valstybėje turi būti paskirta centrinė įstaiga, kuri veiktų kaip centras, į kurią galėtų kreiptis kitų Susitariančiųjų Valstybių institucijos ir kuris galėtų atsakyti į jų prašymus (28–30 straipsniai). Be šio centrinės įstaigos vaidmens Konvencijoje gana bendrais bruožais numatyta galimybė skirtingų Susitariančiųjų Valstybių institucijoms, kurių prašoma imtis apsaugos priemonių, susirašinėti ir tiesiogiai siųsti prašymus pateikti informaciją (31–35 straipsniai), taip pat galimybė joms sudaryti susitarimus, skirtus tokiam bendradarbiavimui palengvinti (37 straipsnis). 36 straipsnyje numatyta, kad kiekviena centrinė įstaiga iš esmės pati padengia savo išlaidas.

28 straipsnis (centrinės įstaigos paskyrimas)

130 Šiame straipsnyje nustatyta Susitariančiųjų Valstybių pareiga paskirti centrinę įstaigą, kuriai pavedama atlikti Konvencijoje nustatytas pareigas, ir numatyta galimybė valstybėms, turinčioms neunifikuotas sistemas, paskirti kelias centrines įstaigas. Jame atkartotas Konvencijos dėl vaikų apsaugos 29 straipsnis, kuris parengtas pagal 1980 m. spalio 25 d. ir 1993 m. gegužės 29 d. konvencijų 6 straipsnio pavyzdį.

29 straipsnis (bendra pareiga bendradarbiauti)

131 Centrinėms įstaigoms pavesta bendradarbiauti ir teikti informaciją. Gavus prašymą pateikta informacija turės įtakos galiojantiems teisės aktams ir atitinkamoje valstybėje teikiamoms suaugusiojo apsaugos paslaugoms.

30 straipsnis (susirašinėjimas, lokalizavimas)

132 Šiame straipsnyje išvardytos tam tikros centrinės įstaigos užduotys. Pirmoji jų yra „sudaryti sąlygas kompetentingų institucijų susirašinėjimui bet kuriomis priemonėmis dėl atvejų, kuriems taikoma Konvencija“. Institucijos gali naudotis elektroninėmis priemonėmis. Ši informacija buvo nurodyta tekste, dėl kurio buvo balsuojama per pirmąjį svarstymą. Kinijos, kuri baiminosi, kad tokį paaiškinimą gali neteisingai suprasti besivystančios valstybės, prašymu per antrąjį svarstymą ji buvo išbraukta (bet nepripažinta netinkama)⁸⁸.

Komisija nesutiko, kad viena iš centrinės įstaigos užduočių būtų atsakymas į prašymus pateikti informaciją apie priemones, kurios gali būti taikomos suaugusiajam, gautus iš kitų Susitariančiųjų Valstybių institucijų. Be to, ji nenorėjo tekste numatyti galimybės Susitariančiųjų Valstybių institucijoms, gavus savo centrinės įstaigos sutikimą, tarpusavyje susirašinėti tiesiogiai⁸⁹. Buvo manoma, kad šie paaiškinimai nereikalingi, nes nė viena Konvencijos nuostata nedraudžia tiesioginio ne centrinių įstaigų susirašinėjimo ar galimybės vienai iš jų kreiptis į kitos valstybės centrinę įstaigą.

⁸⁸ Žr. darbinis dokumentas Nr. 66 ir 104, protokolą Nr. 13, 44–50 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 313 ir 314], ir protokolą Nr. 16, 23–44 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 330–332].

⁸⁹ Šiais klausimais žr. darbinį dokumentą Nr. 63 ir protokolą Nr. 8, 95–120 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 280–282].

Antra užduotis – „kitos Susitariančiosios Valstybės kompetentingos institucijos prašymu teikti pagalbą nustatant suaugusiojo buvimo vietą, kai atrodo, kad suaugusysis gali būti prašomosios valstybės teritorijoje ir jam gali reikėti apsaugos“ (30 straipsnio *b* punktas).

31 straipsnis (tarpininkavimas)

133 Specialiosios komisijos pirminiame projekte, kaip ir atitinkamame Konvencijos dėl vaikų apsaugos tekste, buvo numatyta, kad be kitų centrinės įstaigos užduočių ir tuo pačiu pagrindu kaip teikiant informaciją bei nustatant suaugusiojo buvimo vietą (žr. 30 straipsnio paaiškinimą), „tarpininkavimo, sutaikinimo ar panašiomis priemonėmis padeda[ma] susitarti dėl suaugusiojo asmens ar turto apsaugos tais atvejais, kuriems taikoma ši Konvencija“. Ši nuostata, kuri nedidele balsų dauguma⁹⁰ buvo išbraukta per pirmąjį svarstymą, buvo grąžinta per antrąjį svarstymą pateikus švelnesnę formuluotę, t. y. centrinės įstaigos neįpareigojant, o jai tiesiog rekomenduojant „skatinti“ šiuos alternatyvius ginčų pasinaudojant „kitų institucijų įsikišimu“.⁹¹

Paklausus, kuriuos asmenis būtų bandoma tokiu būdu sutaikinti, buvo atsakyta, kad taikinami galėtų būti globėjas ir kiti asmenys dėl suaugusiojo ir jo turto likimo arba suaugusysis ir už jį atsakingi asmenys siekiant įtikinti suaugusįjį pripažinti priemonę, kuri atrodo naudinga.

32 straipsnis (prašymai pateikti konkrečią informaciją ir padėti konkretaus suaugusiojo atžvilgiu)

1 dalis

134 Šiame tekste Susitariančiosios Valstybės institucijai, planuojančiai imtis apsaugos priemonės, suteikiamas leidimas kreiptis į bet kurią kitą kitos Susitariančiosios Valstybės instituciją, turinčią suaugusiojo apsaugai naudingos informacijos, su prašymu ją pateikti. Nors tekste nėra aiškiai įvardyta, akivaizdu, kad čia kalbama ne apie asociacijas ar nevyriausybinės organizacijas, o tik apie valdžios institucijas, kurios yra ir vienintelės institucijos, pagal Konvenciją galinčios imtis apsaugos priemonių.

Galimybė prašyti informacijos apie suaugusįjį turėtų būti ypač naudinga tuo atveju, kai suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta persikelia į kitą valstybę, taip pat tais atvejais, kai apsauga rūpinasi pilietybės valstybės institucijos, kurios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės institucijoms galės pateikti klausimus.

135 Buvo imtasi tam tikrų atsargumo priemonių, kad būtų išvengta nekontroliuojamo informacijos rinkimo pavojaus. Prašymą pateikti informaciją leidžiama teikti tik tuo atveju, „jeigu to reikalauja suaugusiojo padėtis“. Prašančioji institucija turi įvertinti šią sąlygą ir nurodydama prašymo pateikti informaciją pagrindus įrodyti, kad ji yra tenkinama. Laikantis tų pačių principų, 35 straipsnyje numatytas draudimas teikti tokį prašymą, jeigu tai keltų pavojų suaugusiojo asmeniui ar turtui arba sudarytų rimtą grėsmę suaugusiojo šeimos nario laisvei ar gyvybei. Be to, 35 straipsnyje numatytas simetriškas draudimas prašomajai institucijai neperduoti tokios informacijos, jeigu toks perdavimas keltų tokį pat pavojų

⁹⁰ Žr. protokolą Nr. 8, 75–90 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 279 ir 280].

⁹¹ Darbinis dokumentas Nr. 98 ir protokolą Nr. 16, 44–55 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 332].

suaugusiajam arba jo šeimos nariams.

Nors tekste nėra įvardyta, reikia suprasti, kad prašomoji institucija niekada neprivalo pateikti prašomos informacijos. Ji turėtų naudotis savo diskrecijos teise. Konvencijoje nenustatytas reikalavimas raštu nurodyti sprendimo neteikti informacijos motyvus. Be to, yra tikimybė, kad institucijos vidaus teisė gali jai neleisti tenkinti prašymo pateikti informaciją, ypač tada, kai toks prašymas pažeistų tokios teisės normas dėl konfidencialaus susirašinėjimo su kitais profesijos atstovais.

2 dalis

- 136** 1 dalyje bet kuriai Susitariančiosios Valstybės kompetentingai institucijai palikta galimybė kreiptis į bet kurią kitos Susitariančiosios Valstybės instituciją prašant pateikti reikalingą informaciją. Nors tokia veiksmų laisvė gali būti naudinga, ji gali ir apsunkinti norimo bendradarbiavimo veikimą, jeigu prašančioji institucija negali patogiai nustatyti prašančiosios institucijos tapatybės ir įvertinti, ar pastaroji yra įgaliota siųsti tokį prašymą. Todėl 2 dalyje numatyta galimybė Susitariančiajai Valstybei paskelbti, kad 1 dalyje numatyti prašymai gali būti teikiami tik per jos centrinę įstaigą.

3 dalis

- 137** Šioje dalyje numatyta Susitariančiųjų Valstybių kompetentingų institucijų savitarpio pagalba įgyvendinant apsaugos priemones. Tokios pagalbos poreikis iškyla dažnai, ypač tais atvejais, kai suaugusiųjų reikia išskeldinti arba apgyvendinti atitinkamoje įstaigoje, esančioje ne toje valstybėje, kurioje imtasi apgyvendinimo įstaigoje priemonės.

33 straipsnis (apgyvendinimas kitos valstybės įstaigoje)

- 138** Šiame straipsnyje, kuris jau minėtas aptariant 22 straipsnio 2 dalies e punktą (žr. 123 punktą), nustatyta vienintelė privalomo konsultavimosi procedūra pagal Konvenciją. Tokia pareiga atsiranda tada, kai institucija, kuri turi jurisdikciją pagal 5–8 straipsnius, svarsto galimybę suaugusiųjų apgyvendinti globos institucijoje ar kitoje apsaugos vietoje, kai toks apgyvendinimas vyks kitoje Susitariančiojoje Valstybėje. Toks konsultavimasis suteikia teisę peržiūrėti priimančiosios valstybės institucijos sprendimą ir leidžia institucijoms iš anksto nustatyti, kokiomis sąlygomis suaugusysis bus priimančiojoje valstybėje, visų pirma atsižvelgiant į toje valstybėje galiojančius imigracijos įstatymus, ar net išlaidų, susijusių su apgyvendinimo institucijoje priemonės įgyvendinimu, pasidalijimą⁹². Tekste nustatyta, kad bus konsultuojamasi su priimančiosios valstybės centrine įstaiga arba kita kompetentinga institucija, tokiai institucijai pateikiant ataskaitą dėl suaugusiojo padėties bei siūlomo apgyvendinimo įstaigoje arba globos teikimo motyvus.
- 139** 33 straipsnio 2 dalimi centrinei institucijai ar bet kuriai kitai prašomosios valstybės kompetentingai institucijai suteikiama teisė nepritari sprendimui dėl apgyvendinimo institucijoje. Tai didelis skirtumas palyginti su atitinkama Konvencijos dėl vaikų apsaugos nuostata, pagal kurią sprendimą dėl įkurdinimo turi iš anksto patvirtinti prašomoji valstybė⁹³.

⁹² Žr. 36 straipsnio paaiškinimą.

⁹³ Per pirmąjį svarstymą tekstas buvo priimtas tokia formuluote, kaip nustatyta Konvencijos dėl vaikų apsaugos 33 straipsnyje, bet tik labai nedidele dauguma (11 balsavusių už, 10 – prieš, 2 susilaikė),

Jeigu šios išankstinio konsultavimosi procedūros nesilaikoma, apgyvendinimo įstaigoje priemonę atsisakoma pripažinti (22 straipsnio 2 dalies e punktas, žr. pirmiau).

34 straipsnis (rimtas pavojus suaugusiajam)

140 Šis straipsnis skirtas atvejui, kai Susitariančiosios Valstybės, kurioje yra imtasi ar ketinama imtis suaugusiojo, kuriam gresia rimtas pavojus (pavyzdžiui, liga, kuriai reikalingas nuolatinis gydymas, narkotikai, įsitraukimas į sektą), apsaugos priemonių, kompetentingos institucijos yra informuojamos, kad suaugusiojo gyvenamoji vieta perkelta į kitą Susitariančiąją Valstybę arba suaugusysis yra kitoje Susitariančiojoje Valstybėje. Tada šios institucijos privalo informuoti pastarosios valstybės institucijas apie tokį pavojų ir priemones, kurių buvo imtasi arba ketinama imtis. Ši pareiga pranešti taikoma ir tada, kai suaugusysis yra ne Susitariančiojoje Valstybėje.

Kad ši nuostata būtų veiksminga, pirmosios valstybės institucijos turi būti informuotos apie suaugusiojo buvimą antrojoje valstybėje, todėl jos praktinis taikymas gali būti sudėtingas. Tačiau, kai suaugusysis yra kitoje Susitariančiojoje Valstybėje, pirmosios valstybės institucijoms niekas netrukdo pirma prašyti, kad 30 straipsnio b punkto pagrindu būtų nustatyta suaugusiojo buvimas vieta, o vėliau pagal šį 34 straipsnį teikti informaciją.

35 straipsnis (suaugusiajam pavojų kelianti informacija)

141 Atsižvelgiant į 32 straipsnį, buvo pažymėta, kad toks prašymas pateikti informaciją arba jos perdavimas gali kelti pavojų suaugusiojo asmeniui ar jo turtui arba sudaryti rimtą grėsmę suaugusiojo šeimos nario laisvei ar gyvybei. 35 straipsnyje atsižvelgiama į šias pastabas ir institucijai, manančiai, kad toks pavojus yra, nurodoma neprašyti pateikti informacijos arba neperduoti informacijos.

36 straipsnis (išlaidos)

142 Bendradarbiavimo mechanizmų veikimas kainuoja, todėl 36 straipsnyje nustatyta taisyklė, identiška Konvencijos dėl vaikų apsaugos taisyklei (38 straipsnyje), kurios šiek tiek kitokią formuluotę galima rasti jau 1980 m. spalio 25 d. Konvencijos dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų 26 straipsnyje, pagal kurią Susitariančiųjų Valstybių centrinės įstaigos ir kitos valstybės institucijos padengia savo išlaidas, patirtas taikant V skyriaus nuostatas. Formuluoant „valstybės institucijos“ reiškia ne teismus, o Susitariančiųjų Valstybių administracines institucijas. Todėl šis straipsnis netaikomas teismo išlaidoms, taip pat apskritai bylų nagrinėjimo išlaidoms, ypač užmokesčiui advokatams. Kita vertus, be fiksuotų institucijos veiklos išlaidų, jis taikomas korespondencijos ir ryšio išlaidoms, įvairios informacijos paieškos ir suaugusiojo buvimas vietos nustatymo išlaidoms, tarpininkavimo ar taikos susitarimų organizacinėms

kai kurios delegacijos pageidavo ją visiškai išbraukti, nes manė, kad patvirtinimo procedūra yra per daug varžanti, kai yra kilmės institucijos ir priimančiosios įstaigos valstybėje, į kurią kreipiamasi, susitarimas (žr. darbinį dok. Nr. 57 ir protokolą Nr. 9, 1–29 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 282–284]). Per antrąjį svarstymą diskusija buvo atnaujinta ir pasiūlytas kompromisas nuostatą pakeisti numatant neprieštaravimą dėl aiškiaus, teigiamo patvirtinimo (darbinis dok. Nr. 108, protokolą Nr. 16, 55–90 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 332–335]).

išlaidoms, taip pat priemonių, kurių imtasi kitoje valstybėje, įgyvendinimo išlaidoms.

Tačiau šioje dalyje pripažįstama, kad valstybės institucijos turi „galimybę reikalauti pagrįstų mokesčių už suteiktas paslaugas“, kurios, pavyzdžiui, gali būti suaugusiojo buvimo vietos, informacijos ar pažymėjimų rengimo paslaugos. Dėl pasirinktų formuluočių galima manyti, kad toks „reikalavimas“ gali reikšti prašymą kompensuoti jau patirtas išlaidas arba prašymą sumokėti net prieš suteikiant paslaugą; abu šie prašymai turėtų būti gana nuosaikūs. Be to, 2 dalyje Susitariančiosioms Valstybėms numatyta galimybė sudaryti tarpusavio susitarimus dėl šių išlaidų paskirstymo.

37 straipsnis (Susitariančiųjų Valstybių susitarimai)

- 143** Šiame straipsnyje, kuriame irgi atkartotos Konvencijos dėl vaikų apsaugos (39 straipsnis) bei 1993 m. gegužės 29 d. Hagos konvencijos dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje 39 straipsnio 2 dalies nuostatos, numatyta galimybė Susitariančiosioms Valstybėms sudaryti tarpusavio susitarimus, padedančius taikyti bendradarbiavimo skyrių. Tai galėtų būti tik tokie susitarimai, kuriais stiprinamas šiame skyriuje numatytas bendradarbiavimas, pavyzdžiui, užtikrinant privalomą jo nuostatų taikymą, bet ne atskiri susitarimai, numatantys kitokias nei Konvencijos 49 straipsnio normas (žr. 160 ir paskesnius punktus).

VI SKYRIUS. BENDROSIOS NUOSTATOS

38 straipsnis (tarptautinis pažymėjimas)

- 144** Komisija atkartojė ir išplėtė Konvencijos dėl vaikų apsaugos 40 straipsnio nuostatą ir numatė, kad bet kuriam asmeniui, kuriam patikėta suaugusiojo asmens ar turto apsauga, gali būti išduotas pažymėjimas, nurodantis to asmens vaidmenį, kuris suteikia jam teisę veikti, ir suteiktus įgaliojimus. Tačiau komisija nenorėjo įpareigoti Susitariančiųjų Valstybių išduoti pažymėjimą prieš savo valią. Todėl pažymėjimas nėra privalomas.

Tokio pažymėjimo naudingumas įgaliojimus vykdantiems asmenimis yra akivaizdus. Kai apsauga taikoma suaugusiojo asmeniui, o ypač jo turtui, įgaliojimus vykdantiems asmenimis reikalingas saugumas. Buvo manoma, kad įrodomąją galią visose Susitariančiosiose Valstybėse turintis pažymėjimas padėtų išvengti ir išlaidų, ir ginčų.

Pažymėjime nurodytas asmens, kuriam patikėta suaugusiojo asmens ar turto apsauga, vaidmuo ir įgaliojimai, neatsižvelgiant į tai, ar toks asmuo paskirtas ir jam suteikti įgaliojimai taikant apsaugos priemonę, ar jį paskyrė ir įgaliojimus suteikė pats suaugusysis. Atitinkamu atveju pažymėjime gali būti nurodyti įgaliojimai, kurie šiam asmeniui nebuvo suteikti. Pavyzdžiui, jame gali būti nurodyta, kad teisėtas suaugusiojo, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra Jungtinėse Valstijose, atstovas neturi teisės administruoti turto, kuris šiam suaugusiajam priklauso užsienio valstybėje.

- 145** Kitaip nei Konvencijos dėl vaikų apsaugos 40 straipsnyje, 38 straipsnyje numatyta, kad pažymėjimą gali išduoti tik Susitariančiosios Valstybės⁹⁴, kurioje buvo imtasi apsaugos priemonės arba patvirtinti atstovavimo įgaliojimai, institucijos. Todėl, kitaip nei numatyta Konvencijoje dėl vaikų apsaugos, valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijos negali išduoti šio pažymėjimo, jeigu jos nesiėmė jokios apsaugos priemonės arba nepatvirtino įgaliojimo neveiksnumo atveju. Šioms institucijoms nesuteiktas pagrindinis vaidmuo, kaip yra Konvencijoje dėl vaikų apsaugos, o komisija nenorėjo didinti pažymėjimų skaičiaus arba rizikos, kad jie prieštarautų vienas kitam⁹⁵.
- 146** Numatytas įgaliojimų patvirtinimas turi užtikrinti visišką patikimumą ir turi būti vertinamas atsižvelgiant į teisės sistemas, kuriose numatytas toks patvirtinimas, kurį atlikti pavesta konkrečiai institucijai: Kvebeke – teisminei, kitur – administracinei. Toks patvirtinimas, priklausomai nuo jo formos ir turinio, galėtų būti apsaugos priemonė, patenkanti į Konvencijos 3 straipsnio taikymo sritį^{95a}. Jis pateiktas greta termino „apsaugos priemonės“ siekiant išvengti neaiškumo, nes daugelis delegatų nebuvo susipažinę su „patvirtinimo“ sąvoka^{95b}. Patvirtinimą gali suteikti tik pagal Konvenciją kompetentinga institucija. Tačiau pagal 15 straipsnio 2 dalį suaugusysis galėtų suteikti įgaliojimus, kuriems būtų taikoma kita nei institucijų, kurios turi jurisdikciją pagal Konvenciją, teisė ir iš atstovo neturėtų būti atimta galimybė, kad jo įgaliojimai būtų patvirtinti, pavyzdžiui, valstybės, kurios teisė taikytina pažymėjimui, kompetentingos institucijos.
- 147** 38 straipsnio 2 dalyje numatyta, jog „[I]aikoma, kad, nesant priešingų įrodymų, pažymėjime nurodytas vaidmuo ir įgaliojimai yra suteikti tam asmeniui nuo pažymėjimo išdavimo dienos“. Todėl bet kuris suinteresuotas asmuo turės galimybę ginčyti pažymėjime nurodytų duomenų teisingumą, tačiau, jeigu jie nebus ginčijami, trečioji šalis galės visiškai saugiai turėti reikalų su pažymėjime nurodytu asmeniu pažymėjime minimų įgaliojimų ribose. Įrodomoji galia apsiriboja pažymėjimo parengimo data. Pažymėjimas negarantuoja, kad tuo metu egzistavę įgaliojimai galios ir ateityje. Šios informacijos pateikimas reiškė, kad pažymėjimą išduodančiai institucijai buvo galima nesuteikti įgaliojimų jį panaikinti, kaip buvo siūloma⁹⁶.

Prancūzijos delegatės M. O. Baur pirmininkaujama darbo grupė parengė pavyzdinės formos pažymėjimą (darbinis dok. Nr. 9100), kurį komisija patvirtino. Siekiant, kad ateityje būtų lengviau daryti pakeitimus, šis pažymėjimas nebuvo įtrauktas į Konvenciją. Buvo nuspręsta, kad jis bus perduotas valstybėms narėms, o Nuolatinis biuras Susitariančiosioms Valstybėms rekomenduos jį naudoti.

⁹⁴ 3 dalyje numatyta, kad kiekviena Susitariančioji Valstybė paskiria institucijas, kompetingas parengti pažymėjimą.

⁹⁵ Žr. Šveicarijos delegacijos pasiūlymo šiuo klausimu atmetimą, darbinis dokumentas Nr. 59, protokolai Nr. 10, 79 punktas [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 296].

^{95a} Pirmininkas pastebėjo, kad apsaugos priemone būtų aktas, kuriuo būtų patvirtinti atstovavimo įgaliojimai, ir kad būtų galima tvirtinti, kad priemonė, kuria patvirtinamas galiojimas, jau patenka į 3 straipsnio d punkto taikymo sritį (žr. protokolą Nr. 10, 75 ir 79 punktus [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 296]).

^{95b} Žr. darbinį dokumentą Nr. 77 ir diskusiją protokole Nr. 10, 51–81 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 294–296] ir konkrečiau 74 punktą [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 296], kuriame Kanados delegacija paaiškina pasiūlymo tikslą. Pasiūlymui pritarta septyniems balsavus už, 5 – prieš ir 13 susilaikius.

⁹⁶ Žr. darbinį dokumentą Nr. 59, protokolai Nr. 10, 55 punktas [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 294].

39 straipsnis (asmens duomenų apsauga)

148 Šiame straipsnyje, kuris yra identiškasis Konvencijos dėl vaikų apsaugos 41 straipsniui, iš esmės atkartotas 1993 m. gegužės 29 d. Įvaikinimo konvencijos 31 straipsnis⁹⁷. Asmens duomenų apsauga, ypač kai ji yra kompiuterizuota, yra šiuolaikinėms valstybėms aktualus bendrasis tikslas.

40 straipsnis (informacijos konfidencialumas)

149 Šiame straipsnyje numatytas reikalavimas, kad institucijos, kurioms perduota informacija, užtikrintų jos konfidencialumą pagal savo valstybės teisę. Vystantis elektroniniam duomenų perdavimui reikės atidžiai stebėti, kaip laikomasi šio reikalavimo. Be to, šis konfidencialumo įpareigojimas turės būti taikomas informaciją perduodančiai institucijai, nes ji tam tikra prasme irgi yra informacijos, kurią perduoda elektroninėmis priemonėmis, gavėja.

41 straipsnis (atleidimas nuo legalizavimo)

150 Atleidimas nuo legalizavimo, kuris numatytas ir Konvencijoje dėl vaikų apsaugos, čia taikomas visiems „pagal šią Konvenciją persiųstiems ar pristatytiems dokumentams“, t. y. visai pateiktai rašytinei informacijai, visiems teisminių ir administracinių institucijų sprendimams, taip pat pažymėjimams, išduotiems remiantis 38 straipsniu.

42 straipsnis (institucijų paskyrimas)

151 Šiuo straipsniu siekiama palengvinti jame minimų straipsnių taikymą praktikoje numatant galimybę prašymą siunčiančios Susitariančiosios Valstybės institucijai žinoti, į kurią valstybę, kuriai siunčiamas prašymas, instituciją kreiptis norint perkelti jurisdikciją į tinkamesnę vietą (8 straipsnis) arba apgyvendinti užsienio globos institucijoje (33 straipsnis)⁹⁸. Tačiau toks paskyrimas nėra privalomas, nes dėl institucijų, kurios skirtingomis aplinkybėmis gali pasinaudoti jurisdikcija, įvairovės ir gausos Susitariančiosioms Valstybėms gali nepavykti pateikti išsamių sąrašų.

43 straipsnis (pranešimas apie paskyrimus ir pareiškimus)

152 Šiame tekste nurodyta, kam turi būti pranešama apie visus valstybių paskyrimus ir pareiškimus, padarytus taikant šią Konvenciją. Iš jo matyti, kad pranešimus reikia teikti Hagos konferencijos Nuolatiniam biurui arba Konvencijos depozitarui. Kitaip nei ankstesnėse konvencijose, šiame straipsnyje nustatyta, kad pranešimai turi būti pateikti ne vėliau kaip iki Konvencijos ratifikavimo, priėmimo ar patvirtinimo dokumento deponavimo ar prisijungimo prie Konvencijos dienos. Šia nuostata, kurią pasiūlė Nyderlandų delegacija⁹⁹, siekiama sudaryti galimybę

⁹⁷ Dėl šio straipsnio žr. G. Parra-Aranguren pranešimą *septynioliktojoje sesijoje (1993)*, II t., p. 632.

⁹⁸ 33 straipsnyje nereikalaujama prašymo adresuoti ir tiesiog nurodoma, kad reikėtų pasikonsultuoti su valstybe, kurios įstaigoje bus apgyvendinama, institucijomis. Akivaizdu, kad 42 straipsnis taikomas tokio konsultavimosi adresavimui (žr. plenarinės sesijos protokolo 163–167 punktus [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 351]).

⁹⁹ Darbinis dokumentas Nr. 87 ir diskusija, protokolas Nr. 10, 44–45 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 293], ir protokolas Nr. 16, 90–111 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 335 ir 336].

kitoms Susitariančiosioms Valstybėms įvykdyti bendradarbiavimui skirtame straipsnyje numatytus įsipareigojimus. Šio termino nesilaikymas nereiškia, kad deponuotas dokumentas nebus priimtas, tačiau Nuolatinis biuras turės stipresnę poziciją įsipareigojimų nevykdančios valstybės atžvilgiu.

44–47 straipsniai (federalinės nuostatos)

153 Šiuose straipsniuose numatytos federalinės nuostatos dėl Konvencijos taikymo valstybėse, kurių teisės sistemos nėra unifikuotos. Šios nuostatos įprasta Hagos konvencijų dalimi tapo maždaug prieš trisdešimt metų, tačiau kiekvienoje konvencijoje jos yra tobulinamos, o jas rengiant būtina atsižvelgti į kiekvienos konvencijos tikslus. Kaip minėta šio pranešimo įvade, vykstant diplomatinei sesijai Ispanijos delegatės Alegría Borrás pirmininkaujama specialiajai darbo grupei buvo pavesta parengti straipsnių projektus (darbinis dok. Nr. 100), kurios komisija priėmė faktiškai be jokių pakeitimų. 44 straipsnyje aptariami tik atvejai, kai kyla Susitariančiosios Valstybės vidaus teisės kolizijos, 45 ir 46 straipsniuose nagrinėjamas Konvencijos taikymas valstybėse, kuriose yra teisės kolizijų teritorijų atžvilgiu, o 47 straipsnyje – teisės kolizijų asmenų atžvilgiu.

44 straipsnis (Konvencijos netaikymas vidaus teisės kolizijoms)

154 Konvencija siekiama reglamentuoti tarptautines institucijų ir teisės normų kolizijas suaugusiųjų apsaugos srityje. Susitariančioji Valstybė, kurioje taikomos skirtingos teisės sistemos, norėdama šias kolizijas gali šalinti taikydama Konvencijos normas, tačiau šiame straipsnyje nustatyta, kad tokia valstybė jokių būdu neprivalo to daryti¹⁰⁰. Reikėtų pažymėti, kad Susitariančiosios Valstybės vidaus teisės kolizijos, su kuriomis susijęs šis straipsnis, gali būti kolizijos teritorijų arba asmenų atžvilgiu.

Už tai, kad šis straipsnis nebūtų išbrauktas, balsavo tik nedidelė dauguma¹⁰¹. Kadangi, kitaip nei Konvencijoje dėl vaikų apsaugos, 1 straipsnyje nustatyta, kad Konvencija taikoma „tarptautiniu mastu“, akivaizdu, kad ji netaikoma vidaus teisės kolizijoms. 44 straipsnį bent jau galima suprasti kaip netiesioginį raginimą šalinant šias kolizijas vadovautis jame nustatytais normomis.

45 straipsnis (kolizijos teritorijų atžvilgiu, bendros taisyklės)

155 Šiame straipsnyje, kaip ir vėlesniame straipsnyje, nurodyta, kaip Konvenciją taikyti valstybėje, kurią sudaro keli teritoriniai vienetai, kuriuose taikomos skirtingos teisės sistemos arba teisės normos.

¹⁰⁰ Ta pati taisyklė nustatyta įvairiose Hagos konvencijose, visų pirma 1978 m. kovo 14 d. Konvencijos dėl atstovavimui taikytinos teisės 20 straipsnyje, 1978 m. kovo 14 d. Konvencijos dėl sutuoktinių turto teisiniam režimui taikytinos teisės 18 straipsnyje, 1986 m. gruodžio 22 d. Konvencijos dėl tarptautinėms prekų pirkimo-pardavimo sutartims taikytinos teisės 20 straipsnyje, 1980 m. spalio 25 d. Konvencijos dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų 33 straipsnyje, 1989 m. rugpjūčio 1 d. Konvencijos dėl mirusių asmenų palikimo paveldėjimui taikytinos teisės 21 straipsnyje, 1993 m. gegužės 29 d. Konvencijos dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje 38 straipsnyje, 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvencijos dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje 46 straipsnyje.

¹⁰¹ Dvylikai balsavus už, 10 – prieš, 1 susilaikius, žr. protokolą Nr. 17, 21–27 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 340].

Šis straipsnis yra grynai techninės paskirties. Jame nustatytos bendros taisyklės, kurias galima taikyti institucijų jurisdikcijos, taikytinos teisės ir apsaugos priemonių pripažinimo klausimams, tačiau nustatant taikytiną teisę šio straipsnio taikymo sritį gerokai susiaurina 46 straipsnis, kuriame nustatytos šiuo atžvilgiu taikomos specialios taisyklės.

- 156** Bendra idėja, tapusi 45 straipsnio, kurio pirmtakų galima rasti kitose konvencijose¹⁰², įkvėpimo šaltiniu, yra tokia, kad federacinė arba pusiau federacinė valstybė erdvinius jungiamuosius elementus, kurie įvardyti Konvencijoje, lokalizuotų tokios valstybės teritoriniame vienetė, kuriame jie faktiškai yra. Tokie elementai yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, jo buvimo vieta, jo turto buvimo vieta, valstybė, su kuria suaugusysis yra stipriai susijęs, arba priemonės įgyvendinimo vieta (*a, b, c, f* ir *i* punktai). Atitinkamai nuoroda į instituciją, teisę ar procedūrą turėtų būti suprantama kaip nuoroda į instituciją, kuri yra įgaliota veikti atitinkamame teritoriniame vienetė, arba teisę ar procedūrą, kuri jame galioja (*g, h* ir *i* punktai). Nuoroda į valstybę, kurios pilietybę turi suaugusysis (*plg. 7* straipsnį ir 8 straipsnio 2 dalies *a* punktą), turėtų būti suprantama kaip nuoroda į „teritorijos vienetą, kurį nurodo tos valstybės teisė, arba, jei atitinkamų normų nėra, – į teritorijos vienetą, su kuriuo suaugusysis yra labiausiai susijęs“ (*d* punktas). Nuoroda į valstybę, kurios institucijas pasirinko suaugusysis, turėtų būti suprantama kaip nuoroda į teritorinį vienetą, jeigu suaugusysis pasirinko jo institucijas, arba teritorinį vienetą, su kuriuo suaugusysis yra labiausiai susijęs (*e* punktas).

46 straipsnis (kolizijos teritorijų atžvilgiu, specialios taisyklės dėl taikytinos teisės)

- 157** Iš trumpo naujausių Hagos konvencijų lyginamojo tyrimo būtų matyti, kad tais atvejais, kai konvencijos kolizinės teisės normos nurodo, kad turi būti taikoma valstybės, kurioje yra teisės kolizijų teritorijų atžvilgiu, taikytina teritorinio vieneto teisė nustatoma pagal įvairiausias sistemas. Kai kuriose konvencijose tiesiogiai nurodoma, kurio teritorinio vieneto teisė bus taikoma¹⁰³. Kitose iš esmės nurodomos atitinkamos valstybės vidaus kolizinės teisės normos bei teritorinio vieneto, su kuriuo labiausiai susijusi situacija, teisė¹⁰⁴ arba tiesiogiai nustatyta teritorinio vieneto teisė¹⁰⁵. Kaip ir Konvencijoje dėl vaikų apsaugos, šios konvencijos 46 straipsnyje pirmenybė teikiama pastarajai sistemai. Taikytina teisė yra teritorinio vieneto, kuris nurodytas atitinkamoje valstybėje galiojančiose taisyklėse, teisė, o jeigu ji nenurodyta – 45 straipsnyje nustatyta teisė. Todėl, kai 15 straipsnyje nurodyta, kad suteiktiems atstovavimo įgaliojimams taikoma valstybės, kurioje yra suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, teisė, o tokią valstybę sudaro keli teritoriniai vienetai, kuriuose galioja

¹⁰² Žr. 1980 m. spalio 25 d. Hagos konvencijos dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų 31 straipsnį ir visų pirma 1993 m. gegužės 29 d. Hagos konvencijos dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje 36 straipsnį.

¹⁰³ Žr. 1978 m. kovo 14 d. Konvencijos dėl atstovavimui taikytinos teisės 19 straipsnį, 1978 m. kovo 14 d. Konvencijos dėl sutuoktinių turto teisiniam režimui taikytinos teisės 17 straipsnį, 1978 m. kovo 14 d. Konvencijos dėl santuokų sudarymo ir galiojimo pripažinimo 18 ir 19 straipsnius, 1986 m. gruodžio 22 d. Konvencijos dėl tarptautinėms prekių pirkimo-pardavimo sutartims taikytinos teisės 19 straipsnį, 1980 m. spalio 25 d. Hagos konvencijos dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų 31 straipsnio *b* punktą, 1985 m. liepos 1 d. Konvencijos dėl patikai taikytinos teisės ir jos pripažinimo 23 straipsnį, 1993 m. gegužės 29 d. Konvencijos dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje, 36 straipsnio *b* punktą.

¹⁰⁴ 1973 m. spalio 2 d. Konvencija dėl išlaikymo prievolės taikytinos teisės, 16 straipsnis.

¹⁰⁵ Žr. 1978 m. kovo 14 d. Konvencija dėl sutuoktinių turto teisiniam režimui taikytinos teisės 16 straipsnį ir 1989 m. rugpjūčio 1 d. Konvencijos dėl mirusių asmenų palikimo paveldėjimui taikytinos teisės 19 straipsnio 2 dalį.

skirtingi įstatymai, visų pirma reikėtų išsiaiškinti, ar šios valstybės teisėje yra taisyklių, pagal kurias nustatoma, kurio teritorinio vieneto teisė yra taikytina, ir, jeigu tokių taisyklių nėra, remiantis 45 straipsnio *a* punktu taikyti teritorinio vieneto, kuriame tuo metu buvo suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta, teisę.

47 straipsnis (kolizijos asmenų atžvilgiu, taikytina teisė)

158 Kitaip nei 45 ir 46 straipsniai, 47 straipsnis, kuriame atkartojamas Konvencijos dėl vaikų apsaugos 49 straipsnis, skirtas valstybėms, kuriose yra teisės kolizijų asmenų atžvilgiu, kitaip tariant, valstybėms, kuriose skirtingų kategorijų asmenims taikomos skirtingos teisės sistemos ar normų rinkiniai. Visose Hagos konvencijose, susijusiose su taikytinos teisės nustatymu, pagal kurių kolizines teisės normas turi būti taikoma tokios valstybės teisė, nurodyta, kad reikia vadovautis tokios valstybės vidinėmis kolizinėmis teisės normomis. Kai kuriose jų nepaaiškinta, kaip elgtis, kai atitinkamoje valstybėje nėra tokių normų¹⁰⁶. Kitose šios spragos nėra, nes jose nurodyta, kad, nesant tokių normų, taikoma glaudžiausio ryšio taisyklė¹⁰⁷. Pastaroji sistema numatyta šios Konvencijos 47 straipsnyje. Jeigu atitinkamoje valstybėje nėra galiojančių normų, pagal kurias nustatoma taikytina teisė, taikoma sistemos arba normų rinkinio, su kuriuo suaugusysis turi glaudžiausią ryšį, teisė.

48 straipsnis (1905 m. liepos 17 d. konvencijos pakeitimas)

159 Šiame straipsnyje nurodyta, kad Susitariančiųjų Valstybių santykiams vietoje senosios 1905 m. liepos 17 d. konvencijos taikoma ši Konvencija¹⁰⁸. Kitaip nei numatyta panašiam Konvencijos dėl vaikų apsaugos 51 straipsnyje, jame nenumatyta išlyga dėl priemonių, kurių anksčiau imtasi taikant senąją konvenciją, kuri beveik nebetaikoma, pripažinimo.

Priešingu atveju pereinant nuo vienos konvencijos prie kitos galėtų kilti sunkumų, panašių į tuos, su kuriais buvo susidurta 1996 m. konvencijai pakeitus 1961 m. konvenciją¹⁰⁹. Pavyzdžiui, jeigu suaugusiojo nuolatinė gyvenamoji vieta iš valstybės A persikelia į valstybę B, o abi šios valstybės buvo 1905 m. konvencijos šalys ir nuolatinės gyvenamosios vietos pasikeitimo metu tapo naujosios konvencijos šalimis, būtų logiška, jeigu jų tarpusavio santykiams būtų taikoma naujoji konvencija. Tačiau, jeigu suaugusysis turi valstybės C, kuri yra tik 1905 m. konvencijos, bet ne naujosios konvencijos, šalis, pilietybę, 1905 m. konvencija toliau saistys valstybes A ir B su valstybe C, kuri gali, remdamasi savo institucijų jurisdikcija, trukdyti naująją konvenciją taikyti valstybių A ir B santykiams¹¹⁰.

¹⁰⁶ Žr. 1978 m. kovo 14 d. Konvencijos dėl santuokų sudarymo ir galiojimo pripažinimo 20 straipsnį, 1980 m. spalio 25 d. Konvencijos dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų 32 straipsnį, 1993 m. gegužės 29 d. Konvencijos dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje 37 straipsnį.

¹⁰⁷ 1973 m. spalio 2 d. Konvencija dėl sutuoktinių turto teisiniam režimui taikytinos teisės 16 straipsnis, 1989 m. rugpjūčio 1 d. Konvencijos dėl mirusių asmenų palikimo paveldėjimui taikytinos teisės 20 straipsnis; plg. 1978 m. kovo 14 d. Konvencijos dėl sutuoktinių turto teisiniam režimui taikytinos teisės 19 straipsnį.

¹⁰⁸ Plg. 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvencijos dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje 51 straipsnį.

¹⁰⁹ Žr. Konvencijos aiškinamojo pranešimo 169 punktą.

¹¹⁰ Pagal 1905 m. liepos 17 d. konvenciją valstybės, kurios pilietybę turi suaugusysis, institucijoms teikiama pirmaeilė jurisdikcija paskelbti draudimą ir nustatyti apsaugą (2 straipsnis). Valstybės, kurioje yra nuolatinė gyvenamoji vieta, institucijos turi tik antraeilę jurisdikciją, kuria gali pasinaudoti, kai pilietybės valstybės institucijos nusprendžia nesinaudoti savo jurisdikcija (6 straipsnis), tačiau

49 straipsnis (kolizijos su kitomis konvencijomis)

160 Šiame straipsnyje atkartojamas Konvencijos dėl vaikų apsaugos 52 straipsnis, kuris buvo priimtas atsižvelgiant į tuo metu Europos Sąjungoje vykusias derybas dėl Tarybos reglamento dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo projekto¹¹¹. Vis dėlto kilo diskusijų, nes kai kurios valstybės baiminosi, kad joms palikta per mažai veiksmų laisvės, kuri leistų ateityje sudaryti atskirus susitarimus Konvencijoje reglamentuojamais klausimais. Iš diskutuojant pateiktų paaiškinimų buvo matyti, kad vis tik buvo palikta daug veiksmų laisvės.

1 dalis

161 Ši dalis, kaip ir įprastos daugelyje konvencijų numatytos suderinamumo sąlygos, taikoma tik Susitariančiųjų Valstybių sudaromiems susitarimams. Joje numatyta, kad Konvencija nedaro joms jokio poveikio, jeigu valstybės, kurios yra tokių susitarimų šalys, nėra padariusios priešingo pareiškimo.

2 dalis

162 Šia 2 dalimi leidžiama vienai arba kelioms Susitariančiosioms Valstybėms „sudaryti susitarimus, kuriuose yra nuostatų šios Konvencijos reglamentuojamais klausimais, susijusiais su suaugusiaisiais, kurie nuolatos gyvena vienoje iš valstybių, tokio susitarimo šalių“. Tokius susitarimus gali sudaryti Susitariančiosios Valstybės arba Susitariančiosios Valstybės ir trečiosios valstybės¹¹², tačiau ši dalis taikoma tik tokiems susitarimams, kurie susiję su „suaugusiaisiais, kurie nuolatos gyvena vienoje iš valstybių, tokio susitarimo šalių“.

Šiaurės šalių delegacijos manė, kad toks apribojimas yra per griežtas ir pageidavo, kad būtų numatyta galimybė atskirus susitarimus sudaryti ne tik remiantis suaugusiojo nuolatine gyvenamąja vieta, bet ir jo pilietybe ar gyvenamąja vieta arba turto buvimu valstybėse, kurios yra tokių susitarimų šalys. Todėl jos pasiūlė išbraukti 2 dalį ir susitarimams, kuriuos sudarė arba sudarys Susitariančiosios Valstybės¹¹³, taikyti 1 dalį, kaip numatyta Paveldėjimo konvencijos 23 straipsnyje. Buvo atkreiptas dėmesys, kad šis dokumentas iš esmės yra konvencija dėl institucijų jurisdikcijos (o ne tik kolizinių teisės normų konvencija, kokia yra Paveldėjimo konvencija) ir kad reikia pasistengti, jog tam tikros valstybės, kurios yra Konvencijos dėl suaugusiųjų apsaugos šalys, nesudarytų atskiros konvencijos, kurioje būtų numatytos jurisdikcijos normos, kliudančios sklandžiam šios Konvencijos veikimui. Taip būtų tuo atveju, jeigu tokia atskira konvencija būtų taikoma suaugusiesiems, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra ne valstybėje, priklausančioje uždaram valstybių, kurios yra konvencijos šalys, ratui, ir valstybėje, kuri yra Hagos konvencijos šalis. Atsakant į šį pastebėjimą buvo pažymėta, kad, nors 2 dalyje numatyti tik susitarimai dėl suaugusiųjų, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra valstybėje, kuri yra tokio susitarimo šalis, šis apribojimas nenumatytas 3 dalyje, kurioje palikta

nuolatinės gyvenamosios vietos institucijų paskelbtą draudimą pilietybės valstybės institucijos gali panaikinti remdamasi savo teise (11 straipsnis).

¹¹¹ Šis reglamentas įsigalios 2001 m. kovo 1 d.

¹¹² Pastaroji galimybė atsiranda todėl, kad šioje dalyje aptariamas „vienos ar kelių Susitariančiųjų Valstybių“ sudarytas atskiras susitarimas. Jeigu jį sudarė tik viena iš Susitariančiųjų Valstybių, jis gali būti sudarytas tik su trečiaja valstybe.

¹¹³ Pasiūlymas, kuris atmetas 12 balsavus už, 7 – prieš, 5 susilaikius; žr. diskusiją, protokolą Nr. 10, 1–40 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 290–293], ir protokolą Nr. 17, 28–34 punktai [žr. „SDPK darbas (1999)“, p. 340 ir 341].

galimybė sudaryti atskirus susitarimus dėl suaugusiųjų, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta nebūtinai yra valstybėje, kuri yra tokio susitarimo šalis, tačiau su sąlyga, kad šie susitarimai neturės poveikio Hagos konvencijos taikymui.

3 dalis

- 163** Šioje dalyje nurodyta, kad atskiri susitarimai, kuriuos sudarys viena ar kelios Susitariančiosios Valstybės, „nedaro poveikio šios Konvencijos nuostatų taikymui tokių valstybių santykiams su kitomis Susitariančiosiomis Valstybėmis“. Kitaip tariant, Susitariančiosios Valstybės turi visišką laisvę sudaryti atskirus susitarimus, tačiau Susitariančiosios Valstybės, kurios yra jų šalys, šių susitarimų negali naudoti kaip pasiteisinimo dėl įsipareigojimų kitoms Susitariančiosioms Valstybėms, kurios nėra atskirų susitarimų šalys, nevykdymo.

3 dalies taikymo sritį galima iliustruoti pateikiant keletą pavyzdžių. Jeigu Hagos konvencija sukuriama pagrindas valstybės, kuri yra tokios konvencijos šalis, tačiau nėra atskiro susitarimo šalis, institucijos jurisdikcijai, Susitariančiosios Valstybės, kurios yra ir atskiro susitarimo šalys, turėtų pripažinti, kad priemonių, kurias tokia institucija taikė remdamasi tokiu jurisdikcijos pagrindu, ėmėsi kompetentinga institucija, net jeigu atskirame susitarime toks jurisdikcijos pagrindas nebūtų numatytas. Kita vertus, akivaizdu, kad Susitariančiosios Valstybės, kurios nėra atskiro susitarimo šalys, neprivalės pripažinti priemonių, kurių buvo imtasi kitose Susitariančiosiose Valstybėse, kurios yra tokio susitarimo šalys, remiantis jurisdikcijos pagrindu, kuris numatytas atskirame susitarime, bet nenumatytas Hagos konvencijoje. Be to, Susitariančiosios Valstybės, kurios yra atskiro susitarimo šalys, turi vykdyti bendradarbiavimo pareigas, kurios joms privalomos pagal Hagos konvenciją.

- 164** Diplomatines komisijos diskusijose populiariausias aiškinimas buvo toks, kad 3 dalies apribojimai taikomi tik joje minimiems susitarimams, kitaip tariant, susitarimams, kurie gali būti sudaromi ne tik dėl suaugusiųjų, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra vienos iš valstybių, kuri yra šių susitarimų šalis, teritorijoje. Todėl šie apribojimai netaikomi 2 dalyje nustatytiems susitarimams.

4 dalis

- 165** Šia dalimi atskiriems susitarimams prilyginami bendrieji įstatymai, paremti specialiais atitinkamų valstybių ryšiais. Šia nuostata labai suinteresuotos Šiaurės šalys.

50 straipsnis (laikinas Konvencijos taikymas)

- 166** Pirmose dviejose šio straipsnio dalyse pakartojamos pereinamojo laikotarpio teisės normos, numatytos Konvencijos dėl vaikų apsaugos 53 straipsnyje, dėl institucijų jurisdikcijos ir priemonių pripažinimo. Atsižvelgiant į 1 dalį galima logiškai teigti, kad jurisdikcijos taisyklės valstybėje bus taikomos tik nuo tada, kai šioje valstybėje įsigalios Konvencija. Todėl priemonės, kurių Susitariančiojoje Valstybėje buvo imtasi iki Konvencijos įsigaliojimo šioje valstybėje pagal anksčiau galiojusias jurisdikcijos taisykles, įsigaliojus Konvencijai nenustos galioti, net jeigu institucijoms, kurios jų ėmėsi, pagal Konvenciją jurisdikcija nesuteikiama.

- 167** 2 dalyje numatyta, kad IV skyrius „Pripažinimas ir vykdymas“ priemonėms, kurių imtasi po Konvencijos įsigaliojimo, laikinai taikomas ir priemonių kilmės valstybėje, ir prašomojoje valstybėje. Tačiau prašomoji valstybė anksčiau priimtus sprendimus gali nevaržomai pripažinti remdamasi nacionaline teise.

168 3 dalis yra nauja. Jos reikalingumą nulėmė atstovavimo įgaliojimai, kuriuos suteikia suaugusysis (15 straipsnis). Komisija norėjo, kad atstovavimo įgaliojimai, kuriuos suaugusysis yra suteikęs anksčiau tokiomis sąlygomis, kurios atitinka 15 straipsnio reikalavimus, būtų pripažinti kiekvienoje Susitariančiojoje Valstybėje nuo Konvencijos įsigaliojimo tokios valstybės atžvilgiu. Apibendrinant, pagal Konvenciją reikalaujama ateityje pripažinti įgaliojimų, kurie buvo suteikti iki Konvencijos įsigaliojimo, egzistavimą¹¹⁴, tačiau joje nenumatytas reikalavimas pripažinti veiksmus, kurie buvo atlikti naudojantis šiais įgaliojimais iki Konvencijos įsigaliojimo tokioje valstybėje.

51 straipsnis (susirašinėjimo kalba)

169 Šiame straipsnyje, kuris yra identiškas Konvencijos dėl vaikų apsaugos 54 straipsniui ir 1980 m. spalio 25 d. Konvencijos dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų 24 straipsniui, nagrinėjamos kalbos, kuria turi būti rengiamas arba į kurią turi būti verčiamas institucijų susirašinėjimas, problemos. Susirašinėjimas turi vykti originalo kalba, pridodant vertimą į kitos valstybės valstybinę kalbą ar vieną iš jos valstybinių kalbų arba, kai tai neįmanoma, vertimą į prancūzų ar anglų kalbas. Numatyta, kad galima daryti išlygą dėl anglų arba prancūzų kalbos vartojimo.

52 straipsnis (Konvencijos stebėsena)

170 Šiame straipsnyje atkartotas Konvencijos dėl vaikų apsaugos 54 straipsnis, kuriuo perimtas 1993 m. gegužės 29 d. Įvaikinimo konvencijos 42 straipsnis. Jeigu konferencija periodiškai rengs susitikimus, kuriuose bus nagrinėjamas Konvencijos praktinis veikimas, ir, kai tinkama, teiks pasiūlymus, kaip ją pagerinti, tai atneš tik naudos.

VII SKYRIUS. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

53–55 straipsniai (baigiamosios nuostatos)

171 Šie straipsniai, kuriuos parengė Nuolatinis biuras (darbinis dok. Nr. 65) ir kurie buvo priimti be ilgų diskusijų, yra paimti iš ankstesnių konvencijų, visų pirma Konvencijos dėl vaikų apsaugos. Juose aptariamas konvencijos pasirašymas, ratifikavimas, priėmimas arba patvirtinimas (53 straipsnis), prisijungimas (54 straipsnis), galimybė valstybei, turinčiai du ar daugiau teritorinių vienetų, kuriuose taikomos skirtingos teisės sistemos, pareikšti, kuriuose vienetuose bus taikoma konvencija (55 straipsnis), vienintelės išimties, kuri leidžiama pagal konvenciją, sistema¹¹⁵ ir išimties atšaukimas (56 straipsnis), konvencijos įsigaliojimas (57 straipsnis), denonsavimas (58 straipsnis) ir galiausiai pranešimai, kuriuos konvencijos depozitaras turės pateikti konferencijos valstybėms narėms ir prie konvencijos prisijungiančioms valstybėms (59 straipsnis).

¹¹⁴ Nors tai neįpareigoja pripažinti apsaugos priemonių, kurių buvo imtasi anksčiau, žr. 50 straipsnio 1 dalį.

¹¹⁵ Ši išimtis taikoma susirašinėjimo kalbai, žr. 169 punktą dėl 51 straipsnio. Teisė daryti išlygą dėl Konvencijos taikymo medicinos srityje, kuriai iš pradžių pritarė komisija, buvo atmesta po to, kai buvo pasiektas susitarimas šiais klausimais.

Palyginti su ankstesnėmis konvencijomis, šioje Konvencijoje perimtos dvi naujovės iš Konvencijos dėl vaikų apsaugos. Pirma, pagal 53 straipsnį ir kitaip nei Įvaikinimo konvencijoje, kurioje jau buvo nukrypta nuo ankstesnių konvencijų, ši Konvencija teikiama pasirašyti tik toms valstybėms, kurios 1999 m. spalio 2 d. buvo konferencijos narės, bet ne valstybėms, kurios dalyvavo kaip stebėtojos arba narėmis tapo vėliau. Pastaroji gali prisijungti prie konvencijos 54 straipsnyje nustatyta tvarka, kitaip tariant, tik po jos įsigaliojimo pagal 57 straipsnio 1 dalį. Antra, 58 straipsnyje nustatyta, kad denonsavimą galima apriboti tam tikrais teritoriniais vienetais, kuriems taikoma konvencija.

Paryžius, 2000 m. sausio 5 d.